

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie –
Česká republika a Rakouská republika**

Ekaterina Gubanova

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mag Ekaterina Gubanova, dipl. ek.

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Rakouská republika

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Republic of Austria

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie: Česká republika a Rakouská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných zemích a provést komparativní analýzu časových řad makroekonomických ukazatelů.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a analytické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s problematikou nezaměstnanosti ve vybraných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci budou použity zejména metody deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Česká republika, Rakouská republika, makroekonomické ukazatele, trh práce, nezaměstnanost, příčiny a dopady nezaměstnanosti, vývoj ekonomik

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. Česká republika ve světle ekonomických teorií. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-369-8.

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

SOUKUP, J. Makroekonomie: moderní přístup. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-174-4.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 27. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Rakouská republika" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28.11.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a veškerý čas, který mi věnoval při zpracování této diplomové práce.

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Rakouská republika

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá jedním z nejvýznamnějších makroekonomických ukazatelů, tj. nezaměstnaností. Je zaměřena na analýzu vývoje nezaměstnanosti v České a Rakouské republice a odhalení hlavních faktorů, které ovlivnily její vývoj. Práce se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické. Teoretická část vykládá pojmy trh práce, nezaměstnanost její typy a způsoby měření, a také s ní související další makroekonomické ukazatele, popisuje dopady nezaměstnanosti, které negativně působí na ekonomickou stabilitu a metody řešení těchto problémů. V druhé, praktické části je zkoumán vývoj nezaměstnanosti v České a Rakouské republice v letech 2005–2021. Tento vývoj je posuzován na základě údajů ČSÚ, ELSTATu a Eurostatu. Je zde také popsána politika zaměstnanosti každé země, kterou vláda používá pro podporu zaměstnanosti. Teoretické a metodologické základy práce tvoří zahraniční a tuzemská odborná literatura, zejména práce významných ekonomů, která odhaluje různé aspekty nezaměstnanosti v různých zemích, učebnice makroekonomické teorie a také teoretická a vypočtená data pořizená z informačních a periodických publikací (tematické stránky na internetu, reporty statistických úřadů a agentur).

Klíčová slova: trh práce, nezaměstnanost, druhy nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, Česká republika, Rakouska republika, vývoj nezaměstnanosti, politika zaměstnanosti, makroekonomické ukazatele.

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Republic of Austria

Abstract

This diploma thesis deals with unemployment, one of the most important macroeconomic indicators. It focuses on the analysis of unemployment in the Czech and Austrian Republics and the discovery of the main factors that influenced its development. The work consists of two main parts, theoretical and practical. The theoretical part explains the concepts of labour market, unemployment, its types and methods of measurement, as well as other related macroeconomic indicators, describes the negative impact of unemployment on economic stability and methods of dealing with these phenomena. The second, practical part examines the development of unemployment in the Czech and Austrian Republics in 2005-2021. This development is assessed on the basis of data from the CZSO, ELSTAT and Eurostat. It also describes each country's employment policy, which the government uses to support employment. The theoretical and methodological basis of the work consists of foreign and domestic professional literature, works of major economists, which reveal various aspects of unemployment in different countries, educational literature on macroeconomics, as well as calculated and theoretical data obtained from thematic publications and reports of governmental statistical agencies.

Keywords: labor market, unemployment, types of unemployment, unemployment rate, Czech Republic, Republic of Austria, development of unemployment, employment policy, and macroeconomic indicators.

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika.....	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Nezaměstnanost na trhu práce	15
3.1.1 Trh práce	15
3.1.2 Nabídka a poptávka na trhu práce.....	16
3.1.3 Definice nezaměstnanosti	18
3.1.4 Druhy nezaměstnanosti	20
3.1.5 Způsoby měření nezaměstnanosti	23
3.1.6 Důsledky nezaměstnanosti.....	24
3.1.7 Rizikové skupiny na trhu práce.....	26
3.2 Další makroekonomické ukazatele.....	29
3.2.1 HDP – hrubý domácí produkt	29
3.2.2 Inflace.....	29
3.2.3 Vztah mezi nezaměstnaností a Inflací – Phillipsova křivka	30
3.3 Možnosti řešení nezaměstnanosti.....	33
3.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti.....	34
3.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti	35
4 Vlastní práce	36
4.1 Výzkum nezaměstnanosti v České republice	36
4.1.1 Shrnutí ekonomického stavu ČR v historické retrospektivě.....	36
4.1.2 Demografická struktura obyvatelstva v České republice.....	38
4.1.3 Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice	48
4.1.4 Inflace v České republice.....	52
4.1.5 Politika zaměstnanosti v České republice.....	55
4.2 Výzkum nezaměstnanosti v Rakouské republice	59
4.2.1 Shrnutí ekonomického stavu Rakouska v historické retrospektivě	59
4.2.2 Demografická struktura obyvatelstva v Rakouské republice.....	61
4.2.3 Analýza vývoje nezaměstnanosti v Rakouské republice	70
4.2.4 Inflace v Rakouské republice.....	73
4.2.5 Politika zaměstnanosti v Rakouské republice.....	76
5 Výsledky a diskuse	80
6 Závěr.....	84

7 Seznam použitých zdrojů	85
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	99
8.1 Seznam tabulek	99
8.2 Seznam grafů.....	99
8.3 Seznam použitých zkratk.....	100
Přílohy.....	101

1 Úvod

Trh práce má v systému tržních vztahů významné místo a výrazný socioekonomický charakter. Jedním z důsledků procesů probíhajících na trhu práce je nezaměstnanost. Je to jeden z nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů. Proto při analýze využití lidského kapitálu je nezaměstnanost jedním z významných témat. Nezaměstnaní představují nevyužitou pracovní sílu, a tím i nevyužitý ekonomicky potenciál země. Ztráta možnosti uplatnit své schopnosti a dovednosti na trhu práce se stává jak sociálním, tak i ekonomickým problémem. Zejména pak dlouhodobá nezaměstnanost se projevuje i v individuální lidské rovině, ovšem opět se zpětnou sociálně ekonomickou vazbou. Situace, když člověk ztratil práci nebo je dlouhodobě nezaměstnaný, způsobuje vznik finančních a psychických problémů, které významně snižují kvalitu a úroveň života. Při analýze nezaměstnanosti máme zkoumat dvě její stránky. Na jedné straně jsou uchazeči o zaměstnání se svou kvalifikační i věkovou strukturou, a na druhé straně nabídka volných pracovních míst. V určité propojenosti těchto dvou rovin je možné najít cesty k řešení problémů spojených s nezaměstnaností. S relativně vysokou nezaměstnaností bojuje hodně vyspělých ekonomik. Je důležité pochopit, jak a proč nezaměstnanost vzniká a jaké jsou způsoby řešení nezaměstnanosti. V této téma bude prozkoumaný příčiny a vliv nezaměstnanost na sociálněekonomické situace ve státu. Pro výzkum v praxi bude porovnávaná nezaměstnanost ve dvou srovnatelných zemích. Tato práce analyzuje vývoj nezaměstnanosti v České republice (ČR) a Rakouské republice (AT). Tyto státy byly vybrány předmětem analýzy hlavně kvůli tomu, že:

1. ČR a AT mají stejný politický systém, jsou to parlamentní republiky;
2. ČR a AT jsou sousední státy;
3. V ČR a AT rozloha země a počet obyvatel jsou podobné, obě země jsou členy Evropské unie.

V souvislosti s čím v daných zemích existuje určitý předpoklad pro výzkum a možnost srovnání problému nezaměstnanosti a to za pomoci odhalení faktorů, které způsobují růst nezaměstnanosti, nebo naopak udržují nezaměstnanost na nízké úrovni.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie: Česká republika a Rakouská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných zemích a provést komparativní analýzu časových řad makroekonomických ukazatelů.

2.2 Metodika

Tato diplomová práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část vykládá pojem nezaměstnanost a všechny s ní související makroekonomické ukazatele za pomoci sekundárních zdrojů. Ke zpracování práce byla použita řada odborných textů, které se analyzovaly. Dále zde byly popsány druhy nezaměstnanosti a metody měření, příčiny a sociálně ekonomické dopady nezaměstnanosti.

V praktické části je prozkoumán vývoj nezaměstnanosti v České a Rakouské republice na základě ukazatelů měření nezaměstnanosti ve sledovaném časovém období 2005-2021. V této části jsou využita sekundární data, která byla získána z webových stránek Českého statistického úřadu, Federálního statistického úřadu Rakouska, Světovy banky, MVČR, MPSV, OAMP a ELSTATu, která prezentují a posuzují nezaměstnanost a další ekonomické ukazatele ovlivňující nezaměstnanost s různých hledisek.

Základní metodou řešení problému je metoda analýzy a porovnání. Ukazatele nezaměstnanosti obou sledovaných zemí jsou prezentovány pomocí souhrnných tabulek a grafů, a následně jsou komentovány rozdíly mezi vývojem singulárních ukazatelů.

Před výzkumem nezaměstnanosti (míry nezaměstnanosti a podíl nezaměstnaných osob na trhu práce) je nutné prostudovat ekonomické ukazatele sledovaného období, jaké faktory ovlivnily jejich změny. Jedná se o:

1. demografické struktury obyvatelstva v ČR a AT. Zejména je třeba vědět: vývoj počtu obyvatelů, úhrn plodnosti, demografické stárnutí populace, věkové struktury populace, struktury obyvatelstva podle pohlaví, úroveň vzdělávání populace a migrace;
2. Vliv inflací na míru nezaměstnanosti;
3. Ekonomické situace ve statě, analýza HDP;
4. Politiku zaměstnanosti.

Také je nutné prozkoumat ekonomický stav země v historické retrospektivě. Po výzkumu výše uvedených údajů je nutné tyto ukazatele porovnat pro každou ze zemí a určit, jak ovlivnily míru nezaměstnanosti.

V závěru analytické části práce byly uvedeny návrhy doporučení, které by mohly zlepšit ekonomickou situaci České i Rakouské republiky.

3 Teoretická východiska

3.1 Nezaměstnanost na trhu práce

Cílem této kapitoly je prozkoumat problém nezaměstnanosti a její dopad na makroekonomickou stabilitu, a také popsat vliv nezaměstnanosti na trh práce a vyložit nezaměstnanost jako jev ekonomický a sociální. Nejprve je definován trh práce. Dále bude definována nezaměstnanost, jaké různé typy nezaměstnanosti existují a jak se měří její úroveň. Pak bude popsán ekonomický cyklus (růst a pokles výrobní úrovně, vliv úrovně cen na zaměstnanost). Nakonec pohled bude obrácen k problému inflace. Jaké jsou příčiny a důsledky inflace pro nezaměstnanost.

3.1.1 Trh práce

V systému ekonomických vztahů není možné se obejít bez takové specifické komodity, jakou je práce. Ale na rozdíl od trhu zboží, trh práce je souhrn sociálně-ekonomických vztahů mezi státem, zaměstnavateli a pracovníky v oblasti prodeje a nákupu pracovních sil. Tak že pracovní trh zahrnuje sociálně-ekonomické vztahy zaměstnaných a nezaměstnaných pracovníků. Na tomto trhu se vytvářejí podmínky pro zaměstnání a tvoří se mzdové tarify.¹

Podle obecných atributů trhu, trh práce je hospodářská soutěž nabídky a poptávky. Vlastníkem výrobního faktoru na trhu práce je člověk, a proto stojí na straně nabídky, to znamená, že nabízí svou pracovní sílu za finanční ohodnocení – mzdu. Zaměstnavatelé si tuto pracovní sílu potřebují a najímají při určité mzdové úrovni, aby vyráběli zboží a poskytovali služby, takže zaměstnavatelé stojí na straně poptávky.² Poptávka po práci na trhu ovlivňuje dynamiku zaměstnanosti. Nabídka i poptávka jsou ovlivňovány řadou faktorů. Jedná se o migrační politiku, demografii, a také o vše, co charakterizuje ekonomickou aktivitu určitých skupin obyvatelstva a ovlivňuje nabídku na trhu práce. Trh práce má mnoho průmyslových odvětví, která jsou vázána na konkrétní profese, které vyžadují odbornost, určité vzdělání, znalosti, zkušenosti, talent a kompetence. Odtud vyplývá pojem **lidský kapitál**.³

¹ BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003, s. 76

² BRČÁK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 144

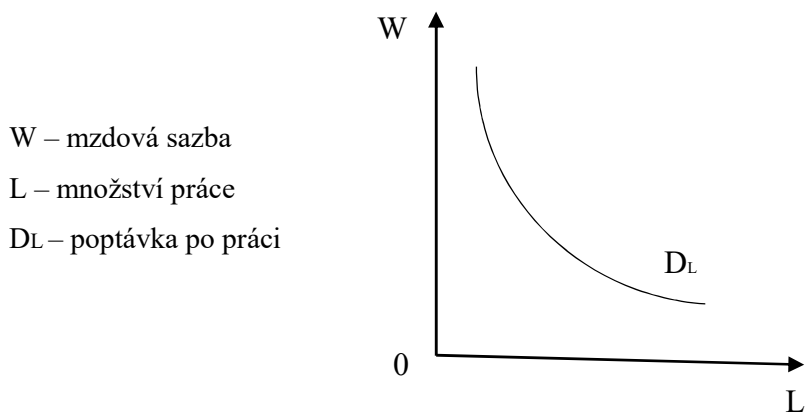
³ BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003, s. 32

Teorie lidského kapitálu vznikla v 60. letech minulého století. Tento pojem zavedl do ekonomie Milton Friedman (Chicagská ekonomická škola). Na rozdíl od ostatních druhů kapitálu, lidský kapitál má specifický charakter, protože je vázán na svého nositele – člověka. Lidský kapitál má přímý vztah mezi vzděláním a produktivitou. To znamená, že vzdělání je určováno potřebou trhu. Když je nabídka v některých profesích v převisu, snižuje se návratnost investic do vzdělávání (důsledek: pokles mezd, nezaměstnanost), a klesá poptávka po vzdělávání. Ekonomická teorie v podání Chicagské školy interpretuje proces vzdělávání, jako proces investování do lidských schopností.⁴

3.1.2 Nabídka a poptávka na trhu práce

Poptávka po práci se nachází v zpětné závislosti ke mzdové úrovni. V případě zvýšení mzdové úrovně zaměstnavatel bude nucen snížit počet zaměstnanců (sníží se poptávka po pracovní síle). V případě snížení mzdové úrovně zaměstnavatel bude mít možnost přijímat další zaměstnance (poptávka po práci se zvýší). Tento vztah mezi mzdou a poptávkou po práci je vyjádřen v křivce poptávky po práci (graf 1).⁵

Graf 1 Poptávka po práci

Zdroj: vlastní zpracování dle Klíma, 2006

Tento graf č. 1 ilustruje závislost mezi hodnotou mzdy W a hodnotou poptávky práci L . Každý bod na křivce D_L ukazuje, jaká bude hodnota poptávky po práci při určité mzdové

⁴ BRČAK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 146

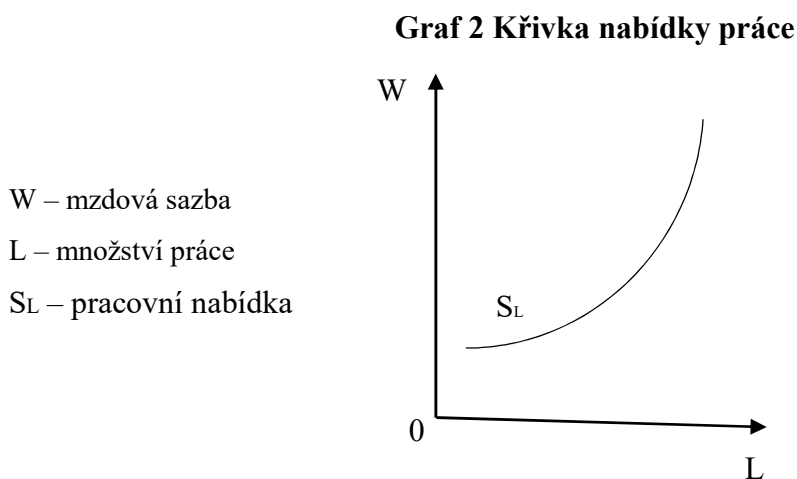
⁵ WAWROSZ, P. *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 140

úrovni. Záporný sklon křivky ilustruje trend rostoucí poptávku po práci při nízkých mzdách a tím i pokles poptávky po práci při vysokých mzdách.⁶

Faktory formování poptávky po pracovní síle⁷:

1. Zvýšení objemu výroby;
2. Hospodářský růst;
3. Zvýšení objemu investic;
4. Zvýšení počtu pracovních míst.

Nabídka práce se nachází v přímé závislosti ke mzdové úrovni. V případě zvýšení mzdy se bude zvyšovat nabídka práce a v případě snížení mzdové úrovně bude existovat inverzní vztah, tedy se sníží nabídka práce. Tato závislost ilustruje křivku nabídky práce (graf 2).⁸

Zdroj: vlastní zpracování dle Klíma, 2006

Tento graf č. 2 ilustruje závislost mezi hodnotou mzdy W a hodnota nabídky práce L. Každý bod na křivce nabídky práce S_L zobrazuje, jaká bude hodnota nabídky práce při určité úrovni mezd.

Faktory ovlivňující nabídku práce⁹:

1. Celkový počet obyvatel.

⁶ KLÍMA, J. *Makroekonomie. 1.* 2006, s. 69

⁷ KLÍMA, J. *Makroekonomie. 1.* 2006, s. 71

⁸ WAWROSZ, P. *Makroekonomie základní kurz.* 2012, s. 140

⁹ KLÍMA, J. *Makroekonomie. 1.* 2006, s. 71

2. Počet aktivní populace v produktivním věku. V České republice je to obyvatelstvo ve věku 15-64 let.¹⁰

3. Množství odpracovaného času. Nabídka práce závisí na průměrném počtu hodin odpracovaných pracovníkem za určitou dobu (týden, měsíc, rok).

4. Kvalitní parametry práce. Kvalitativní charakteristiky práce jsou úroveň vzdělání a kvalifikace pracovníků, produktivita práce, specializace atd.

5. Migrace pracovních sil. V kontextu demografické krize migrace se stává důležitým faktorem, který částečně kompenzuje ztrátu práceschopného obyvatelstva. Je zřejmé, že příliv migrantů v produktivním věku do jiné země zvyšuje v tomto státu nabídku pracovní síly na trhu práce.

3.1.3 Definice nezaměstnanosti

Jev nezaměstnanosti potkáváme, když lidé chtějí pracovat, ale nemají práci, snaží se práci najít, ale nemohou ji sehnat.¹¹

V rámci obyvatelstva lze osoby starší 15 let rozdělit do tří samostatných skupin, a to mezi zaměstnané, nezaměstnané a ostatní. Zaměstnaní a nezaměstnaní tvoří společně ekonomicky **aktivní obyvatelstvo**, které představuje pracovní sílu v zemích.¹²

Mezi **zaměstnané** se řadí ti, kteří mají placené zaměstnání nebo zaměstnávají sami sebe. Dále do této skupiny patří osoby, které jsou dočasně nepřítomné, ale mají k zaměstnání určitou formální vazbu. Jako příklad lze uvést osoby na nemocenské či na mateřské dovolené¹³.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo jsou osoby, které nepracují, ale práci ani nehledají. Do této skupiny patří děti a studenti vysokých škol, starobní důchodci, dlouhodobě nemocní lidé a invalidé, ženy v domácnosti a všichni, kteří nemají šanci na práci nebo prostě nechtějí pracovat.¹⁴

Za osobu aktivně si hledající práci je považován člověk registrovaný na úřadu práce, vyhledávající práci prostřednictvím inzerátů nebo osobními návštěvami ve vybraných podnicích. Osoby, které nesplňují podmínky dvou výše uvedených skupin, se řadí mezi ostatní, např. studenti, invalidé, penzisté nebo ženy v domácnosti. Tato skupina je rovněž

¹⁰ BRČAK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 141

¹¹ WAWROSZ, P., HEISLER, H., HELÍSEK, M., MACH, P. *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 126

¹² HELÍSEK, M., *Makroekonomie Základní kurs 2*. 2002, s.177

¹³ PAVELKA, T., *Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice. I*. 2011, s. 50

¹⁴ DYNAROVÁ, V. *Základy makroekonomie*. 2008, s. 123

nazývána jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo.¹⁵ Přejchod ze skupiny nezaměstnaných do skupiny ekonomicky neaktivních může být způsoben například i rezignací osoby při hledání práce.¹⁶

Teď lze definovat, kdo nepatří k nezaměstnaným: skupinu obyvatel, která se do výpočtu ukazatelů vztahovaných k nezaměstnanosti zahrnuje. Podle definice Eurostatu se za nezaměstnané považují osoby¹⁷:

- osoby ve věku 15 a více let;
- byly bez práce, to znamená, že v referenčním týdnu neodpracovaly ani jednu hodinu za plat či odměnu ani neměly práci, ve které by byly dočasně nepřítomny;
- hledaly aktivně práci. Formou aktivního hledání práce se rozumí hledání práce prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, dále hledání práce přímo v podnicích, využívání inzerce, podnikání kroků pro založení vlastní firmy, podání žádosti o pracovní povolení a licence nebo aktivní hledání zaměstnání jakýmkoliv jiným způsobem;
- byly připraveny k nástupu do práce, tj., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů. Kromě těchto osob jsou podle definice Eurostatu klasifikovány jako nezaměstnané i osoby, které práci nehledají, protože ji již našly, ale nástup je stanoven na pozdější dobu (nejpozději do tří měsíců).¹⁸

Osoby, které nesplňují této vlastností, jsou kvalifikovány jako zaměstnané nebo neaktivní¹⁹.

Také lze říct, že nezaměstnanost nastává, když nabídka pracovní síly roste nad její poptávkou. Lze to shrnout tak, že poptávku tvoří zaměstnavatelé, kteří chtějí zaměstnat zaměstnance. Poptávka po práci má klesající charakter vzhledem ke mzdové úrovni (sazbě). Čím nižší je mzdová úroveň, tím více firmy budou práci poptávat. Nabídku tvoří potenciální zaměstnanci, kteří nabízejí svou pracovní sílu. Nabídka práce má rostoucí charakter protože, čím vyšší je mzdová úroveň, tím více lidé práci nabízejí.

¹⁵ KLÍMA, J. *Makroekonomie. I.* 2006, s. 74

¹⁶ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz.* 2012, s. 126

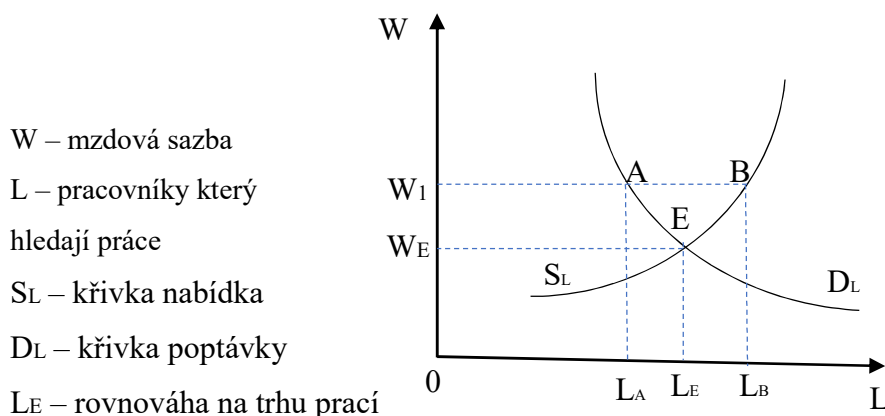
¹⁷ ČSÚ. *Práce a mzdy - Metodika* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pracemzdy-metodika

¹⁸ ČSÚ. *Práce a mzdy - Metodika* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pracemzdy-metodika

¹⁹ BRČÁK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe.* 2014, s. 140

Tam, kde se střetává křivka po poptávce práci a křivka po nabídce práce v bodě E nastává rovnováha na trhu práce (graf 3) a vzniká rovnovážná mzdová sazba W_E a rovnovážné úrovně zaměstnanosti L_E . Když je mzdová sazba vyšší W_1 než rovnovážná W_E , dochází k přebytku na trhu práce pracovní síly a vzniká nezaměstnanost. Když je nižší, je na trhu práce nedostatek volné pracovní síly.²⁰

Graf 3 Tržní rovnováha na trhu práce

Zdroj: vlastní zpracování dle Wawrosz, 2012

Když trh práce se blíží k rovnováze, tak nabídka a poptávka se dynamicky mění v čase. Trh práce se neustále posouvá směrem k nové rovnováze. Proto se mzdy a zaměstnanost mění v reakci na změny v sociální, ekonomické i politické situace.

3.1.4 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost na trhu práce se nikdy nerovná nule. Určitá míra nezaměstnanosti je přirozenou součástí každé tržní ekonomiky. Frikční a strukturální nezaměstnanost se v ekonomické terminologii označuje za přirozenou nezaměstnanost – lidé, kteří jsou nezaměstnaní, jsou nezaměstnaní z přirozených důvodů. Tady se jedná o situaci, kdy nezaměstnaný člověk hledá novou práci, ale pro jeho profesi nejsou na trhu práce volná místa. **Přirozená míra nezaměstnanosti** je taková míra, při které jsou ceny a mzdy v rovnováze, takže nedochází k inflaci. Je to míra nezaměstnanosti, která odpovídá potenciálnímu produktu. Přirozená míra nezaměstnanosti se liší podle zemí a mění se s časem. Z přirozených příčin v každé ekonomice vždy budou existovat frikčně a strukturálně nezaměstnanost. Přirozená míra nezaměstnanosti není vyjádřena jedním a stále platným

²⁰ BRČÁK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 144

číslem. V závislosti na kolísání míry ztráty pracovních míst a míry nalezení práce se její výše mění. Pokud chce tedy vláda tuto míru snížit, je nucena přijmout opatření, která zvýší míru nalezení práce, a naopak sníží míru ztráty pracovních míst.²¹

Rozlišujeme dva druhy nezaměstnanosti: dobrovolnou a nedobrovolnou. **Dobrovolná nezaměstnanost** vzniká, když nezaměstnaný není ochoten přijmout převládající mzdovou sazbu anebo jiné pracovní podmínky. **Nedobrovolná nezaměstnanost** znamená, že člověk bez zaměstnání je ochotný pracovat při převládající mzdové sazbě, ale nemůže takovou práci najít²².

Z hlediska **klasického modelu** existuje pouze dobrovolná nezaměstnanost. Klasický model trhu práce předpokládá, že firmy maximalizují zisk a jedinci maximalizují užitek ze spotřeby zboží a služeb a ze svého volného času. Dále předpokládá, že ceny jsou pružné a vyrovnávají poptávku s nabídkou (tj. vyčišťují trhy). Ani firmy ani jedinci přitom nejsou schopni ovlivňovat ceny a přejímají je z trhu. O práci se v modelu předpokládá, že je homogenní. To znamená, že každý pracovník je schopen vykonávat jakoukoliv práci a může rychle přecházet z jednoho povolání do druhého. Tiskař může pracovat jako pekař, pekař se stane snadno právníkem apod.²³ V tomto ohledu můžeme zaznamenat možnost změny povolání za předpokladu, že aktér své povolání radikálně nezmění a také bude mít nějaké dodatečné školení.

Nezaměstnanost lze členit dle několika různých hledisek. Většina autorů představují dělení dle příčiny vzniku nebo dle délky jejího trvání.

Příčiny vzniku nezaměstnanosti:

Z hlediska příčiny vzniku nezaměstnanosti se rozlišuje několik typů nezaměstnanosti:

- frikční,
- sezonní,
- strukturální,
- cyklická.²⁴

Předpokládejme, že trh práce je v rovnováze. To znamená, že mzda, která je nabízena na trhu práce se rovná množství nabízené práce (Obr. 3). V této situaci však existuje nezaměstnanost, která se nazývá frikční.

²¹ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 129

²² KLÍMA, J. *Makroekonomie*. 1. 2006, s. 79

²³ DORNBUSCH, R., FISCHER, S. *Makroekonomie*. Praha: SPN a Nadace Economics, 1994, s. 239

²⁴ BRČÁK, J. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 145

1. **Frikční nezaměstnanost** nastává během období, kdy si člověk hledá zaměstnání, které odpovídá jeho kvalifikaci, a toto období netrvá déle než tři měsíce. Tento typ nezaměstnanosti spojuje lidi, kteří jsou buď nezaměstnaní z důvodu přechodu z jednoho zaměstnání na druhé, nebo si již zaměstnání našli a brzy nastoupí, a také pracovníky v odvětvích sezónního charakteru (zemědělství, stavebnictví).²⁵

2. **Sezónní nezaměstnanost** vzniká v důsledku sezónních výkyvů v určitých průmyslových odvětvích. Tyto výkyvy můžeme s velkou pravděpodobností prognózovat podle ročního období. Jedná se zpravidla o krátkodobou podobu nezaměstnanosti. Sezónní nezaměstnanost je považována za specifickou součást frikční nezaměstnanosti. Jako příklad lze uvést zemědělství, stavebnictví, lesnictví, rybolov nebo cestovní ruch.²⁶

3. **Strukturální nezaměstnanost** – spojená s technologickými změnami ve výrobě, které mění strukturu poptávky po pracovní síle (vzniká, pokud zaměstnanec propuštěný kvůli kvalifikace, na kterou poptávka klesá a nemůže získat práci v jiném místě). Pokud poptávka po pracovnících v dané profesi nebo v daném regionu poklesne, objeví se nezaměstnanost. Propuštění pracovníci nemohou rychle změnit své povolání nebo změnit místo pobytu.²⁷

4. **Cyklická nezaměstnanost** souvisí s hospodářskými cykly a vzniká v recesi, v důsledku nevyužití stávajících kapacit z důvodu odbytových problémů. Vzniká v důsledku poklesu reálného HDP a propouštění části pracovní síly. Ve fázi recese klesá agregátní poptávka a vyrobený produkt se dostane pod úroveň produktu potenciálního, což firmy nutí k propouštění. Na trhu se nachází více zájemců o práci, než je volných míst. Nabídka práce je tak vyšší než její poptávka.²⁸ Tento druh nezaměstnanosti je na rozdíl od frikční nezaměstnanosti považován výhradně za nedobrovolný. Doba trvání cyklické nezaměstnanosti se odvíjí od délky jednotlivých fází hospodářského cyklu a průměrně se pohybuje mezi jedním až dvěma roky. Cyklická nezaměstnanost klesá v období, kdy dochází k obnovení hospodářského růstu a expanze přináší nová pracovní místa.²⁹

Dlouhodobá a krátkodobá nezaměstnanost

Výrazným negativním trendem na trhu práce je neustálý růst počtu dlouhodobě nezaměstnaných. Podle Mezinárodní organizace práce jsou dlouhodobě nezaměstnaní ti

²⁵ BRČÁK, J. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 145

²⁶ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 127

²⁷ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 127

²⁸ SAMUELSON, P. *Ekonomie*. 2010, s. 243

²⁹ BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003, s. 53

jedinci, kteří aktivně hledají práci déle než jeden rok.³⁰ Jednotliví autoři ale mohou mít různé názory na délku doby, po jejímž uplynutí je nezaměstnanost označována jako dlouhodobá. Proto je možné ji sledovat i diferencovat nejčastěji v rozsahu 3, 6, 12 a 24 měsíců.

Skrytá nezaměstnanost je to druh nezaměstnanosti, která se vyznačuje skutečným nedostatkem práci, ale formálně existuje pracovní poměr se zaměstnavatelem. Tento typ nezaměstnanosti je obvykle pozorován během krize, kdy pracovní síla není využívána při formálním udržování pracovních vztahů se zaměstnavatelem. Lidé například nepracují celou směnu, ale jen pár hodin nebo mají menší počet pracovních směn. Skrytí nezaměstnaní jsou také lidé, kteří nejsou zaměstnáni v pracovněprávních vztazích a chtějí najít práci, ale kteří nejsou oficiálně registrováni jako nezaměstnaní.³¹

3.1.5 Způsoby měření nezaměstnanosti

V České republice probíhá měření nezaměstnanosti dvěma způsoby. Prvním způsobem je počítá Český statistický úřad, který provádí měření nezaměstnanosti pomocí výpočtu obecné míry nezaměstnanosti. Druhým způsobem je počítá Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ministerstvo práce a sociálních věcí používá tzv. podíl nezaměstnaných osob, jenž je statistickým ukazatelem.

Obecná míra nezaměstnanosti

Obecnou míru nezaměstnanost je možné vypočítat podle následujícího vzorce:

$$u = \frac{U}{(L+U)} * 100 \% \quad (1)$$

u – míra nezaměstnanosti,

U – počet nezaměstnaných lidí,

L – počet zaměstnaných lidí.³²

Za nezaměstnané jsou považovány ty osoby, který ve věku více než 15 let a splňují tři kritéria. Prvním kritériem je to, že tyto osoby nejsou v pracovním vztahu ani nejsou osobami samostatně výdělečně činnými. Druhým kritériem je to, že tyto osoby musí být schopné do čtrnácti dnů nastoupit do zaměstnání. Posledním kritériem je to, že osoby, které jsou

³⁰ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 128

³¹ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 127-128

³² PAVELKA, T. *Makroekonomie. 2.* 2007. 278 s. 115

považovány za nezaměstnané, musí práci aktivně hledat. Osoby, které jsou zaměstnané i nezaměstnané dohromady tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo.³³

Podíl nezaměstnaných osob

Podíl nezaměstnaných osob „vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let ze všech osob ve stejném věku“.³⁴

Ukazatel *podíl nezaměstnaných osob* (2) využívá Ministerstvo práce a sociálních věcí od ledna roku 2013 na základě dohody s Českým statistickým úřadem. Tento ukazatel nahradil ukazatel míra registrované zaměstnanosti. K této změně ukazatelů došlo především z toho důvodu, že pro ukazatel míry registrované nezaměstnanosti byla potřeba data z více zdrojů. K výpočtu míry registrované nezaměstnanosti bylo potřeba znát počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání, jenž byl k dispozici z evidence úřadu práce a počet zaměstnaných osob, jenž byl k dispozici z výběrových šetření pracovních sil, které prováděl ČSÚ.³⁵

$$U = \frac{L}{F} * 100 \% \quad (2)$$

U – Podíl nezaměstnaných osob,

L – počet nezaměstnaných ve věku 15-64 let,

F – ekonomický aktivního obyvatelstvo ve věku 15-64 let na určitém území v zadaném období.³⁶

Osoby, které nejsou součástí skupiny pracovní síla, náleží mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Lze sem zařadit osoby v důchodu, osoby v domácnosti, studenty a lidi, kteří se vzdali hledání další práce.

3.1.6 Důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost má své důsledky a dopady na ekonomiku, a to jak negativní, tak pozitivní.

Negativní důsledky nezaměstnanosti lze rozdělit na:

³³ PAVELKA, T. *Makroekonomie*. 2. 2007. 278 s. 117

³⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Upozornění na změnu metodiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>

³⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Upozornění na změnu metodiky* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>

³⁶ ČSÚ. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - říjen 2021* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-rijen-2021>

1. Ekonomické důsledky se vyznačují poklesem životní úrovně obyvatelstva. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky provedlo studii na téma životní úroveň, kde pozorovalo vývoj daných ukazatelů domácností České republiky. Mezi ukazatele byly zahrnuty nominální čisté peněžní příjmy a výdaje, průměrná hrubá měsíční nominální mzda, starobní důchod, růst spotřebitelských cen, celkové vklady domácností, korunové vklady domácností, úvěry (půjčky) domácností, částky životního a existenčního minima, minimální mzdy a populace žijící pod hranicí chudoby v Evropské unii.³⁷

Pokles kupní síly. Kupní síla ukazuje, kolik zboží a služeb si můžeme při dané cenové hladině koupit za určitý obnos peněz. Pomocí kupní síly můžeme sledovat, jak se mění naše životní úroveň. Při růstu cenové hladiny (inflaci) naše kupní síla klesá, protože za stejné množství peněz si pořídíme méně zboží či služeb. Ekonomický růst je dán tím, že populace má rostoucí kupní sílu. V situaci rostoucí nezaměstnanosti začíná spotřeba klesat, což vede k poklesu HDP a růstu inflace.³⁸

Pokud se ekonomika dostane do situace, kdy není schopna vytvořit dostatečné množství volných pracovních míst pro všechny, kteří chtějí pracovat, dojde k nevyužití cenného výrobního faktoru, práce, což způsobí ztráty na produkci představující rozdíl mezi skutečným a potenciálním produktem, který by nezaměstnaní mohli vyrobit.³⁹

2. Psychologické důsledky. Psychické problémy způsobené nezaměstnaností, které vyplývají ze ztráty regulérních příjmů a z narušení společenských vztahů, což může vést k rozpadu rodiny nebo mít negativní vliv na zdraví. Deprese, stres, nespokojenost nezaměstnaných způsobují společností náklady, ať již faktické (náklady na léčení), nebo náklady obětované příležitosti – peníze vynaložené na léčení by šlo využít jiným způsobem.⁴⁰

3. Sociální důsledky se vyznačují rostoucím sociálním napětím.

Nezaměstnaný pociťuje zlobu, frustraci, zoufalství. Dlouhodobá nezaměstnanost může mnohdy způsobit i destrukci etických hodnot, k níž se váží jevy jako je například alkoholismus, kriminalita, narkomanie, prostituce či dokonce sebevražedné sklony⁴¹. Také

³⁷ ODBOR ANALÝZ A STATISTIK. *Vývoj vybraných ukazatelů životní úrovně v České republice v letech 1993 – 2013.*, 2014, s. 49

³⁸ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz.* 2012, s. 137

³⁹ KLÍMA, J. *Makroekonomie. I. vydání.* 2006, s. 79

⁴⁰ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz.* 2012, s. 137

⁴¹ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání.* 2013, s. 51

dlouhodobá nezaměstnanost muže přivést k protestům, vyvolávat sociální nepokoje, řešit svou situaci kriminalitou apod.⁴²

Práce je důležitou podmínkou vážené existence člověka, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ambicióznosti, sebeuplatnění a sebeúcty. V kontextu životní dráhy člověka práce určuje začátek i konec ekonomické aktivity.⁴³

Mezi pozitivní důsledky nezaměstnanosti lze řadit:

1. Pracovníky, kteří práci hledají a tímto vytvářejí flexibilní trh práce. Pokud by bylo všechno obyvatelstvo státu zaměstnáno, pak by ekonomika neměla rezervy pracovní síly.

2. Pracovníci mají možnost hledat nejlepší zaměstnání s vyššími mzdami a podmínkami, což způsobuje vznik určité konkurence mezi zaměstnanci a rovněž se zvyšuje efektivita a kvalita vykonávané práce.

3. Zvýšení pracovní motivace zaměstnanců, kteří se snaží dělat svou práci lépe, zvyšují si kvalifikaci pomocí odborných kurzů, věnují své pracovní přípravě⁴⁴.

3.1.7 Rizikové skupiny na trhu práce

Uplatnění člověka na trhu práce je závislé na řadě charakteristik: věk, vzdělání, zdravotní stav, osobnostní předpoklady, pohlaví, příslušnost k etnické skupině, což vyčleňuje skupiny lidí s větším rizikem ztráty práce a predeterminují je pro dlouhodobou nezaměstnanost. Tyto skupiny jsou také vyloženy riziku opakované nezaměstnanosti. Jejich příslušníci nacházejí uplatnění spíše na sekundárním trhu práce a při méně placených aktivitách s nejistou budoucností. Část z nich nemá naději najít jakoukoli placenou práci, neboť nespĺňuje požadavky intelektuálně a osobnostně náročné práce. Nezaměstnanost tak více ohrožuje určité skupiny populace, což potvrzuje zkušenost téměř ze všech průmyslově vyspělých zemí. Je zřejmé, že právě na tyto skupiny musí být zaměřena politika zaměstnanosti. Většinou k nim patří mladí lidé, starší lidé, ženy s malými dětmi, lidé s nízkým vzděláním, zdravotně postižení občané, romské etnikum a přicházející imigranti.⁴⁵

Mladší věkové skupiny do třiceti let.

⁴² WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 137

⁴³ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013, s. 49

⁴⁴ WAWROSZ, P., *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 137

⁴⁵ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013, s. 82

Absolventi středních a vysokých škol, kteří se ucházejí o své první zaměstnání, jsou v konkurenci s ostatními žadateli značně znevýhodněni. Nemají praktické zkušenosti a základní pracovní návyky, ale také postrádají určité pracovní kontakty usnadňující lepší orientaci na trhu práce. Největší problém s uplatněním na trhu práce mají uchazeči o zaměstnání do 19 let, z nichž větší část disponuje pouze základním vzděláním. U nezaměstnaných absolventů vysokých škol vystupuje do popředí zejména ekonomické hledisko, protože mnozí z nich zakládají rodiny nebo již ve svých rodinách žijí. Nedostatečný příjem jednoho člena rodiny tak postihuje více osob.⁴⁶

Starší lidé.

Také velký problém prožívají lidé ve věku 41–50 let. Tyto skupiny pracovníků provázely pocity bezradnosti, spojené se strachem, sociálně-psychickým napětím, nejistotou a postupnou ztrátou sebejistoty. Spolu s pracovní rezignací se projevuje i rezignace na společenskou aktivitu. Čím je člověk starší, tím pevnější jsou jeho návykové stereotypy a tím obtížněji a pomaleji se přizpůsobuje novým životním situacím. K nejdůležitějším změnám života staršího člověka patří sňatek dětí, popř. jejich odchod z domova, úmrtí životního partnera a odchod do důchodu. Na pozadí těchto změn si jedinec často začíná uvědomovat blížící se stáří. Citlivěji reaguje na běžné problémy, pro mnohé se trápí a dělá si více starostí než v mladším věku. Jestliže nezaměstnanému jedinci činí problém získat zaměstnání ve středním období pracovní kariéry, v pozdním stadiu kariéry jsou jeho možnosti ještě menší a řada lidí musí navíc čelit krizi základních jistot. Ve velmi krátké době se člověk, který zastával významnou pozici, se může ocitnout natrvalo oddělen od výsledků mnohaletého úsilí, od svého postavení, kolegů i přiměřeného příjmu. Pro zaměstnavatele se starší lidé jeví jako horší „investice“ ve srovnání s mladými. To často způsobuje u staršího jedince přetrvávající pocity neuspokojenosti a nevyžití. Takový člověk se pak uzavírá do své práce s pocity sebelítosti. Tím se často zmenšuje se jejich kreativita v pracovním zapojení. Jejich celková aktivita je defenzivní, poskytuje především „ochranu“ proti ztrátě získaného zaměstnání. Jednou z možností pro nezaměstnaného v pozdním stadiu kariéry je samostatné podnikání. Tato strategie může vést velmi rychle ke znovuzískání pocitu kontroly nad vlastním osudem. Na druhé straně však může být ve starším věku fyzická a psychická úsilí, spojená se začátkem vlastního podnikání, příliš vysoká.⁴⁷

⁴⁶ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013, s. 83

⁴⁷ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013, s. 85

Ženy.

Nevýhodné postavení žen na trhu práce je způsobeno tím, že zaměstnavatelé preferují mužskou pracovní sílu pro její větší mobilitu a nezatíženost starostmi o domácnost. Matky s malými dětmi mají časté pracovní absence, což způsobuje jejich negativní hodnocení a snižuje ochotu je zaměstnávat. Ženy nad 45 let jsou taky ohrožená skupina, a to z důvodu zvýšeného stresu ze ztráty zaměstnání a strachu z finančního zajištění v důchodovém období. Nezaměstnanost žen představuje celosvětový problém. Řada zemí již nabízí možnost zkrácené pracovní doby, zavádí flexibilní pracovní dobu nebo se podílí na dostupné péči o děti.⁴⁸

Lidé bez kvalifikace.

V současnosti představuje nekvalifikovaná pracovní síla přibližně třetinu všech dlouhodobě nezaměstnaných. O obtížně vzdělavatelné osoby či osoby podílející se na deviantním chování, jako například propuštění lidé z nápravných zařízení nebo další sociálně nepřizpůsobiví lidé, alkoholicí atd. Značná část této skupiny nemá ani motivaci pro získání nové kvalifikace, jelikož jim fungování sociální politiky umožňuje dostatečně příjemný styl života na základě poskytování sociálních podpor.⁴⁹

Lidé se zdravotním postižením.

U lidí se změněnou pracovní schopností (ZPS) vystupují do popředí nejen ekonomické, sociální a psychické problémy, ale zejména problém přiměřeného smyslu života, problém pocitu lidské důstojnosti. Dostávají se často do bezvýchodné životní situace a pro jejich rodiny to znamená starost o nezaměstnaného postiženého rodinného příslušníka. I když dosavadní systém sociálního zabezpečení se podílí na zajišťování jejich základních materiálních potřeb, společenská integrace skupiny zdravotně postižených lidí závisí z velké části na širších sociálních, ekonomických a právních podmínkách.⁵⁰ Pokud doba nezaměstnanosti trvá dlouho a tito lidé se opakovaně setkávají s neúspěchy při hledání práce, dochází k poklesu motivace hledat další zaměstnání, což může vést až ke zhoršení zdravotního stavu.⁵¹

⁴⁸ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013, s. 88

⁴⁹ KUCHAR, P. *Trh práce*. 2007, s. 139

⁵⁰ BUCHTOVÁ, B. *NEZAMĚSTNANOST 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013, s. 90

⁵¹ ŠIMEK, M. *Podpora zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin obyvatel v České republice: Nové přístupy a jejich efekty*. 2010, s. 17

3.2 Další makroekonomické ukazatele

V dané kapitole je představen teoretický popis makroekonomických ukazatelů, které budou použity v praktické části této práce.

3.2.1 HDP – hrubý domácí produkt

HDP je základní makroekonomický agregát, pomocí kterého lze měřit výkonnost ekonomiky a úroveň blahobytu. Jurečka definuje HDP jako „*součet peněžních hodnot finálních výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory umístěnými v dané zemi*“. Jednotlivé faktory počítáme bez ohledu na to, kdo je vlastní. Další podmínkou je to, že se do výpočtu HDP nezahrnují meziprodukty, protože by to vedlo k jejich mnohonásobnému započtení. Do cen výrobků a služeb pro účely HDP se také zahrnují nepřímé daně (DPH a spotřební daň).

Existuje HDP nominální a reálný. Rozdíl pro ně představují ceny výrobků a služeb. Nominální HDP se vypočítává v aktuálních běžných cenách. Nominální HDP však závisí na změnách cenového indexu a příjmů dané ekonomiky. Naproti tomu reálný HDP je vypočítán ve stálých cenách, které jsou očištěny od změn. Tento druh HDP se používá pro účely srovnání jeho vývoje mezi jednotlivými lety.

HDP země lze vyjádřit v absolutní hodnotě, nebo pro přesnější mezinárodní srovnání jej lze uvést v hodnotě připadající na jednoho obyvatele.⁵²

3.2.2 Inflace

K měření inflace je možné použít různé cenové indexy, mezi ně se nejčastěji řadí, CPI – index spotřebitelských cen, PPI – index cen výrobců a IPD – deflátor HDP, bazické indexy atd.⁵³

V praxi v oblasti spotřebitelských cen je inflace měřena jako změna indexu spotřebitelských cen (CPI – Customer Price Index). Je to jeden z nejpoužívanějších cenových indexů, který odráží změnu cen výrobku a služeb, které nakupují domácnosti. Vypočítá se jako procentuální podíl hodnoty spotřebního koše v cenách běžného roku a hodnoty spotřebního koše v cenách základního období. Spotřební koš je souborem výrobků a služeb, které jsou spotřebovávány typickou domácností. V ČR spotřební koš obsahuje cca 700 produktů.

⁵² JUREČKA, V. *Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání.* 2017, s. 26-29

⁵³ HOLMAN, R. *Ekonomie. 5.vydání.* 2011, s. 533

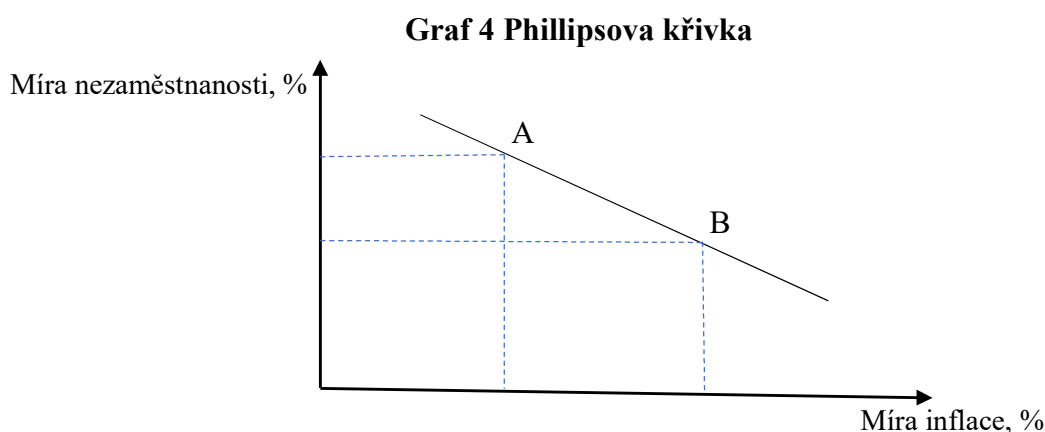
Vysoká a nestabilní míra inflace má velmi nepříznivé dopady na růst národní ekonomiky. V České republice se měřením inflace zabývá Český statistický úřad a péči o cenovou stabilitu zajišťuje Česká národní banka. ČNB provádí měnovou politiku v režimu cílování inflace.⁵⁴

„Poptávkový inflační impulz vychází ze zvýšení některé složky agregátních výdajů“. Impulzem může stať například v důsledku zvýšení státních výdajů, zvýšení investic či zvýšení spotřeby. Nicméně impulz jako takový sám o sobě vyvolat inflaci nemůže. K tomu, aby mohla inflace vzniknout, musí růst peněžní zásoba. Pokud na takovýto impulz zareaguje centrální banka akomodací a zvýší peněžní zásobu, tak inflace vzniká.⁵⁵

Jako konkrétní podněty, jež poptávkovou inflaci vyvolávají, můžeme uvést: „nadměrné investiční výdaje, nadměrný růst mezd, levný úvěr, masivní snížení daní, zvýšení vládních výdajů“.⁵⁶ Vztah mezi inflací a nezaměstnaností popisuje Phillipsova křivka, která je podrobněji popsána v další podkapitole.

3.2.3 Vztah mezi nezaměstnaností a Inflací – Phillipsova křivka

Nezaměstnanost a inflace jsou v určitém kvantitativním vztahu. Tak profesor Philips na konci 50. let stanovil následující vzorec: čím nižší je míra inflace, tím vyšší je míra nezaměstnanosti a naopak. A to je pochopitelné. Se zvyšující se mírou nezaměstnanosti klesá lidská kupní síla. Nezaměstnanost má negativní dopad na mzdy. V důsledku toho klesá míra inflace. Tento proces je graficky znázorněn ve formě Phillipsovy křivky (graf. 4).⁵⁷

Zdroj: vlastní zpracování dle Wawrosz, 2012

⁵⁴ USTYUKHINA, T. *Vývoj inflace v České republice*. 2018. s. 13-24

⁵⁵ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5.vydání. 2011, s. 534

⁵⁶ PAČESOVÁ, H. *Ekonomika a podnikání. Makroekonomie. I.* 2006. s. 90

⁵⁷ BRČÁK, J. *Makroekonomie – teorie a praxe*. 2014, s. 152

Phillipsova křivka odráží inverzní vztah mezi inflací a mírou nezaměstnanosti – čím vyšší je míra inflace, tím nižší je podíl nezaměstnaných. Později se ukázalo, že tato křivka je správná pouze pro popis vztahu mezi inflací a nezaměstnaností **v krátkém období**. Z dlouhodobého hlediska může být tento vztah úplně jiný (Phillipsova křivka bude mít vertikální polohu). Se stabilní Phillipsovou křivkou vláda uplatňuje **monetární a fiskální politiku**, která ovlivňuje agregátní poptávku. Výsledkem je, že se ekonomika začne pohybovat podél odpovídající Phillipsovy křivky.⁵⁸

Vztah mzdové inflace a nezaměstnanosti vyjádřil ve tvaru:

$$\frac{\Delta W}{W} + \alpha = \beta U^\gamma \quad (3)$$

U – míra nezaměstnanosti,

$\frac{\Delta W}{W}$ – relativní změna nominálních mezd.

Modifikovanou Phillipsovu křivku, tzv. cenově inflační verzi křivky, předložili Samuelson a Solow. Autoři nahradili míru růstu nominálních mezd mírou růstu agregátní cenové hladiny a navrhli následující vzorec:

$$\frac{\Delta P}{P} = f(U) \quad (4)$$

U – míra nezaměstnanosti,

$\frac{\Delta P}{P}$ - tempo celkové inflace.

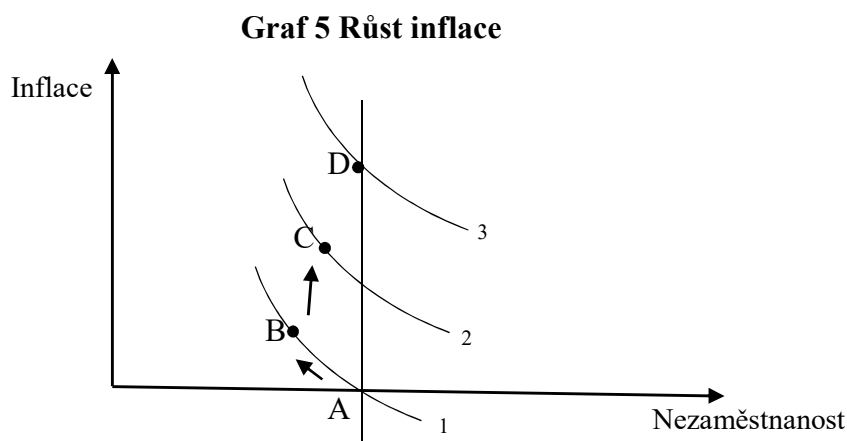
Monetární politika je součástí a nástrojem hospodářské politiky. Je souhrnem opatření a zásad, které mají prostřednictvím měnových nástrojů prosazovat plnění měnových cílů. Monetární politika je nástroj centrální banky a jejím základním cílem je hlídání a aktivní ovlivňování míry znehodnocení peněz – inflace. V ČR plní funkci centrální banky Česká národní banka (ČNB). Podle Ústavy ČR a zákona o České národní bance je hlavním cílem ČNB péče o cenovou stabilitu. Svého hlavního cíle – ČNB dosahuje změnami v nastavení základních úrokových sazeb. Fiskální (rozpočtová) politika je nástrojem hospodářské

⁵⁸ WAWROSZ, P. *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 327

politiky v rukou vlády. Rozpočet je schvalován ve formě zákona a musí být schválen Parlamentem.⁵⁹

V důsledku stimulační fiskální politiky a politiky „levných“ peněz, aktivní podpory agregátní poptávky a snahy o minimalizaci míry nezaměstnanosti se zvyšuje inflace. S restriktivní fiskální politikou a politikou „drahých“ peněz míra inflace klesá, ale pouze za cenu zvýšení míry nezaměstnanosti a ztráty objemu výroby.⁶⁰

Expanzní politika, která způsobuje růst inflace, může poskytnout pouze krátkodobé zlepšení situace v oblasti zaměstnanosti. Pokud je ekonomika v pozici A (graf 5), což ukazuje míru nezaměstnanosti při absenci inflace, pak je to přirozená míra nezaměstnanosti. Pokud vláda sníží nezaměstnanost pod tuto úroveň (prostřednictvím politiky expanze poptávky), pak ve výsledku vzroste inflace. „*Expanzivní měnová politika je: zvyšuje peněžní zásobu a snižuje úrokovou míru. Tím dosáhne snížení nezaměstnanosti, zvýšení inflace a zlepšení bilance zboží a služeb*“.⁶¹

Zdroj: vlastní zpracování dle Wawrosz, 2012

S růstem inflačních očekávání a mzdových požadavků se Phillipsova křivka posouvá nahoru. V tomto případě bude při jakékoli úrovni nezaměstnanosti inflace vyšší než dříve. Inflace začne opět růst, zatímco inflační očekávání pracovní síly opět vzrostou a jejich mzdové požadavky se zvýší. V tomto procesu vzniká inflační spirála. Pokud inflace neustále roste rychleji než očekávání a požadavky v oblasti mezd, pak lze udržet nezaměstnanost na nízké úrovni, ale pouze za cenu hyperinflace. Z dlouhodobého hlediska je nepravděpodobné,

⁵⁹ Finance.cz. *Monetární politika* [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/menove-ukazatele/monetarni-politika/>

⁶⁰ WAWROSZ, P. *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 328

⁶¹ WAWROSZ, P. *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 320

že k tomuto vývoji událostí dojde. Výdělečně činní i podnikatelé se dříve či později přizpůsobí vysoké inflaci a nezaměstnanost vzroste zpět na počáteční úroveň. Výsledkem je, že se ekonomika vrátí na původní úroveň nezaměstnanosti, ale v tomto případě již na vyšší úrovni inflace (v bodě D). Phillipsova křivka se z dlouhodobého hlediska stává svislou čarou v souladu s úrovní přirozené míry nezaměstnanosti.⁶²

3.3 Možnosti řešení nezaměstnanosti

Masová nezaměstnanost vede k rychlým, někdy velmi prudkým ekonomickým, sociálním a politickým změnám, kvůli kterým se již mění ukazatele ekonomického rozvoje země a životní úroveň obyvatelstva. Proto analýza a studium tohoto makroekonomického jevu má zvláštní význam. Potřeba řešit problém rostoucí míry nezaměstnanosti vyžaduje vyhledávání nových přístupů, metod zkoumání a také nejefektivnějších forem zaměstnání.

Varianty snížení míry nezaměstnanosti navrhovali různí ekonomové. Například Keynesiánci věřili, že samoregulační tržní mechanismus nemůže překonat nezaměstnanost. Podle jejich názoru vysoká míra nezaměstnanosti vzniká kvůli nedostatečné takzvané „efektivní poptávce“ spjaté s nízkými podněty k investici. Efektivní poptávka by měla být především zvýšena snížením úvěrové sazby a zvýšením investic.⁶³

Monetaristé se postavili opačným směrem, proti keynesiánským metodám. M. Friedman v roce 1967 vymyslel pojem „přirozené míry nezaměstnanosti“, která je striktně dána podmínkami trhu práce a nelze ji změnit opatřeními státní politiky. Pokud vláda bude udržovat zaměstnanost nad její „přirozenou úroveň“ tradičními fiskálními a úvěrovými metodami ke zvýšení poptávky, tato opatření budou mít pouze krátkodobý účinek a pak povedou k vyšším cenám. Monetaristé navrhují upustit od stimulace ekonomického růstu zvýšením poptávky.⁶⁴

Politika omezování poptávky může způsobit prudké zhoršení životní úrovně obyvatelstva, což ovlivní sociální situaci. Vláda by se proto neměla spoléhat na samoregulační roli trhu v otázkách zaměstnanosti, ale spíše aktivně zasahovat do tohoto procesu. Vláda může ovlivnit soudobou situaci na trhu práce a s tím spojené negativní dopady nezaměstnanosti různými způsoby pomoci v kombinaci své expanzivní fiskální a

⁶² WAWROSZ, P. *Makroekonomie základní kurz*. 2012, s. 329

⁶³ SOJKA, M. *Keynes a současná ekonomie*. 1999, s. 42

⁶⁴ SOJKA, M. *Dějiny ekonomických teorií*. 2000, s. 182-183

monetární politiky, především podporou agregátní poptávky. Dále budou prozkoumány metody, které vláda může podniknout ke snížení míry nezaměstnanosti.

3.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti

První metodou řešení daného problému ze strany státu je použití tzv. aktivní politiky zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti (APZ) představuje soubor nástrojů a opatření, které přispívají k tvorbě nových pracovních míst a napomáhají tak zmírňovat nepříznivou situaci uchazečů o zaměstnání hledajících nová pracovní místa. V České republice provádí tuto politiku Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a příslušné úřady práce⁶⁵. Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti patří:

- rekvalifikace (patří veškerá opatření, která slouží k získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování),

- investiční pobídky (slouží především k podpoře oblastí s vysokou mírou nezaměstnanosti),

- veřejně prospěšné práce (nejstarším typem aktivní politiky, jedná se o nástroj, který poskytuje časově omezené pracovní příležitosti pro osoby těžko umístitelné na trhu práce nebo dlouhodobě nezaměstnané, jeho hlavním cílem je zabezpečení práva občanů na zaměstnání),

- příspěvek na zapracování (jehož cílem je poskytnout motivaci zaměstnavatelům, aby přijali do pracovního poměru nezaměstnané, kterým úřad práce věnuje zvýšenou péči),

- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program,

- opatření na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením,

- překlenovací příspěvek a příspěvek na dopravu zaměstnanců (překlenovací příspěvek je poskytován samostatně výdělečně činným osobám, které přestaly být uchazeči o zaměstnání. Zaměstnavatel, který zabezpečuje dopravu svých zaměstnanců do a ze zaměstnání může získat příspěvek na dopravu zaměstnanců).⁶⁶

⁶⁵ Úřad práce České republiky. *Realizace aktivní politiky zaměstnanosti* [online]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti>

⁶⁶ Zákony pro lidi. 35/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti [online]. Dostupné z: 435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti (zakonyprolidi.cz)

3.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti je opatření k zajištění řešení problému nezaměstnanosti z hlediska samotných nezaměstnaných. Zahrnuje hlavně podporu v nezaměstnanosti a sociální zabezpečení těch, kteří ztratili pracovní zisk po přechodnou dobu. Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti mají charakter transferů. Pro vznik nároku na podporu musí uchazeč o zaměstnání splnit určité podmínky stanovené zákonem o zaměstnanosti. Základní podmínkou v ČR je získání – v posledních 2 letech před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání – doby důchodového pojištění alespoň 12 měsíců.⁶⁷

Další krok boje s nezaměstnaností uvádí podporu malého a středního podnikání. Dané společnosti dokážou snížit počet nevyužité pracovní síly poskytnutím volných pracovních míst.⁶⁸

Lepší mobilita pracovních sil má také pozitivní vliv na řešení daného problému. Jde o přesun pracovních sil na nová pracovní místa, a to jak v rámci firem, tak i mezi firmy a průmyslovými odvětvími. Přejít na nové zaměstnání je doprovázen změnou profesí, zaměstnavatele či území. Udržení a zvyšování vysoké úrovně pracovní mobility podporuje efektivnější alokaci zdrojů.

⁶⁷ MPSV. *Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti* [online]. Dostupné z: [Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti \(mpsv.cz\)](https://www.mpsv.cz)

⁶⁸ JUREČKA, V. *Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání*. 2017, s. 147

4 Vlastní práce

Tato část práce se věnuje analýze vývoje nezaměstnanosti v České republice (CZ) a Rakouské republice (AT). Použitá data budou od roku 2005 do roku 2021, jelikož ve větším časovém rozpětí budou lépe zachyceny případné datové výkyvy. Výsledky analýzy jsou z důvodu větší přehlednosti publikovány tak, aby informace byly rozděleny do několika podkapitol v souvislosti s jednotlivými kritérii posouzení nezaměstnanosti. Jako ukazatel vývoje byla použita obecná míra nezaměstnanosti. Makroekonomická analýza bude vycházet především ze statistik a predikcí Českého statistického úřadu, Federálního statistického úřadu Rakouska, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a AT, Světovy banky, Eurostatu, ELSTATu, MVČR, MPSV, OAMP. Analýza také zahrnuje mikro a makroekonomické zhodnocení ekonomiky každé země, zejména situace na trhu práce, popis demografické struktury, porovnání míry nezaměstnanosti v ČR s AT a vymezení jevů, které na ni mohly mít vliv. Veškerá použitá data jsou k zobrazení v příloze na konci této diplomové práce.

4.1 Výzkum nezaměstnanosti v České republice

4.1.1 Shrnutí ekonomického stavu ČR v historické retrospektivě

Česká republika je parlamentní republikou, která se nachází ve střední Evropě. Moderní Česká republika vznikla v důsledku rozpadu Československa 1. ledna 1993. Je to vyspělá země, člen Evropské unie (od 01.05.2004) a OECD (od 21.01.1995).⁶⁹

Po konci komunistického režimu v roce 1989 zahájila Česká republika proces přechodu od příkazové ekonomiky k volnému trhu. Otevřel se trh zahraničnímu obchodu a investicím, proběhla daňová reforma, liberalizovaly se ceny a byl zahájen proces privatizace státních podniků. Procesy probíhající v ekonomice se promítly nejen do celkové úrovně rozvoje země, ale i do blahobytu každého občana.⁷⁰

ČR měla nízkou úroveň zahraničního dluhu, výhodnou geografickou polohu a zároveň vzdělanou a kvalifikovanou pracovní sílu. Proto na začátku v ČR byla dobrá ekonomická výkonnost a poměrně nízká míra nezaměstnanosti. Ve zemi proběhla privatizace s využitím privatizačních kuponů, kterými občané získávali podíly ve státních podnicích.

⁶⁹ Ministerstvo životního prostředí. *Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj* [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/organizace_pro_ekonomickou_spolupraci#:~:text=%C5%99%C3%ADjina%201960%2C%20kdy%20v%20Pa%C5%99%C3%AD%C5%BEi,prosinec%201995

⁷⁰ GABARTA A.A. *Socioekonomický model zemí střední Evropy*. 2017. S. 106-107

Restrukturalizace zastaralého a neefektivního výrobního sektoru však v zemi zaostával. Česká republika přesto dokázala udržet nezaměstnanost a inflaci pod kontrolou a udržet si robustní růst. Díky tomu byla Česká republika označována za jeden z největších ekonomických úspěchů postkomunistické východní Evropy. Kromě toho velký příliv turistů přispěl k rychlému rozvoji cestovního ruchu a sektoru služeb, které poskytly nová pracovní místa, což pomohlo snížit některé obvyklé potíže hospodářské restrukturalizace.⁷¹

Od roku 1994 HDP České republiky vykazovalo pozitivní dynamiku, s výjimkou krizového období 1997–1998. V tomto období v České republice došlo k vážné krizi, rozdělení země a změnou ekonomické struktury, což mělo za následek zvýšení zahraničního dluhu a skok v nezaměstnanosti. Kvůli netransparentním pravidlům pro řízení ekonomiky a růstu korupce zejména v bankovním sektoru došlo ke zkrachování osmi bank v roce 1996. Kromě toho, občané, kteří předali své privatizační kupony do soukromých investičních fondů, přišli o své investice, protože mnohé fondy zkrachovaly. Ekonomika tedy potřebovala novou hospodářskou politiku. Tak v roce 1997 vláda reagovala na ekonomickou krizi úsporným balíčkem a plovoucím směnným kurzem, což vedlo k výraznému znehodnocení české koruny.⁷²

Od roku 1999 byla krize překonána zvýšením exportu do zemí s tržním hospodářstvím, zejména do Německa a dalších zemí EU, přitahováním zahraničních investic a zvýšením domácí spotřeby. Se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 se ekonomický růst České republiky výrazně zrychlil a dosáhl 6–7 % ročně. Vrchol ekonomického rozvoje nastal v roce 2006, když roční růst přesáhl 7 %. Z tohoto pohledu lze říct, že evropská integrace měla pozitivní dopad na další vývoj České republiky. K negativním důsledkům tohoto období patří růst inflace, vyvolaný snížením cenové regulace v řadě odvětví a zvýšením cen na bydlení a komunální služby.⁷³

Životní úroveň občanů ČR je z velké části vyšší než v jiných bývalých komunistických zemích východní Evropy. Zatímco eurozóna se potýkala s ničivou dluhovou krizí, která začala v roce 2009, ČR nadále vykazovala mírný růst. Částečně to bylo dáno postavením země v EU: měla otevřený přístup na evropské trhy a unijní dotace. Také ČR nepřijala euro

⁷¹ Britannica. *People of the Czech Republic* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Czech-Republic/People>

⁷² Britannica. *People of the Czech Republic* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Czech-Republic/People>

⁷³ ČSÚ. *Vývoj české ekonomiky* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ff0036b2ba>

jako svou národní měnu a byla tak chráněna před nejhrošími dopady hospodářského poklesu.⁷⁴

Zhoršení ekonomické situace v České republice v roce 2011 se stalo příčinou přechodu na politiku stimulace hospodářského růstu. Kvůli této politice již od roku 2014 a v dalších letech začal HDP opět růst, ale s charakteristickou nestabilitou v důsledku vyčerpání krátkodobých faktorů ekonomického růstu a silné závislosti na vnějších faktorech. Ekonomika ČR v 2020 registrovala nejhlubší pokles od roku 2009, kdy začala globální finanční krize. Vinou opatření k zamezení šíření pandemie COVID-19, kdy došlo z uzavření většiny obchodů a výpadkům ve výrobě, meziročně hrubý domácí produkt klesl o 2 %. Ekonomiku táhly dolů především klesající firemní investice a exporty, zatímco zvýšení investic vlády do hospodářství tento proces klesání brzdilo.⁷⁵

4.1.2 Demografická struktura obyvatelstva v České republice

Česká republika má rozlohu 78 866 km² a počet obyvatel k 31.12.2020 byl 10,701 milionu obyvatel⁷⁶, počet obyvatel k 31.12.2021 byl 10,516 milionu obyvatel⁷⁷. Země je charakterizována velkým počtem hlavně malých obcí a relativně rovnoměrnou hustotou osídlení. Počet obyvatel hlavního města Prahy dosáhl k 31. 12. 2021 celkem 1 274 562 obyvatel, dalších 5 měst v ČR překračuje hranici 100 tisíc obyvatel. Česko má průměrnou hustotu zalidnění 136 obyvatel na kilometr čtverečný⁷⁸.

Vývoj počtu obyvatel v ČR. Od roku 2003 až do roku 2020, populace České republiky každoročně početně rostla – grafy č. 6 a 7 – jedinou výjimku představoval rok 2013, kdy byl úbytek 3,7 tisíce obyvatel. Na úbytku se podílela jak převaha zemřelých nad živě narozenými (o 2,4 tisíce), tak záporná bilance zahraničního stěhování (-1,3 tisíce). V

⁷⁴ Britannica. People of the Czech Republic [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Czech-Republic/People>

⁷⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Analýza vývoje ekonomiky ČR červen 2020 [online]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2020/7/Analiza-vyvoje-ekonomiky-CR_cerven-2020.pdf

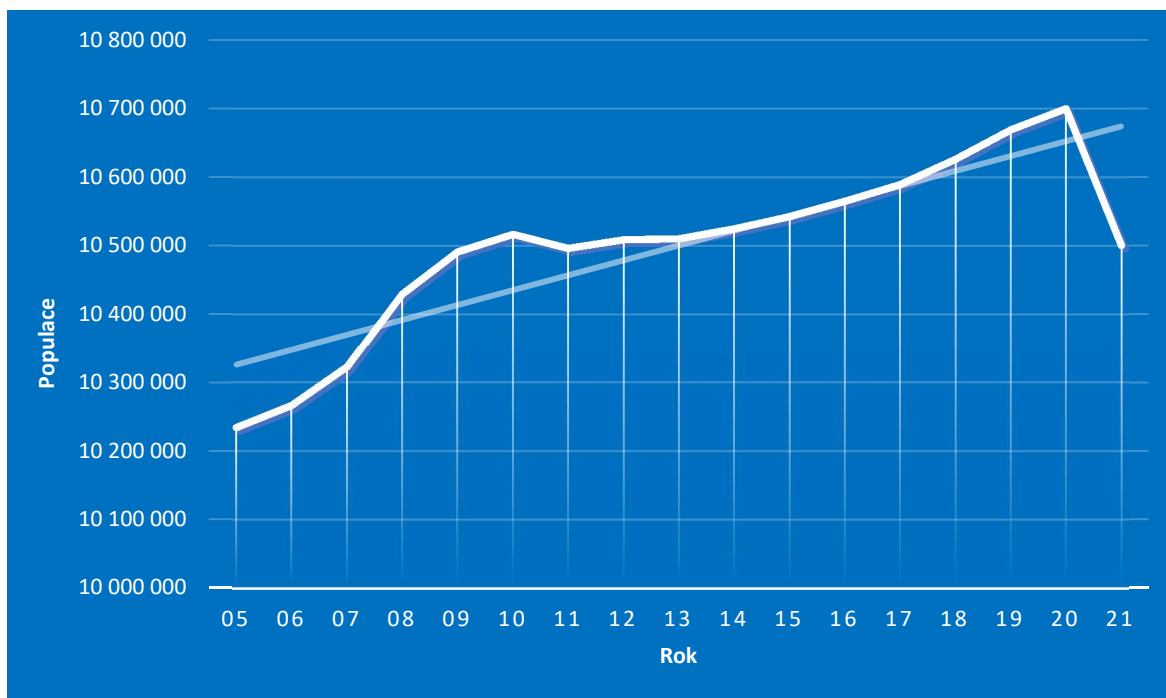
⁷⁶ ČSÚ. Aktuální populační vývoj v kostce [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce#:~:text=od%20roku%202003%20a%C5%BE%20do,2020>

⁷⁷ ČSÚ. Pohyb obyvatelstva - rok 2021 [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/pohyb-obyvatelstva-rok-2021#:~:text=Po%C4%8Det%20zem%C5%99el%C3%BDch%20podruh%C3%A9%20v%20%C5%99ad%C4%9B,%C4%8Cesk%C3%A1%20republika%2010%2C494%20milionu%20obyvatel>.

⁷⁸ ČSÚ. Pohyb obyvatelstva v hl. m. Praze v roce 2021 [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/pohyb-obyvatelstva-v-hl-m-praze-v-roce-2021#:~:text=Po%C4%8Det%20obyvatel%20Prahy%20dos%C3%A1hl%20k,celkem%201%20274%20562%20obyvatel>.

průběhu roku 2013 se živě narodilo 106,8 tisíce dětí, o 1,8 tisíce méně než v roce 2012. Po roční stagnaci tak pokračoval pokles počtu narozených dětí zaznamenávaný od roku 2009⁷⁹.

Graf 6 Počet obyvatel v České republice v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

Za posledních patnáct let, od počátku roku 2005 do konce roku 2020, počet obyvatel Česka vzrostl o 487,68 tisíce, tj. o 4,7 %. Za růstem populace stálo kladné migrační saldo 221,7 tisíce (graf č. 6), když přirozená měna měla v úhrnu za období let 2011–2020 celkovou bilanci zápornou -6,6 tisíce, na čemž se výrazně podílel populační vývoj v roce 2020 s přirozeným úbytkem -19,1 tisíce, nejhlubším od počátku století. Celkový přírůstek obyvatel v roce 2020 dosáhl 7,8 tisíce.⁸⁰

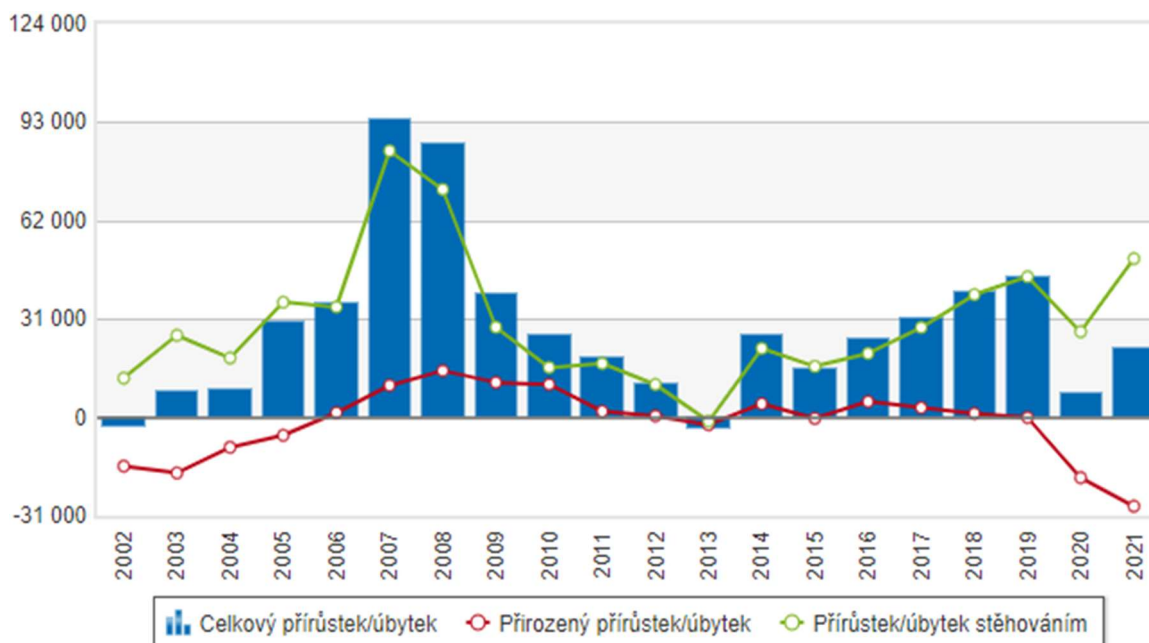
Počet obyvatel České republiky v průběhu roku 2021 vzrostl o 21,9 tisíce. Ale bilance přirozené měny však byla záporná, zemřelých obyvatel bylo o 28,1 tisíce více než živě narozených. 2021 rok objevil nejhlubší přirozený úbytek populace v historii České

⁷⁹ ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva - rok 2013* [online]. Dostupné z: [https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2013-r0gpokclcl#:~:text=V%20pr%C5%AFb%C4%9Bhu%20roku%202013%20se,\(%2D1%2C3%20tis%C3%A4Dce\)](https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2013-r0gpokclcl#:~:text=V%20pr%C5%AFb%C4%9Bhu%20roku%202013%20se,(%2D1%2C3%20tis%C3%A4Dce).).

⁸⁰ ČSÚ. *Aktuální populační vývoj v kostce* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce#:~:text=od%20roku%202003%20a%C5%BE%20do,2020>

republiky. Příčinou populačního růstu během roku 2021 tak bylo pouze díky kladnému saldu zahraniční migrace (50,0 tis. osob)⁸¹.

Graf 7 Přírůstek/úbytek počtu obyvatel v České republice v letech 2002–2021

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

Z grafu 7 můžeme usoudit, že kladné saldo populačního růstu nastává v důsledku migrace (Tabulka 1).

⁸¹ ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva - rok 2021* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2021#:~:text=Podle%20v%C3%BDsledk%C5%AF%20s%C4%8D%C3%ADt%C3%A1n%C3%AD%20lidu%2C%20dom%C5%AF,dos%C3%A1hl%2021%2C9%20tis%C3%ADce%20osob.>

Tabulka 1 Přírůstek/úbytek počtu obyvatel v letech 2005-2021

	Živě narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přirozený
2021	10 500 850	111 793	139 891	69 201	19 232
2020	10 700 155	110 200	129 289	55 661	28 734
2019	10 669 324	112 231	112 362	65 571	21 301
2018	10 626 430	114 036	112 920	58 148	19 519
2017	10 589 526	114 405	111 443	45 957	17 684
2016	10 565 284	112 663	107 750	37 503	17 439
2015	10 542 942	110 764	111 173	34 922	18 945
2014	10 524 783	109 860	105 665	41 625	19 964
2013	10 510 719	106 751	109 160	29 579	30 876
2012	10 509 286	108 576	108 189	30 298	20 005
2011	10 496 672	108 673	106 848	22 590	5 701
2010	10 517 247	117 153	106 844	30 515	14 867
2009	10 491 492	118 348	107 421	39 973	11 629
2008	10 429 692	119 570	104 948	77 817	6 027
2007	10 322 689	114 632	104 636	104 445	20 500
2006	10 266 646	105 831	104 441	68 183	33 463
2005	10 234 092	102 211	107 938	60 294	24 065

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

Migrace

Zahraniční migrace pravidelně přispívá k růstu populace České republiky, respektive je jejím „tahounem“. S výjimkou let 2001 a 2013 byla bilance zahraničního stěhování v průběhu let 2001–2021 vždy kladná, s nejvyššími přírůstky v letech 2007 a 2008 (83,9 tisíce a 71,8 tisíce) - Graf č. 8. V poslední dekádě dosáhlo saldo zahraničního stěhování maxima na úrovni 44,3 tisíce v roce 2019. V roce 2020 pak počet přistěhovalých převyšoval počet vystěhovalých o 26,9 tisíce osob, což bylo sice o 17,3 tisíce (o 39 %) méně než o rok dříve, a nejméně za poslední čtyři roky, nicméně stále více než v letech 2011–2016.⁸² Na objemu i

⁸² ČSÚ. *Aktuální populační vývoj v kostce*, Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>

struktury migračních proudů se podepsala nejen protiepidemická opatření, omezující pohyb přes hranice země, ale také implementace novely zákona o pobytu cizinců na území České republiky.⁸³

Situace v oblasti migrace v ČR pro rok 2020 je stabilní. Počet cizinců v ČR dlouhodobě stoupá, k 31. březnu 2020 bylo na území ČR registrováno celkem 604 076 osob cizí státní příslušnosti, z toho 301 191 osob na základě oprávnění k přechodnému pobytu a 302 885 osob mělo v ČR trvalý pobyt. Mezi cizinci pobývajícími legálně na území ČR převažují občané třetích zemí (43,6 %) nad občany členských států EU a Velké Británie (34 %), tabulka č. 2.⁸⁴ Mezi cizinci pobývajícími na území ČR převažují občané: z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska (374 170 osob, tj. 61,9 %). U cizinců, kteří mají na území České republiky přechodný pobyt, převažuje účel pobytu zaměstnání (51,0 %), dále účel pobytu sloučení rodiny (16,9 %), studium (7,0 %) a podnikání (6,1 %).⁸⁵

Počet cizinců na území ČR setrvale stoupá. K 31. prosinci 2021 bylo na území ČR registrováno celkem 660 849 osob cizí státní příslušnosti, z toho 338 957 na základě oprávnění k přechodnému pobytu a 321 892 na základě oprávnění k trvalému pobytu. Mezi cizinci pobývajícími legálně na území ČR převažují občané třetích zemí (429 881 osob, tj. 65 %) nad občany členských států EU, EHP a Švýcarska (230 968 osob, tj. 35 %). U cizinců ze třetích zemí, kteří mají na území České republiky přechodný pobyt, převažuje účel pobytu zaměstnání (55 %), dále účel pobytu sloučení rodiny (25 %), studium (14 %) a podnikání (3 %).⁸⁶

Migrace patří v posledních letech k často diskutovaným tématům pro jeho aktuálnost a závažnost. Pojmy spojené s migrací se však nezřídka používají nepřesně, což představuje problém pro konzistentnost veřejné diskuze o reálném počtu migrantů či žadatelů o azyl.

⁸³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, byl v průběhu roku 2019 novelizován zákonem č. 176/2019 Sb., zákonem č. 255/2019 Sb. a zákonem č. 277/2019 Sb.

⁸⁴ MVČR. ČTVRTLETNÍ ZPRÁVA O MIGRACI I. 2020. Dostupné z: [Ctvrtletní zpráva o migraci I-Q 2020 \(1\).pdf](#)

⁸⁵ MVČR. Čtvrtletní zpráva o migraci za 2. čtvrtletí 2020 [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-2-ctvrtleti-2020.aspx>

⁸⁶ ČSÚ. Veřejná databáze [online]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM05&z=T&f=TABULKA&skupId=546&katalog=30845&pvo=DEM05&str=v94#w=>

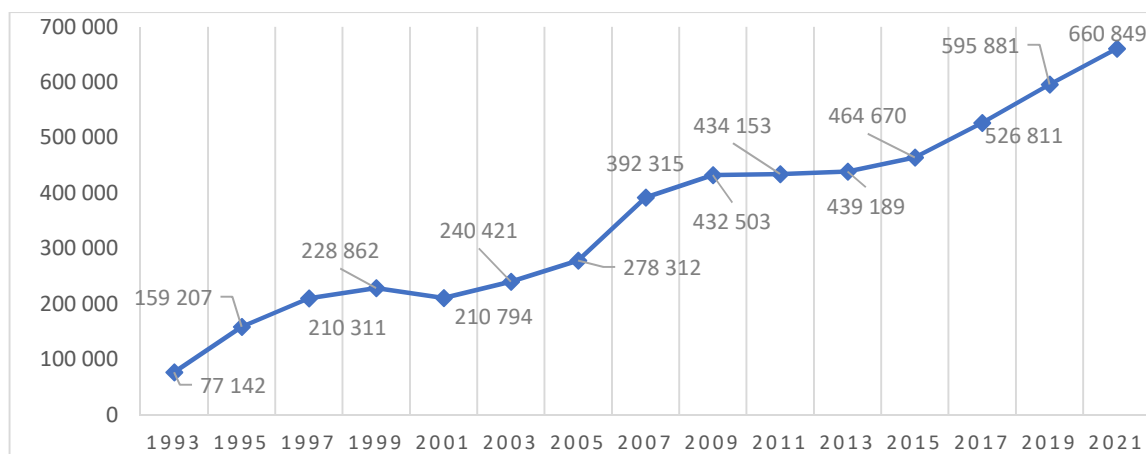
Tabulka 2 Státní příslušnosti pro legální migrace v letech 2020 a 2021

Státní příslušnost	2020		2021	
	Počet migrantu	%	Počet migrantu	%
Ukrajina	151 481	25,10 %	196 875	30,0 %
Slovensko	121 036	20,0 %	114 630	17,0 %
Vietnam	62 290	10,3 %	64 851	10,0 %
Rusko	39 363	6,5 %	45 365	7,0 %
Polsko	21 209	3,5 %	17 936	3,0 %
Německo	20 747	3,4 %	14 792	2,0 %
Bulharsko	17 363	2,9 %	17 295	3,0 %
Rumunsko	17 188	2,8 %	18 806	3,0 %
Mongolsko	9 936	1,7 %	11 016	2,0 %
Velká Británie	8 470	1,4 %	-	-
Maďarsko	-	-	9 740	1,0 %

Zdroj: vlastní zpracování, [Ministerstvo vnitra ČR](#) (2022)

Při pohledu na graf č. 8 je vidět dynamika růstu migrace. V letech 1993-1997 došlo k prudkému nárůstu migrace, tato situace byla dána tím, že v průběhu 90. let Česká republika poskytovala humanitární pomoc uprchlíkům z bývalé Jugoslávie. V letech 2000-2004 byl nárůst migrace, jedním z důvodů migrace bylo vytvoření programů na stimulaci migrace studentů do ČR. V následujících letech je vidět, že následoval postupný nárůst migrace.

Graf 8 Počet cizinců pobývajících na území ČR v letech 1993–2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Ministerstvo vnitra ČR](#) (2022)

Demografické stárnutí populace. ČR se potýká se stejným problémem demografického stárnutí jako mnoho jiných evropských zemí. V roce 2006 bylo zvýšení počtu obyvatel také způsobeno důsledkem přirozeného růstu, a to díky postupnému zvyšování porodnosti a kontrole míry úmrtnosti. V posledních letech je pozorován pozitivní rostoucí trend ve stavu porodnosti, ale ČR se zatím nepodařilo dosáhnout potřebných ukazatelů pro reprodukci. Počet obyvatel ve třech hlavních věkových skupinách se v roce 2020 i přes jeho specifickou vyvíjel nadále stejným směrem jako v předchozích letech.

Úmrtnostní poměry byly v roce 2020 zásadně ovlivněny epidemickou situací spojenou s výskytem onemocnění covid-19. V průběhu roku zemřelo bezmála 129,3 tisíce obyvatel, o 15,1 % více než v roce 2019, resp. o 16,3 % více oproti průměru let 2015–2019, zatímco v předchozích letech se roční přírůstky úmrtnosti udržovaly pod 3,5% hranici. Počet zemřelých měl mírně rostoucí tendenci od roku 2007, když lokální minimum ukončující dosavadní klesající trend zemřelých bylo zaznamenáno v roce 2006 (104,4 tisíce zemřelých). Největší dopad epidemie v roce 2020 byl pozorován ve věkových skupinách 75–79 let a 80–84 let, kde počet zemřelých meziročně vzrostl o více než jednu pětinu, absolutně v každé skupině o více jak 3 tisíce, a v nejvyšší skupině 100+ nárůst o dvě pětiny.⁸⁷

Věková struktura populace. Z níže uvedené tabulky č. 3 je vidět, že v roce 2020 představovala předproduktivní část populace (0–14 let) 16,1 %, produktivní část (15–64 let) 63,8 % a obyvatelstvo v důchodu (65 let a více) 20,2 % z celkového počtu obyvatel. V roce 2021 děti ve věku 0–14 let tvořily 16,1 % ze všech obyvatel České republiky, osoby v produktivním věku 63,5 % a senioři ve věku 65 a více let 20,4 %. Zastoupení dětí mladších 15 let dosáhlo nejvyšší hodnoty (17,9 %) ve Středočeském kraji a nejnižší (15,3 %) v hlavním městě Praze. Nejvyšší podíl obyvatel v produktivním věku (15–64 let) byl zaznamenán v hlavním městě Praze (66,3 %). Dlouhodobý růst seniorské složky, její početní převahy nad dětskou složkou, trvá od roku 2006 a setrvává snižování podílu obyvatel v produktivním věku. Podle prognózy populačního vývoje tato tendence pokračuje i dál, a bude přibývat osob ve vyšším věku.⁸⁸

⁸⁷ ČSÚ. *Aktuální populační vývoj v kostce* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce#:~:text=od%20roku%202003%20a%C5%BE%20do,2020>

⁸⁸ ČSÚ. *Aktuální populační vývoj v kostce* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>

Tabulka 3 Věková struktura populace v ČR v letech 2005-2021

Věk rok	2005	2010	2015	2018	2020	2021
0-14	14,6 %	14,4 %	15,4 %	15,9 %	16,1 %	16,1 %
15-64	71,1 %	70,1 %	66,3 %	64,5 %	63,8 %	63,5 %
Od 65	14,2 %	15,5 %	18,3 %	19,6 %	20,2 %	20,4 %
Počet obyvatelů	10 234 092	10 517 247	10 542 942	10 626 430	10 700 155	10 500 850

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

Vzdělávání. Dalším kritériem posudků je úroveň dosaženého vzdělání. V ČR rozlišujeme podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání obyvatele se základním vzděláním, středoškolským vzděláním bez maturity, středoškolským vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním (viz Příloha A).⁸⁹ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2021 navazuje na předchozí Dlouhodobý záměr, a v souladu se Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2021 stanovuje hlavní cíle regionálního vzdělávání, a to zejména: zvýšení dostupnosti předškolního vzdělávání a povinný poslední ročník předškolního vzdělávání, zkvalitnění 2. stupně základního vzdělávání, podpora středního odborného školství, přiměřený rozvoj sítě škol a školských zařízení.⁹⁰

Kapacita škol na primární úrovni odráží významné legislativní změny v posledních letech. Od roku 2018 mají nárok na místo v mateřské škole i tříleté děti. To vedlo k nedostatku míst v mateřských školách, zejména ve velkých městech a jejich okolí. Podle České školní inspekce je nedostatek míst nejvíce patrný v Praze, Brně a Středočeském kraji, v některých krajích je však míst nadbytek.⁹¹

Nepravidelnost demografického vývoje má za následek kolísání počtu žáků/studentů na různých vzdělávacích stupních. Od roku 2010 počet dětí v základních školách stoupá. Pokles plodnosti v 90. letech vedl v posledních letech ke snižování počtu žáků středních

⁸⁹ Evropský rámec kvalifikací. *Jakou máte úroveň EQF?* [online]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/eqf/jakou-mate-uroven-eqf-1>

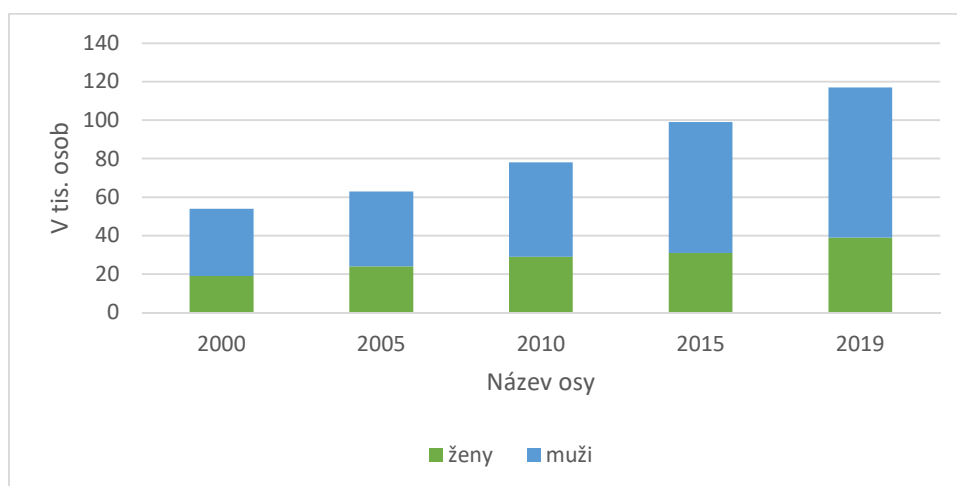
⁹⁰ MŠMT. *DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2015-2020* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

⁹¹ EURYDICE. *Population: demographic situation, languages and religions* [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_en

škol. V roce 2018 začal poprvé od roku 1990 růst počet žáků na prvních třídách středních škol. Celkový počet studentů a nově příchozích do odborných škol od roku 2010 viditelně poklesl, a to i v důsledku demografické situace, v posledních letech však dochází k mírnému nárůstu celkového počtu studentů. Zajištění dostatečného počtu učitelů základních a středních škol je dlouhodobým problémem souvisejícím se stárnutím populace, kdy početné skupiny učitelů přecházejí do vyšších věkových kategorií.⁹² V roce 2021 se Česko zařadilo na první místo mezi státy EU (70,1 %) s podílem osob se středoškolským vzděláním ukončeným závěrečnou nebo maturitní zkouškou či s nástavbovým vzděláním, jako jsou pomaturitní rekvalifikační kurzy. Unijní průměr činil 45,5 %.⁹³

Struktura obyvatelstva podle pohlaví. Počty pracovníků ve výzkumu a vývoji zaznamenaly v České republice od roku 2000 do roku 2021 výrazný růst zejména v případě mužů. Jejich počet se mezi sledovanými roky zvýšil ze zhruba 34 tisíc na 82 tisíc mužů, což je 2,4 krát více. U žen se o takový nárůst nejednalo. Podle grafu č. 9 v roce 2000 jich bylo zhruba 19 tisíc, v roce 2019 potom 35 tisíc. Nejenže podíl žen je mezi pracovníky výzkumu a vývoje nízký, ale ještě se v čase snižuje. To je pokles o 6% bodů. Počty výzkumných pracovníků vzrostly ve sledovaném období dvojnásobně u žen i u mužů. Podíl žen mezi nimi je však nižší než 30 %, v roce 2019 to bylo 27,2 %, ale zase se v čase v podstatě neměnil.⁹⁴

Graf 9 Struktura obyvatelstva podle pohlaví v ČR v letech 2000–2019

Zdroj: vlastní zpracování ČSÚ (2022)

⁹² EURYDICE. *Population: demographic situation, languages and religions* [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_en

⁹³ ČSÚ, *Zaměstnanost v českém průmyslu je nejvyšší v celé EU* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-v-ceskem-prumyslu-je-nejvyssi-v-cele-eu>

⁹⁴ ČSÚ. *Ženy a muži v datech – 2020*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-a-muzi-v-datech-2020>

Dále prozkoumáme podíl žen a mužů v podnikání. V roce 2019 podniká v České republice 891 tisíc osob. Ženy tvoří 32,5 % z celkového počtu podnikajících, což je zhruba o tři procentní body vyšší údaj než za rok 2010. Mezi zaměstnanými ženami tvoří podnikatelky 12,3 %, v roce 2005 činil tento podíl 9,2 % a v roce 2013 to bylo 13,5 %. Muži podnikatelé představují jednu pětinu z celkového počtu zaměstnaných mužů v podstatě beze změny oproti roku 2005. Celkově mezi roky 2010 a 2019 došlo k nárůstu početního stavu jak zaměstnanců o 392 tisíc osob, tak podnikatelů o 25 tisíc osob. (Tabulka 4)⁹⁵.

Tabulka 4 Počty zaměstnanců a podnikatelů v ČR podle pohlaví v letech 2010 a 2019 (údaje v tis. osob)

Rok	Zaměstnanci		Podnikatelé		Zaměstnaní	
	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži
2010	1 833,1	2 186,1	253,8	612,0	2 086,9	2 798,2
2021	2 062,1	2 349,1	289,7	601,1	2 351,8	2 950,1
Rozdíl 2019-2010	229,1	162,9	35,8	-11,0	218,8	117,5

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

V roce 2021 se objevilo meziroční nárůst zaměstnanosti o 23,9 tis. Zaměstnaných tak přibýlo poprvé za posledních osm čtvrtletí. V mezičtvrtletním srovnání se zaměstnanost zvýšila dokonce o 85,9 tis. V meziročním nárůstu počtu pracujících dominovalo zvýšení počtu zaměstnanců o 74,5 tis., na druhé straně klesaly počty podnikatelů (u těch bez zaměstnanců – pracujících na vlastní účet – o 29,8 tis.; u podnikatelů se zaměstnanci o 13,3 tis.). To opět potvrdilo, že v období zvýšené nejistoty došlo k částečnému přelivu sebe zaměstnaných do skupiny zaměstnanců. Podmínky pro takto výraznou změnu umožnily podniky, které soustavně nabízejí velké množství volných pracovních míst.⁹⁶

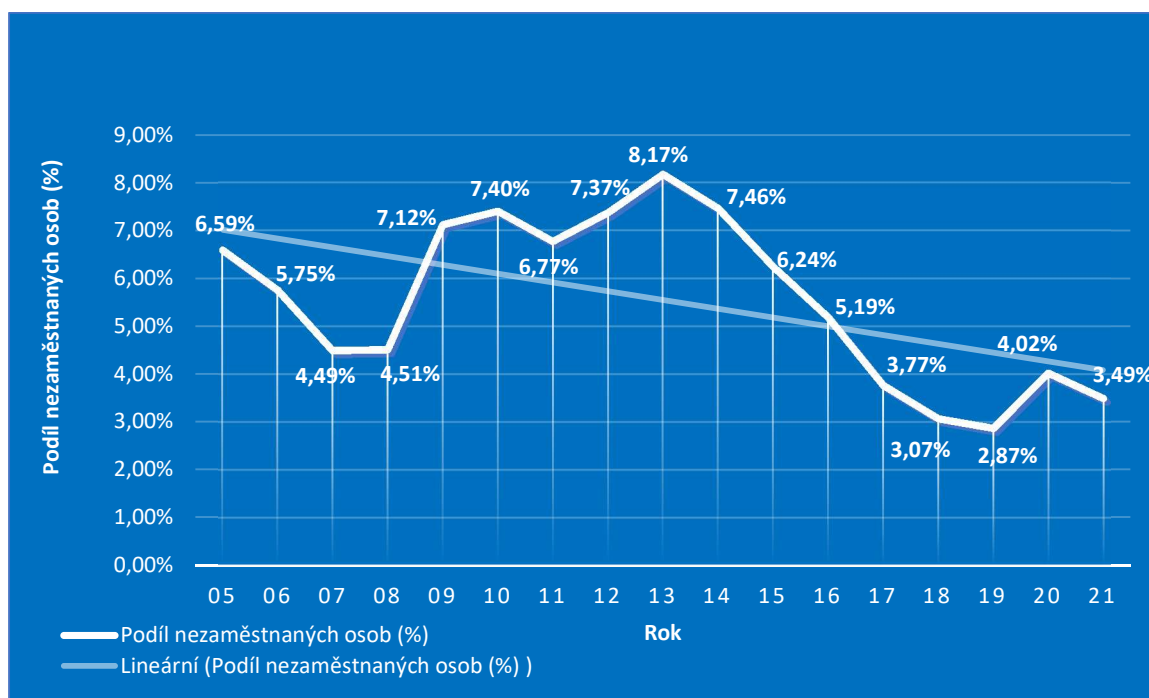
⁹⁵ ČSÚ. *Ženy a muži v datech – 2020* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-a-muzi-v-datech-2020>

⁹⁶ ČSÚ. *Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich

4.1.3 Analýza vývoje nezaměstnanosti v České republice

Před rokem 1989 nezaměstnanost v Československu oficiálně neexistovala. Hlavními znaky pracovního prostředí tehdejší doby byly povinná práce, zákaz soukromého podnikání a umělá přezaměstnanost státních podniků, která deformovala produktivitu práce.⁹⁷

Graf 10 Podíl nezaměstnaných osob (%) v ČR v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

V první polovině devadesátých let byla nezaměstnanost v ČR na nízké úrovni, obecná míra nezaměstnanosti se pohybovala na úrovni 3 až 4 %. V roce 1996 začala nezaměstnanost stoupat v důsledku restrukturalizace zejména průmyslových podniků, která se promítla do rozsáhlého uvolňování pracovníků. Nezaměstnanost v dalších letech strmě rostla, až dosáhla maxima v roce 2000 na úrovni 8,8 %. Silný růst ekonomiky v předkrizových letech začal následně působit na snižování nezaměstnanosti od roku 2004.

Výraznější pokles nastal až v roce 2006, kdy nezaměstnanost po osmi letech klesla pod hranici 7 %, graf č. 10. Nezaměstnanost se pak dále snižovala až do roku 2008, kdy patřila k nejnižším v celé Evropské unii. Po vypuknutí ekonomické krize nezaměstnanost prudce stoupla v celé Evropě, tak v roce 2010 úroveň nezaměstnanosti se zvýšila o 7,40 %

⁹⁷ POŠTA, V. *Strukturální míra nezaměstnanosti v ČR*. 2015, s. 16.

oproti roku 2008, kde míra nezaměstnanosti byla 4,51 %. Špičkou růstu míry nezaměstnanosti 8,17% se stalo v roce 2013.⁹⁸

V následujících letech míra nezaměstnanosti postupně klesala. V roce 2020 míra nezaměstnanosti začala stoupat kvůli tomu, že na konci roku 2019 začala Covid-19 pandemie. Její úroveň se zvýšila o 4,02 % oproti roku 2019, kde míra nezaměstnanosti byla 2,87 %. V České republice se podařilo nezaměstnanost stabilizovat během pandemie díky vládní politice, obyvatelstvu a podnikům byly poskytovány příspěvky a sociální pomoc. Proto se ČR podařilo si zajistit místo mezi zeměmi s nejnižší nezaměstnaností v Evropě.⁹⁹

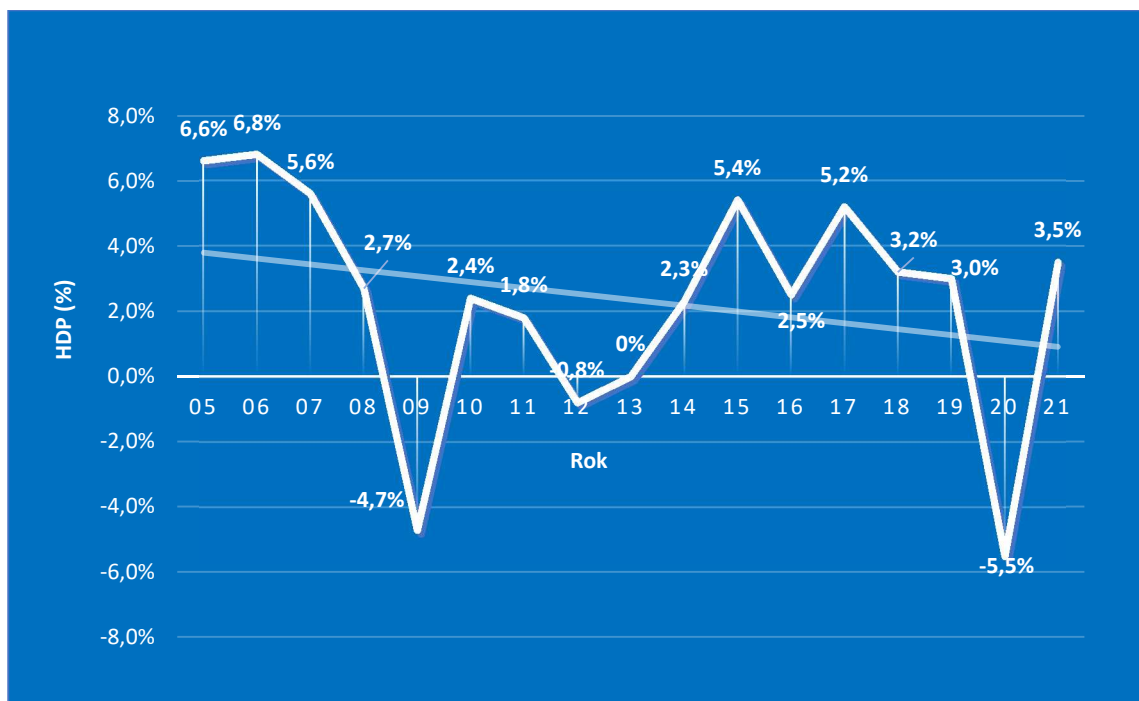
Vývoj nezaměstnanosti je závislý na výkonnosti ekonomiky země. Proto dále zkoumáme údaje HDP v ČR, které se odrážejí v níže uvedeném grafu č. 11. Pro lepší představu souvislosti vývoje ekonomiky a nezaměstnanosti zároveň je zde uveden vývoj reálného HDP, jako jednoho z hlavních ukazatelů hospodářské výkonnosti.

V České republice má na vývoji HDP největší podíl zpracovatelský průmysl. Jehož podíl na hrubé přidané hodnotě, jakožto odvětví, se pohyboval v průběhu období 2010-2020 mezi 22,5 % až 26,7 %. Druhý největší podíl na hrubé přidané hodnotě má velkoobchod a maloobchod a opravy a údržba motorových vozidel, jež jsou Českým statistickým úřadem při sledování považovány za jednu skupinu. Podíl této skupiny se v letech 2010 až 2020 pohyboval mezi 10,3 % až 11,2 %. Relativně významně se také na hrubé přidané hodnotě podílejí činnosti v oblasti nemovitostí. Jejich podíl na celkové hodnotě hrubé přidané hodnoty se v letech 2010 až 2020 pohyboval v rozmezí 8,5 % až 9,3 %.

⁹⁸ ČSÚ. *Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2020* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych

⁹⁹ ČSÚ. *Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2020* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych

Graf 11 HDP České republiky (%) v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Světová banka](#) (2022)

Výrazný nárůst HDP – o 6,6 % byl zaznamenán v roce 2005 a tento pozitivní trend trval příští 2 roky, tedy až do vypuknutí světové hospodářské krize. Od roku 2005 do roku 2008 se míra nezaměstnanosti snížila skoro na polovinu a patřila mezi nejnižší v Evropské unii.¹⁰⁰

V roce 2009 česká ekonomika dostala se do fáze recese. Tato situace nastala v důsledku celosvětové finanční krize v roce 2008. Dle grafu č. 11 - HDP kleslo na nejnižší bod – 4,7 % ve sledovaném časovém úseku. Kvůli útlumu ekonomické činnosti došlo k prudkému snížení počtu pracovních míst. V důsledku nárůstu celkem o 2,3 % míra nezaměstnanosti dosáhla až 6,7 % a počet nezaměstnaných se zvýšil o více než polovinu, takže činil 352,2 tis. osob. V předchozím roce 2008 ČSÚ evidoval pouze 229,8 tis. osob.¹⁰¹

Celoroční přírůstek HDP v roce 2010 na úrovni 2,4 % ukazoval mírné oživení zhoršené situace. Stále se na trhu práce projevovaly negativní dopady krize. Míra nezaměstnanosti v tomto roce činila 7,4 % a zároveň se stala nejvyšší mírou ve sledovaném období. V únoru

¹⁰⁰ Světová banka. *GDP growth (annual %) - Czech Republic, 2005-2021* [online]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2021&locations=CZ&start=2005>

¹⁰¹ ČSÚ. *Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2020* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych

daného roku Úřad práce zachytil rekordní počet uchazečů o zaměstnání, který tvořil 583 tis. nezaměstnaných.¹⁰²

Od roku 2014 HDP vzrostlo do 2,3 % (grafy č. 11). Tento růst byl způsoben rostoucí domácí poptávkou, která se projevila optimistickým očekáváním podnikatelské sféry a konečných spotřebitelů. Pozorován pokles obecné míry nezaměstnanosti, spojený s vystoupením české ekonomiky z fáze recese (grafy č. 12). Pozitivní dynamika pokračovala i v následujících letech.

V roce 2015 došlo k nejvyššímu růstu HDP za posledních 8 let – 5,4 %. V roce 2015 a 2017 byla ČR jednou z deseti nejlepších zemí z hlediska přírůstku HDP v EU. Za poslední desetiletí v rámci politiky cílování byly ukazatele inflace na nejnižší úrovni.¹⁰³

V roce 2020 pokles HDP činil 5,8 %. Je to největší pokles za posledních deset let. Česká republika pocítila negativní dopady krize v období Covid-19 zejména v prudkých propadech zahraničního obchodu, ve snížení počtu zahraničních turistů. Zvýšení úrovně inflace doplňuje seznam negativních důsledků krize.¹⁰⁴

Graf 12 Trh práce ČR v období 2018-2021 v dobu pandemie Covid-19

Zdroj: vlastní zpracování, [EUROSTAT](#) (2022)

¹⁰² MPSV. *Uchazeči a volná místa*. [online]. Dostupné z: [Vizualizace \(mpsv.cz\)](#)

¹⁰³ USTYUKHINA, T. *Vývoj inflace v České republice*. 2018.

¹⁰⁴ Countryeconomy.com. *Czech Republic GDP* [online]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/czech-republic>

Pokud vláda ukončí podporu zaměstnanců „COVID programy“, dojde ke skokovému nárůstu počtu lidí bez práce. Klíčová bude rychlost návratu ekonomiky k normálu, i kdyby byla postupná a pozvolná.¹⁰⁵

Po výzkumu HDP a nezaměstnanosti je třeba zmínit ještě jeden důležitý ekonomický ukazatel: vnější dluh, protože veřejný dluh se počítá v podílu na HDP. Zadlužení ČR nevrstlo v roce 2020 zásadněji než v ostatních zemích Visegrádské čtyřky. Jak vyplývá ze srovnávací analýzy poradenské společnosti Moore Czech Republic, veřejný dluh ČR v roce 2020 vzrostl o nejméně procentních bodů (o 7,8 p. b. na 38,1 % vůči HDP) ze všech zemí Visegrádské čtyřky. V rámci celé Evropské unie se jedná o 4. nejmenší veřejný dluh v podílu na HDP (viz. Příloha H).¹⁰⁶

V roce 2021 došlo k výraznému růstu HDP oproti roku 2020. Růst HDP byl tažen výhradně domácí poptávkou. Výdaje na konečnou spotřebu vzrostly o 3,5 %, z toho výdaje domácností o 4,3 % a výdaje vlády o 1,6 %. Významně se také navýšily zásoby. Tvorba hrubého kapitálu za celý rok byla o 18,2 % vyšší, avšak fixní kapitál narostl pouze o 0,9 %. Oživení investic z pohledu fixního kapitálu tak bylo velmi slabé. Převážně se na růstu hrubého kapitálu podílelo navýšení zásob, které se teprve projeví ve finálním produktu a které plynulo ze zpoždění a nedostatku komponent.

4.1.4 Inflace v České republice

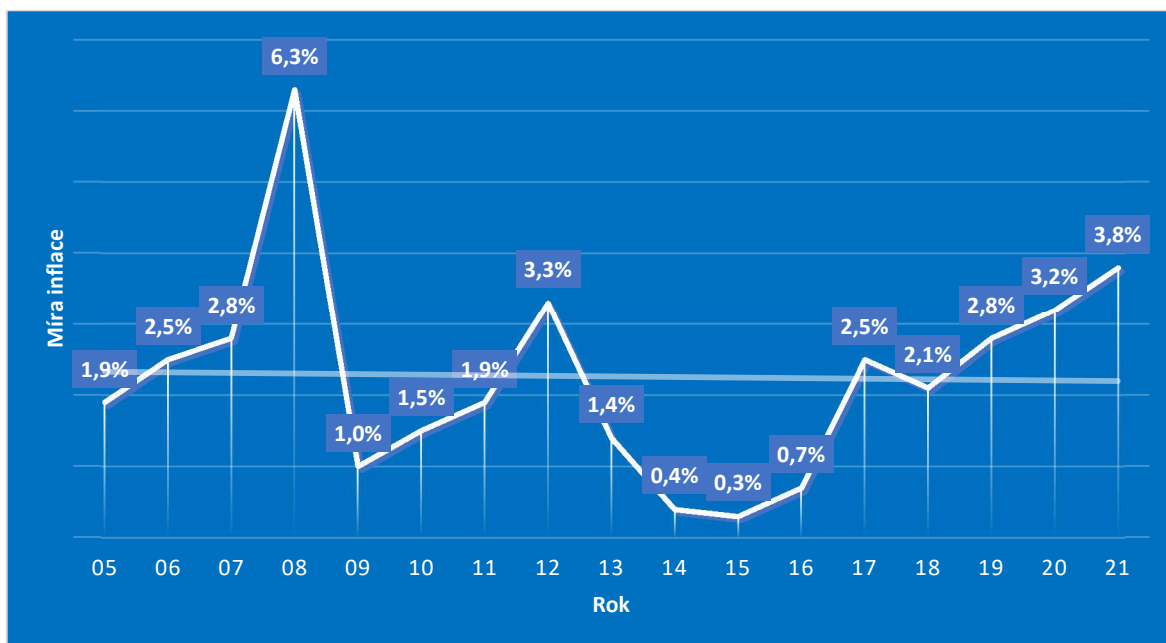
Dále zkoumáme míru inflaci, které se odrážejí v grafu č. 13.

V letech 2005 až 2006 byla míra inflace v ČR na průměrné úrovni, od roku 2007 se míra inflace prudce zvýšila. V roce 2008 se inflace zvyšovala o 6,3 %. V tomto období byly nejvíce patrné dopady finanční a hospodářské krize, které vedly nejen ke zvyšování inflace, ale i snížení hospodářského růstu a oslabení kurzu koruny. Výši inflace během roku 2008 ovlivňovaly administrativní vlivy, například změny nepřímých daní a regulace cen. Nejvýraznější pokles inflace nastal v letech 2014 = 0,4 %, 2015 = 0,3 % a 2016 = 0,7 %.

¹⁰⁵ EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard: March edition* [online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/wdn-20220317-1>

¹⁰⁶ Kurzy.cz. *Zadlužení ČR nevrstlo v roce 2020 zásadněji než v ostatních zemích Visegrádské čtyřky* [online]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/600439-zadluzeni-cr-nevrstlo-v-roce-2020-zasadneji-nez-v-ostatnich-zemich-visegradske-ctyrky/>

Graf 13 Míra inflace v ČR v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

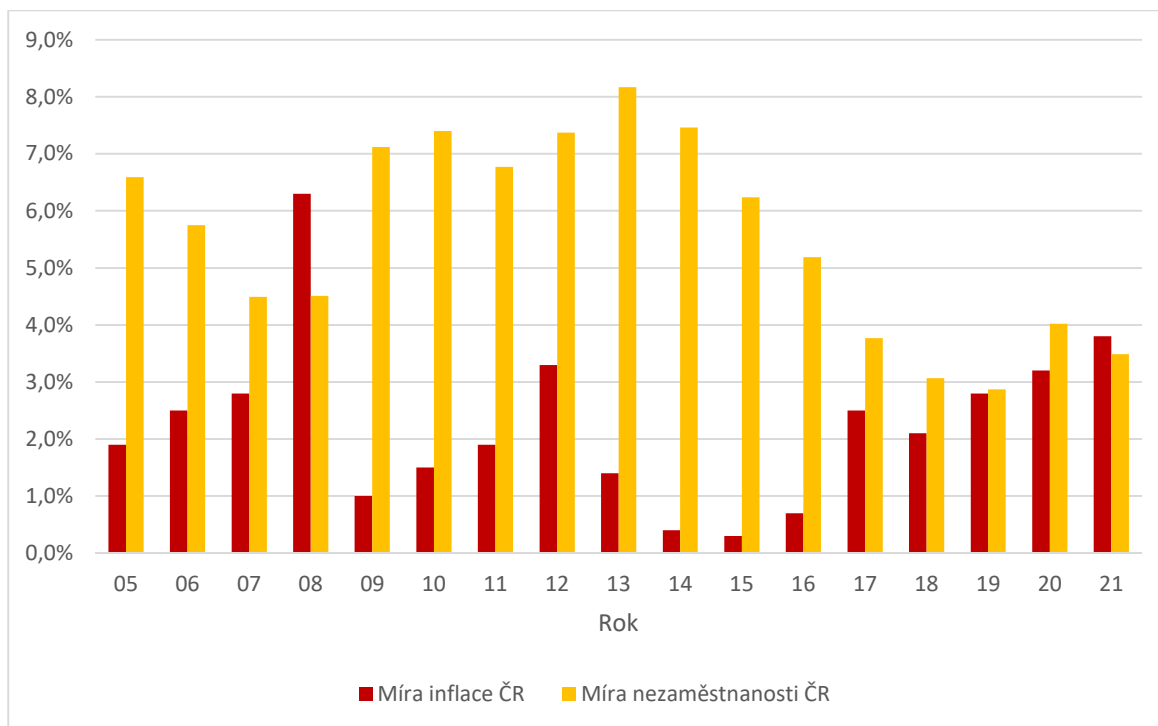
V roce 2016 míra inflace začala stoupat. V roce 2018 byla inflace 2,1 %, v roce 2019 dosahovala úrovně 2,8 %.¹⁰⁷ Inflaci v roce 2020 ovlivnila koronavirová krize. I když podle dat z evropského statistického úřadu celková roční inflace v Evropské unii klesá, v Česku se naopak zvýšila. Souvisí to se zdražováním potravin i s oslabenou českou korunou. Průměrná míra inflace za celý rok 2021 činila 3,8 %, a byla tak nejvyšší od roku 2008. Pandemie koronaviru totiž snížila potřeby spotřebitelů i trh práce jen dočasně, a navíc v omezené míře. Došlo k tomu navíc v podmínkách výrazného uvolnění fiskální i měnové politiky.

Ve vývoji domácích – s celkovým poptávkovým prostředím úzce spojených – inflačních tlaků hraje významnou roli trh práce. Současný rychlý růst spotřebitelských cen tedy vedle citelných nákladových tlaků odráží i silný vliv poptávkového klimatu a trhu práce, což se obojí zrcadlí ve vývoji spotřeby domácností.¹⁰⁸

¹⁰⁷ ČSÚ. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

¹⁰⁸ ČSÚ. *Trh práce v ČR - časové řady - 1993–2020*. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-v-cr-casove-rady-1993-2020>

Graf 14 Inverzní vztah mezi inflací a mírou nezaměstnanosti v ČR v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#) (2022)

Na grafu č. 14 je analyzován inverzní vztah mezi rostoucí nezaměstnaností a klesající inflací a naopak. Tak v roce 2008 byla nejvyšší míra inflace za 15 let, tato situace se vyvinula v důsledku znehodnocení peněz. Prudký nárůst inflace o 6,3 % způsoben světovou krizí, v té době míra nezaměstnanosti klesla o 1,79 %.

Nejnižší míra inflace byla v letech 2014 a 2015 (0,4 % a 0,3 %), přičemž v těchto letech byla nejvyšší míra nezaměstnanosti (7,46 % a 6,24 %), (Příloha C). Tato situace se objevila v důsledku malého počtu volných míst. Míra nezaměstnanosti podle EUROSTAT, ukazovala, že ČR byla dlouhodobě pod průměrem EU.¹⁰⁹ S růstem mezd roste zaměstnanost a klesá nezaměstnanost. Takže v roce 2005 průměrná mzda v ČR je 18 344 Kč, v roce 2015 průměrná mzda je 26 591 Kč a v roce 2020 je 34 077 Kč, v roce 2021 průměrná mzda je zvýšila o 8 % a činí 36 803 Kč (Příloha H).¹¹⁰ S růstem mezd přirozená míra nezaměstnanosti klesla od roku 2015 (5%) do 2021 (2,6%).¹¹¹

¹⁰⁹ Health and Social Insider Monitor. *Nezaměstnanost v prosinci 2014* [online]. Dostupné z: <https://www.hasim.cz/content/nezamestnanost-v-prosinci-2014>

¹¹⁰ Epřehledy.cz. *Průměrná mzda a její vývoj v letech* [online]. Dostupné z: https://www.epřehledy.cz/prumerna_mzda.php

¹¹¹ ČSÚ. *Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích, Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich

Také v letech 2019-2020 se zvýšila poptávka po zboží, potažmo v těchto letech rostly ceny a klesala míra nezaměstnanosti. V tomto období proběhla koronavirová pandemie. Díky aktivní politice zaměstnanosti v ČR pracovníci dostávali plat a neztratili své zaměstnání.

Míra nezaměstnanosti v listopadu 2021 klesla na hodnotu 2,3 % a v absolutních počtech si hledalo zaměstnání 119 tis. osob. Šlo o nejnižší hodnotu od dubna 2020, kdy začal rychlý růst nezaměstnanosti v důsledku zavedení protiepidemických opatření.¹¹² Průměrná míra inflace za rok 2021 činila 3,8 %. Bylo to o 0,6 % bodu více než v roce 2020. V roce 2008 byla nejvyšší průměrná roční míra inflace, míra inflace v roce 2021 výrazně zvýšila, ale nepřekročila úroveň roku 2008.¹¹³

4.1.5 Politika zaměstnanosti v České republice

V demokratických systémech funguje aktivní a pasivní politika zaměstnanosti. Aktivní politikou zaměstnanosti vláda se snaží zvyšovat zaměstnanost v zemi a pasivní politikou snižovat dopady nezaměstnanosti v zemi.

Aktivní politika zaměstnanosti (APZ) v ČR je uplatňována v souladu se zákonem č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti v platném znění, s vyhláškou č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon o zaměstnanosti a sdělením MPSV o vyhlášení průměrné mzdy v NH za 1. až 3. čtvrtletí 2021 pro účely ZoZ. Finanční příspěvky APZ jsou výdaji státního rozpočtu a na jejich užití se vztahují ustanovení zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech, zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole a ust. § 146 zákona č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších právních předpisů.¹¹⁴

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti jsou krátce představeny v teoretické části diplomové práce. Tuto politiku zabezpečuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále MPSV) k tomu patří především:

- sociální politika (problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika apod.),
- sociální pojištění (důchody, nemocenské, apod.),

¹¹² ČSÚ. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - listopad 2021*, Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-listopad-2021>

¹¹³ ČSÚ. *Průměrná roční míra inflace v ČR v roce 2021 byla 3,8 %*, Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/prumerna-rocni-mira-inflace-v-cr-v-roce-2021-byla-38->

¹¹⁴ Úřad práce ČR. *Aktivní politika v zaměstnanosti* [online]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>

- oblast zaměstnanosti (trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost apod.),

- pracovněprávní legislativa,

- bezpečnost a ochrana zdraví při práci,

- evropská integrace a oblast čerpání finanční pomoci z fondů Evropské unie (EU).

Mezi organizace podřízené MPSV patří Úřad práce ČR (ÚP ČR), Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), Státní úřad inspekce práce (SÚIP) a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (ÚMPOD). MPSV je zřizovatelem pěti ústavů sociální péče – Centrum sociálních služeb, Centrum pobytových a terénních sociálních služeb Zbůch, Centrum sociálních služeb pro osoby se zrakovým postižením v Brně-Chrlicích, Centrum Kociánka a Centrum sociálních služeb Hrabyně. Dále je zřizovatelem Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (VÚPSV), Výzkumného ústavu bezpečnosti práce (VÚBP), Technické inspekce České republiky (TI ČR).¹¹⁵

Každý pracující člověk v České republice je povinen odvádět určenou část na politiku zaměstnanosti, kterou zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím úřadů práce. Z vybraných peněz je hrazen nejen aparát úředníků, ale i samotná politika zaměstnanosti.¹¹⁶

Finanční příspěvky v rámci APZ jsou poskytovány ze státního rozpočtu a Evropského sociálního fondu. Příjemcem příspěvku z APZ může být uchazeč o zaměstnání nebo zaměstnavatel mimo organizační složky státu a jimi řízené organizace, politické strany a hnutí a státní fondy. Finanční příspěvek lze poskytnout pouze subjektům, které nemají v evidenci daní zachyceny daňové nedoplatky, nemají nedoplatek na pojistném a na penále na veřejné zdravotní pojištění nebo na pojistném a na penále na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, s výjimkou případů, kdy bylo povoleno splácení ve splátkách a nejsou v prodlení se splácením splátek nebo povoleno posečkání daně. Příspěvky mohou být poskytnuty pouze k úhradě nákladů, které vzniknou po nabytí platnosti dohody, jsou v dohodě sjednány a jsou doloženy požadovanými doklady v termínu k tomu dohodou určeném. Finanční příspěvek může být poskytnut pouze zaměstnavateli, který má sídlo a místo výkonu práce na území České republiky.¹¹⁷

¹¹⁵ MPSV. *O MPS* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/o-mpsv>

¹¹⁶ MPSV. *O MPS* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/o-mpsv>

¹¹⁷ Úřad práce ČR. *Aktivní politika v zaměstnanosti* [online]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>

Nárok na příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (OZP) na chráněném trhu práce (CHTP) vznikne pouze takovému zaměstnavateli, se kterým ÚP ČR uzavřel dohodu o uznání zaměstnavatele za zaměstnavatele na chráněném trhu práce dle ustanovení § 78 zákona o zaměstnanosti a který splňuje podmínky stanovené v § 78a zákona o zaměstnanosti. Příspěvek na podporu zaměstnávání OZP.¹¹⁸

Příspěvkem jsou nahrazovány skutečně vynaložené prostředky na mzdy nebo platy v měsíční výši 75 % skutečně vynaložených prostředků na mzdy nebo platy na zaměstnance v pracovním poměru, který je OZP, včetně pojistného na sociální zabezpečení a pojistného na veřejné zdravotní pojištění (náklady na mzdu nebo plat).¹¹⁹

Na podporu mládeže provádí ÚP, MPSV i EU. Tak bylo navržena podpora mladých lidí: větší dostupnost zaměstnání, lepší příležitosti díky vzdělávání a odborné přípravě, více příležitostí pro solidaritu, mobilitu ve vzdělávání a účast na vzdělávání. 22. května 2019 přijala Rada závěry o mladých lidech a budoucnosti práce. Tyto závěry se zaměřují na konkrétní problémy (nejistota, nedostatečná sociální ochrana, nejisté pracovní podmínky). Závěry nabízejí řadu opatření k řešení těchto problémů:

- adaptabilní systémy sociální ochrany a vzdělávání a odborné přípravy schopné reagovat na potřeby,
- podpora celoživotního učení,
- zajistit bezproblémové přechody ze školy do zaměstnání a v rámci jednotlivých zaměstnání,
- zajistit do budoucna rovný přístup všech mladých lidí ke kvalitním pracovním místům

Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí. Lídři EU se dohodli, že prostředky ve výši 6 miliard EUR vyčleněné pro Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí v období let 2014–2020. Nevyužité finanční prostředky EU byli vynaloženy v první řadě na podporu zaměstnanosti, zejména mladých lidí, ale také v oblastech přispívajících k růstu, jako jsou inovace a výzkum.¹²⁰

¹¹⁸ MPSV. *Příspěvek na podporu zaměstnávání* [online]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>

¹¹⁹ MPSV. *Příspěvek na podporu zaměstnávání OZP* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevky-na-podporu-zamestnavani-ozp#:~:text=Maxim%C3%A1ln%C3%AD%20m%C4%9Bs%C3%AD%C4%8Dn%C3%AD%20%C4%8D%C3%A1stka%20%C4%8Din%C3%AD%2013,ka%C5%BEdou%20OZP%20v%20pracovn%C3%ADm%20om%C4%9Bru.>

¹²⁰ Rada Evropské unie. *Zaměstnanost mladých lidí.* [online]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/youth-employment/>

Ve strategii Evropské unie pro mládež na období let 2019–2027 je uznáno, že mladí lidé jsou tvůrci svého vlastního života, přispívají k pozitivní změně ve společnosti a obohacují ambice EU a že politika v oblasti mládeže může přispět k vytvoření prostoru, kde mohou mladí lidé využívat příležitosti s odkazem na evropské hodnoty. S ohledem na měnící se situaci v oblasti zaměstnanosti by Evropská unie měla podporovat osobní rozvoj mladých lidí a jejich růst k samostatnosti, budovat jejich odolnost a vybavit je zdroji nezbytnými k účasti na životě společnosti, a přispívat tak k vymýcení chudoby mladých lidí a všech forem diskriminace, jakož i k podpoře sociálního začleňování. Budoucí generace mladých Evropanů budou vstupovat do pracovního prostředí bohatého na příležitosti a výzvy, a to v globálním kontextu, v němž bude EU usilovat o zlepšení kvality života svých občanů.¹²¹

Dále je důležité říci o finanční podpoře pro nezaměstnané. Podpora v nezaměstnanosti se vypočítá jako určité procento z průměrného čistého příjmu. První 2 měsíce toto procento činí 65 %, další dva 50 % a ostatní měsíce 40 %. Délka podpůrní doby závisí na věku žadatele a činí od 5 do 11 měsíců. O dávku v nezaměstnanosti může požádat jakýkoliv registrovaný uchazeč o zaměstnání, který před propuštěním odpracoval minimálně 12 měsíců v rozhodném období a přitom odváděl pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, na základě podané žádosti na příslušný úřad práce. Kromě podpory v nezaměstnanosti PPZ ČR zahrnuje podporu na rekvalifikaci.¹²²

Během pandemie vláda poskytovala kompenzační bonus ve výši až 1 000 korun denně jako přímou podporou poškozené OSVČ, společníky malých s.r.o. a osoby pracující na DPČ a DPP. Žadatelé mohli o kompenzační bonus jednoduše požádat od 1. ledna 2022 na místně příslušném finančním úřadu, a to třeba e-mailem s oskenovanou žádostí a vlastnoručně podepsaným čestným prohlášením. Nárok na bonus náleží podnikatelům a dohodářům poškozeným majoritně v důsledku aktuálních vládních restrikcí na zmírnění negativních následků pandemie. Rozhodujícím ukazatelem je doložený pokles tržeb ve srovnávaném období nejméně o 30 % v porovnání s průměrnou měsíční výší příjmů ve srovnávacím období. Rovněž je možné žádat z důvodů nařízené karantény, izolace či péče o dítě.¹²³

Oblast cestovního ruchu těžce zasáhla radikální omezení pohybu a cestování, která byla v důsledku epidemie zavedena. V zájmu zotavení navrhla Komise 13. května 2020 řadu

¹²¹ Rada Evropské unie. Brusel 29. dubna 2019 (OR. en) 8754/19. [online]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8754-2019-INIT/cs/pdf>

¹²² Příspěvky.cz. Podpora (příspěvek) v nezaměstnanosti v roce 2020. [online]. Dostupné z: <https://www.prispevky.cz/nezamestnani/podpora-v-nezamestnanosti>

¹²³ Ministerstvo financí České republiky. Kompenzační bonus pro podnikatele [online]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/koronavirus-covid-19/2020/kompenzacni-bonus-pro-podnikatele-39804>

opatření, která umožní postupné a koordinované zprovoznění služeb a zařízení cestovního ruchu, jakož i zvláštní podporu pro podniky působící v tomto odvětví. K těmto opatřením patří: likvidita – především pro malé podniky. Tato flexibilita členskými státy umožňuje zavést např. systémy záruk za poukázky či jiné systémy likvidity, kterými se podpoří podniky a zajistí se uspokojení pohledávek vzniklých v důsledku pandemie koronaviru. Finanční prostředky EU: EU nadále pomáhá podnikům zasaženým krizí tím, že jim poskytuje okamžitou likviditu prostřednictvím investiční iniciativy pro reakci na koronavirus, a to v rámci sdíleného řízení společně s členskými státy. Spolu s Evropským investičním fondem uvolnila Komise navíc téměř 8 miliard eur pro 100 000 malých podniků zasažených krizí.¹²⁴

4.2 Výzkum nezaměstnanosti v Rakouské republice

4.2.1 Shrnutí ekonomického stavu Rakouska v historické retrospektivě

Rakouská republika je parlamentní republikou, je to vnitrozemská spolková republika ležící ve střední Evropě. Současná hranice Rakouska vznikla až po první světové válce. Rakousko se zúčastnilo druhé světové války a po pádu nacistické moci bylo podobně jako Německo obsazeno Spojenci a rozděleno do okupačních zón. Plnou suverenitu Rakousko získalo zpět až roku 1955.¹²⁵

Rakouská ekonomika byla po skončení Druhé světové války ve špatném stavu. Infrastruktura byla zničená, průmyslová výroba omezená. V roce 1948 byl nasazen Marshallův plán. Jeho cílem byla vybudování samostatné ekonomiky. Motorem ekonomiky v prvních poválečných letech byl převážně zestátněný průmysl. V roce 1952 se stal šilink stabilní měnou, růst ekonomiky pozdějších let se pohyboval ve dvoumístných hodnotách. Podniky začaly prosperovat, kvalita v bytové výstavbě a infrastruktuře se zlepšila. Jedním z faktorů úspěchu boomu rakouské ekonomiky bylo sociální partnerství. Dobrá spolupráce mezi zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů byla základem pro přiměřené mzdy a

¹²⁴ Evropská komise. *Pracovní místa a ekonomika během pandemie koronaviru*. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic_cs

¹²⁵ Rakousko.cz. *Rakouské dějiny v kostce – rychlý přehled* [online]. Dostupné z: <https://www.rakousko.cz/cs/vse-o-rakousku/prakticke-rady/rakouske-dejiny-v-kostce-rychly-prehled>

investice.¹²⁶ Podpisem Státní smlouvy mezi spojenci a Rakouskem 15. května 1955 a vyhlášením "trvalé neutrality" získalo Rakousko nezávislost.¹²⁷

V roce 1956 a 1968 Rakousko poskytlo azyl uprchlíkům po maďarském povstání a Pražském jaru. Rakousko ve Vídni má zastoupení mezinárodních organizací OSN a OECD. Železná opona se hroutí na přelomu let 1989-1990, roku 1995 se Rakousko stává členem Evropské unie. Rakousko je členem řady dalších mezinárodních organizací a uskupení, kterými jsou Rada Evropy, Eurozóna a Schengenský prostor.¹²⁸

Rakouská ekonomika je vysoce vyspělá, otevřená a velmi proexportně orientovaná. K růstu ekonomiky, která je založená na službách, přispívá silná domácí spotřeba, poptávka na hlavních exportních trzích, infrastruktura na vysoké úrovni, efektivní administrativa a stabilita. Síla rakouské ekonomiky spočívá také v průmyslové tradici, cestovním ruchu a zahraničním obchodu. Rakousko je špičkou ve využití technologií, které chrání životní prostředí a vylepšují udržitelnost. V současnosti získává Rakousko z obnovitelných zdrojů 34-35 % energie. Do roku 2030 má Rakousko v plánu vyrábět veškerou elektřinu pomocí obnovitelných zdrojů. Rakousko patří mezi velmi konzervativní trhy.¹²⁹

Rakouská vláda hrála důležitou roli v ekonomice od období po druhé světové válce. V letech 1946 a 1947 přijal rakouský parlament legislativu, která znárodnila více než 70 firem v základních průmyslových odvětvích a službách, včetně třech největších komerčních bank. Znárodněny byly například podniky těžkého průmyslu, rafinace ropy, hornictví, výroby a opravy železa a oceli, výroby konstrukčních materiálů, těžké techniky, železničních zařízení, stavby lodí, výroby elektrických strojů a zařízení. Pozdější reorganizace snížila počet znárodněných firem na 19 a vložila vlastnická práva s omezenými pravomocemi řízení a dohledu do holdingové společnosti vlastněné Rakouskou republikou, Österreichische Industrieverwaltungs-Aktiengesellschaft (ÖIAG; Rakouská společnost s ručením omezeným). V letech 1986–89 byla společnost ÖIAG restrukturalizována, byla přejmenována na Österreichische Industrieholding AG. Během 90. let, zejména po vstupu Rakouska do EU v roce 1995, bylo mnoho společností a podniků částečně nebo úplně

¹²⁶ Austria. *HOSPODÁŘSTVÍ OD R. 1950* [online]. Dostupné z: <https://www.advantageaustria.org/cz/zentral/business-guide/zahlen-und-fakten/wirtschaft/wirtschaft-seit-1950/wirtschaft-seit-1950.cs.html>

¹²⁷ Rokousko.cz. *Rakouské dějiny v kostce – rychlý přehled* [online]. Dostupné z: <https://www.rakousko.cz/cs/vse-o-rakousku/prakticke-rady/rakouske-dejiny-v-kostce-rychly-prehled>

¹²⁸ Rokousko.cz. *Rakouské dějiny v kostce – rychlý přehled* [online]. Dostupné z: <https://www.rakousko.cz/cs/vse-o-rakousku/prakticke-rady/rakouske-dejiny-v-kostce-rychly-prehled>

¹²⁹ BussinesINFO.cz. *Rakousk.* 01.07.2021 / CzechTrade [online]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rakousko-souhrna-teritorialni-informace/2/>

privatizováno, což omezilo přímou roli vlády v rakouské ekonomice. Koncem 20. a začátkem 21. století ÖIAG skutečně fungovala převážně jako privatizační agentura, protože rozprodala velké části mnoha svých majetkových účastí. Vláda však nadále alespoň částečně kontrolovala některé společnosti a veřejné služby. Rakouská ekonomika byla možná poněkud pomalá při liberalizaci a privatizaci, ale na počátku 21. století provedla přechod z průmyslově a zemědělsky založené ekonomiky na ekonomiku, ve které sektor služeb představoval přibližně dvě třetiny HDP. Přestože Rakousko utrpělo nejhorší recesí od druhé světové války v důsledku dluhové krize eurozóny, přestálo finanční bouři poměrně dobře. Do roku 2010 se ekonomika stabilizovala, a to především díky silné domácí poptávce, nízké nezaměstnanosti a pokračujícímu ekonomickému zdraví hlavního obchodního partnera Rakouska, Německa.¹³⁰

4.2.2 Demografická struktura obyvatelstva v Rakouské republice

Rakouská republika má rozlohu 83 871,1 km² a počet obyvatel k 31.12.2020 byl 8,916 milionu obyvatel, počet obyvatel k 31.12.2021 byl 8,956 milionu obyvatel¹³¹. Země je charakterizována velkým počtem hlavně malých obcí a relativně rovnoměrnou hustotou osídlení. Populační růst byl větší v regionu Vídeň. Ten je také nejlidnatějším regionem Rakouska s až 1 724 381 obyvateli, tak v Praze o 500 tisíc lidí méně než ve Vídni. Druhé a třetí nejlidnatější spolkové země jsou Dolní a Horní Rakousko. Průměrná hustota zalidnění je 100,4 obyvatel na kilometr čtvereční.¹³²

Vývoj počtu obyvatel v Rakousku. Od roku 2005 až do roku 2021, populace Rakouska každoročně postupně a rovnoměrně rostla – graf č. 15. Za posledních patnáct let, od počátku roku 2005 do konce roku 2021, počet obyvatel Rakouska vzrostl o 684,37 tisíce, je to o 8,3 %.¹³³

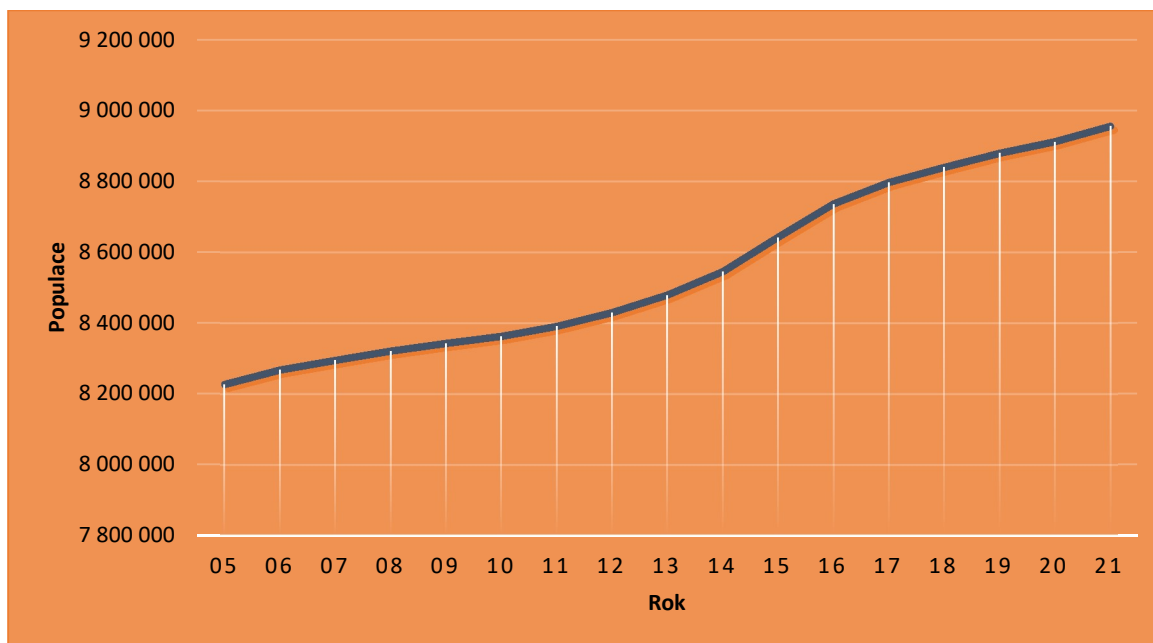
¹³⁰ Britannica. *Austria* [online]. Dostupné z <https://www.britannica.com/place/Austria/Languages>

¹³¹ The World Bank. *Population, total - Czech Republic, Austria* [online]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2020&locations=CZ-AT&start=2005>

¹³² EURYDICE. *Population: Demographic Situation, Languages and Religions Austria* [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-0_en

¹³³ The World Bank. *Population, total - Czech Republic, Austria* [online]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2020&locations=CZ-AT&start=2005>

Graf 15 Počet obyvatel v Rakouské republice v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [EUROSTAT](#) a [Statistik.at](#) (2022)

V grafu č. 15 je vidět:

- populace Rakouska v roce 2021 byla 8 922 082, což je o 0,16 % více než v roce 2020;
- počet obyvatel Rakouska v roce 2020 byl 8 907 777, což je o 0,31 % více než v roce 2019;
- počet obyvatel Rakouska v roce 2019 byl 8 879 940, což je o 0,45 % více než v roce 2018.

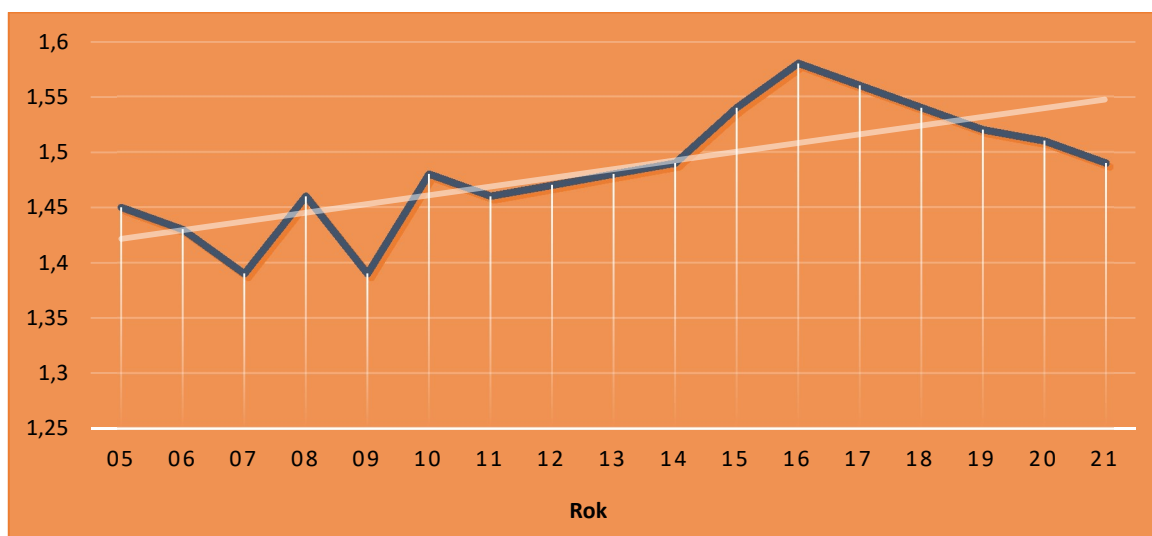
Od roku 1960 do roku 2021 se počet obyvatel Rakouska zvýšil ze 7,05 milionu na 8,92 milionu lidí. To je růst o 26,5 % za 60 let. V roce 1970 zažilo Rakousko slabý trend růstu populace. Jestliže před rokem 1969 činil přirozený přírůstek v průměru asi 125 000 lidí ročně, pak za posledních čtyřicet let se toto číslo pohybovalo mezi 75 000 a 80 000. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v roce 2015 v Rakousku o 1,13 %, největší pokles v roce 1975 o -0,26 %. Průměrný věk v Rakousku vzrostl od roku 2012 do roku 2020 o 2,10 let ze 42,40 na 44,50 let (střední hodnota). Z hlediska porodnosti v roce 2020 je Rakousko na 199. místě na světě, což je 9,5 narozených na 1 000 osob z hlediska úmrtnosti je na 42. místě s ukazatelem 9,7 úmrtí na 1000 osob. Přibližně 59% obyvatel žije ve větších městech země. Tento rostoucí trend urbanizace se zvyšuje o 0,8 % ročně.¹³⁴

¹³⁴ WorldData.info. *Population growth in Austria* [online]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/europe/austria/populationgrowth.php>

V Rakousku 51 % populace tvoří ženy. Stejně jako v jiných vyspělých zemích posouvá rostoucí střední délka života a klesající porodnost rovnováhu ve prospěch starších věkových skupin¹³⁵. V roce 2013 byl průměrný věk mezi obyvateli Rakouska 41,9 let, což je nárůst o 2,2 roku od roku 2001. Naděje dožití žen je v současnosti 83,6 let, ale v roce 1990 to bylo 78,9 let, co se týká mužů, je v současnosti ten ukazatel činí 78,5 let, ale v roce 1990 činil 72,2 let.¹³⁶

Růst populace je důsledkem porodnosti, úmrtnosti a migrace. Plodnost v Rakousku postupně klesala z 2,2 porodu na ženu v roce 1971 na 1,6 porodu na ženu v roce 2020. Úhrnná plodnost, počet narozených dětí na jednu ženu neukazuje v současné době výrazný vzestupný trend. V roce 2005 plodnost se rovnala hodnotě 1,4 dítěte na jednu ženu, v roce 2016 měla hodnotu 1,53.¹³⁷ V roce 2019 se úhrnná plodnost činila 1,46 dětí na jednu ženu. V roce 2020 se v Rakousku narodilo 83 603 dětí, což odpovídá plodnosti 1,55 dětí na jednu ženu, což potažmo odpovídá hrubé porodnosti 9,4 % živě narozených dětí na 1 000 obyvatel.¹³⁸

Graf 16 Plodnost v Rakousku celkem (narozených na ženu) v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Světová banka](#) (2022)

¹³⁵ European commission. *EURYDICE, Population: Demographic Situation, Languages and Religions Austria* [online]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-0_en

¹³⁶ Statistik Austria. *Bevölkerung* [online]. Dostupné z: http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/index.html

¹³⁷ The World Bank. *Fertility rate, total (births per woman) - Austria* [online]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN?end=2020&locations=AT&start=2005>

¹³⁸ Statistics Austria. *Demographic indicators* [online]. Dostupné z: https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/population/demographic_indicators/index.html

Přírůst obyvatelstva je v roce 2015 mírně pozitivní, to znamená, že počet narozených 84 381 je mírně vyšší, než počet zemřelých (83 073). Kladná čistá migrace (počet příchozích migrantů minus počet odcházejících migrantů) zajišťuje, že celkový počet obyvatel nadále více roste.¹³⁹

V roce 2019 počet obyvatel v Rakousku vzrostl o cca 39 400 obyvatel. Ve stejném roce byla úmrtnost 9,4 na 1 000 lidí (83 100 úmrtí) a porodnost 9,6 na 1 000 lidí (84 900 narozených). Za posledních 10 let byl v Rakousku průměrný počet úmrtí za rok 80 527. Počet narozených dětí činil 82 870 ročně.¹⁴⁰

Nejnižší počet úmrtí v Rakousku byl zaznamenán v roce 2004, a to 74 292. V roce 2005 se zvýšil o 897 na 75 189. Od roku 2006 do roku 2017 se počet úmrtí pohyboval mezi 74 295 (2006) a 83 386 (2019). V roce 2020 činil roční úhrn úmrtí 91 599, což znamená úmrtnost 10,3 na 1 000 obyvatel. Saldo narozených a zemřelých v roce 2020 bylo záporné o -7 996 osob.¹⁴¹

Zvláštností je věkové rozložení, které na rozdíl od ostatních zemí EU zůstalo do značné míry homogenní. Zatímco v jiných průmyslových zemích lze pozorovat stárnutí společnosti, poměry různých věkových skupin v Rakousku jsou stále relativně vyrovnané. To má dopad především na ekonomickou výkonnost země, protože mladší generace musí na starší doplácet v menší míře.¹⁴²

Od roku 2010 lze v Rakousku pozorovat pozitivní trend v oblasti zaměstnanosti mladé generace. Ve věkové skupině 19 a méně let se počet mladých uchazečů o zaměstnání snížil o 7 % a ve věkové skupině 20-24 let nezaměstnanost klesla o 6,4 %. Při srovnání průměrné zaměstnanosti mladých lidí s využitím statistických dat, sazba za rok 2010 byla 53,6 %. Při rozdělení podle pohlaví muži tvoří 57,9 % a ženy o 49,4 % tohoto poměru. S touto mírou zaměstnanosti mladých je Rakousko nadále na třetím místě v Evropské unii a vykazuje tuto

¹³⁹ Bevölkerung (Statistikz Úřad Rakouska). *Bevölkerung 2001-2022 nach Staatsangehörigkeit und Geburtsland* [online]. Dostupné z: http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_staatsangehoerigkeit_geburtsland/031396.html

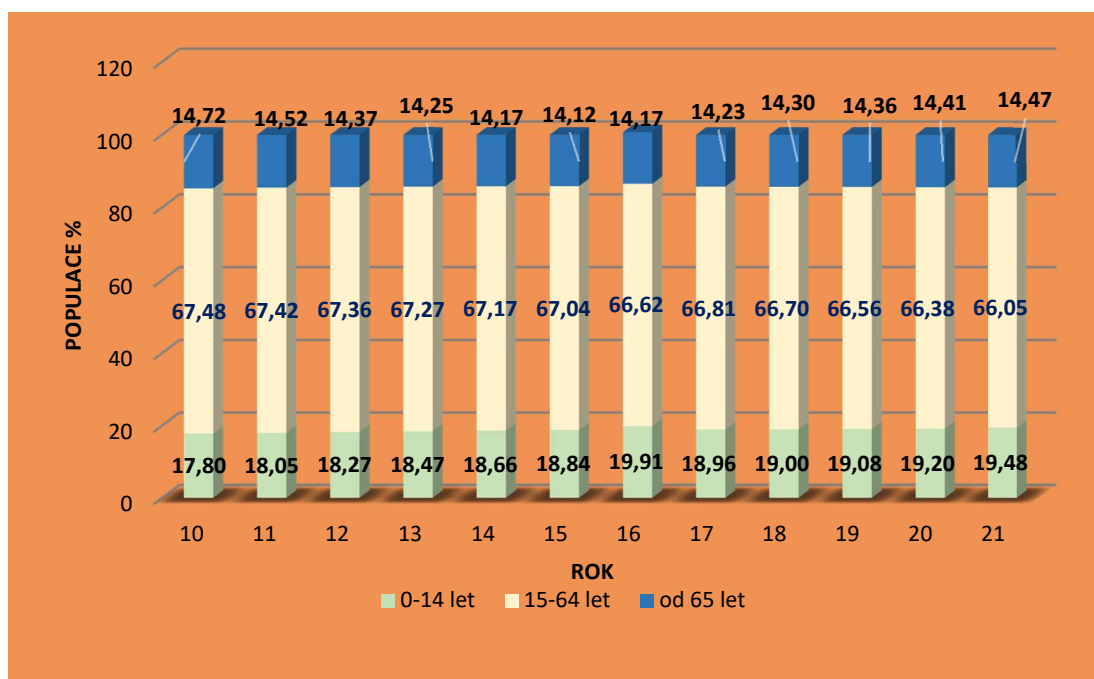
¹⁴⁰ WorldData.info. *Population growth in Austria* [online]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/europe/austria/populationgrowth.php>

¹⁴¹ Statistik Austria. *Deaths. Long-term trend and current final annual results* [online]. Dostupné z: https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/population/deaths/index.html#:~:text=The%20lowest%20number%20of%20deaths,per%201%2C000%20of%20the%20population.

¹⁴² WorldData.info. *Population growth in Austria* [online]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/europe/austria/populationgrowth.php>

stabilitu v průběhu řady let. Kromě toho mladé osoby v evidenci nezaměstnaných jsou podporovány vzdělávacími programy organizovanými veřejnou službou zaměstnanosti.¹⁴³

Graf 17 Věková struktura v Rakousku v letech 2010-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Statista](#) (2022)

V roce 2020 tvoří většinu populace v Rakousku lidé ve věku 25-54 let - 42,1 %. Rozdělení pohlaví je téměř rovnoměrné: 1 851 209 mužů a 1 851 100 žen. Na konec roku 2020 bylo v Rakousku 14,41 % populace mladší 20 let, 66,38 % ve věku 20 až 64 let a 19,2 % - 65 let a více. To znamená, že podíl seniorů v populaci již šestým rokem v řadě stoupá a dosáhl nového maxima.¹⁴⁴

Stárnutí společnosti. v Rakousku podle prognóz se bude věková struktura i v budoucnu posouvat směrem ke skupině 65+ jejich podíl na populaci pravděpodobně ve 30. letech překročí hranici 25 procent a ke konci století stoupne téměř na 30 procent. Populace v produktivním věku se přitom zmenšuje na něco málo přes 50 procent. Je tomu tak proto, že očekávaná délka života se stále prodlužuje a míra porodnosti je relativně nízká. Tento

¹⁴³ CHRISTENE, H., *Youth and work in Austria*. [online]. Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_737648.pdf

¹⁴⁴ Statista. *Austria: Age structure from 2010 to 2020* [online]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/385829/age-structure-in-austria/>

vývoj dokumentují i další ukazatele, jako je průměrný věk a míra závislosti ve stáří, což má vážné dopady na oblasti jako trh práce, zdravotní a sociální služby a sektor bydlení.¹⁴⁵

Míra nezaměstnanosti u věkových skupin 55-59 let a 60-64 let je s hodnotami kolem 4 % - nejnižší ze všech věkových skupin. Nabídka pracovních sil v těchto věkových skupinách roste, na pracovním trhu zůstávají déle starší osoby, z důvodu zvyšujícího se důchodového věku. Z údajů je patrné, že nezaměstnanost u lidí v předdůchodovém věku je nejnižší, ale pokud jednou přijdou o zaměstnání, tak se zařadí mezi dlouhodobě nezaměstnané s malou vyhlídkou opět se integrovat na pracovní trh. Zvyšování míry zaměstnanosti osob v předdůchodovém věku bylo v Rakousku prioritou a patřilo mezi jedny z nejdůležitějších makrostrukturálních podmínek růstu.

Vývoj na rakouském trhu práce za posledních deset let ukazuje zvyšující se počet žen v pracovní síle. Míra zaměstnanosti žen ve věku 15 až 64 let vzrostla z 65,7 % (2010) na 68,3 % (2020). Mírně se zvýšila i míra zaměstnanosti mužů, i když na výrazně vyšší úrovni (2010: 76,0 %; 2020: 76,5 %). Ve srovnání s předchozím rokem byl však v důsledku krize Covid-19 pozorován pokles zaměstnanosti jak u žen (-0,8 procentního bodu), tak u mužů (-1,5 procentního bodu). Na druhou stranu došlo v letech 2019 až 2020 k prudkému nárůstu nezaměstnanosti. Podle národní definice bylo v roce 2020 bez práce 9,7 % žen (+2,6 procentního bodu) a 10,1 % mužů (+2,5 procentního bodu). Počet nezaměstnaných se zvýšil více u žen (o 37,9 %) než u mužů (o 34,4 %). Se 185 700 pro ženy a 224 000 pro muže to byly nejvyšší hodnoty za poslední desetiletí. Z hlediska sektorů pracovalo v roce 2020 17,9 % zaměstnaných žen v obchodě a 17,9 % ve zdravotnictví a sociálních službách. Muži byli naopak nejčastěji zaměstnání ve výrobě zboží (24,2 %), stavebnictví (13,9 %) a obchodu (12,1 %). 6,8 % žen a 3,5 % mužů pracovalo v ubytování a gastronomii, které krize Covid 19 zasáhla obzvláště tvrdě.¹⁴⁶

Z hlediska profesní činnosti bylo v roce 2020 na manažerských pozicích celkem 8,6 % zaměstnaných mužů, ale pouze 4,2 % žen. Ženy se stejnou kvalifikací byly více zastoupeny na středních pozicích, než muži, zatímco muži častěji postoupili do manažerských pozic. S kvalifikací BHS např. výrazně více žen (50,4 %) než mužů (25,9 %)

¹⁴⁵ Statista. *Altersstruktur in Österreich von 2012 bis 2022* [online]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/217431/umfrage/altersstruktur-in-oesterreich/#:~:text=Altersstruktur%20in%20%C3%96sterreich%20bis%202022&text=Anfang%202022%20waren%2019%2C3,und%20auf%20einen%20erneuten%20H%C3%B6chststand.>

¹⁴⁶ Statistik Austria. *Erwerbstätigkeit* [online]. Dostupné z: [https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25\).](https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25).)

pracovalo na středních pozicích, zatímco naopak více mužů (40,4 %) než žen (28,8 %) pracovalo na vyšších pozicích s požadavkem na vysokou kvalifikaci. U manažerských pozic byl rozdíl markantní zejména u vysokoškolsky vzdělaných lidí: v manažerských pozicích bylo 8,1 % žen a 18,1 % mužů s VOŠ nebo VŠ. Ženy také mnohem častěji, než muži pracovaly na částečný úvazek. Přestože míra zkrácených úvazků u žen oproti předchozímu roku mírně klesla ze 47,7 % (2019) na 47,3 % (2020), o deset let později se podíl žen pracujících na částečný úvazek zvýšil celkem o 3,5 procentního bodu. Zaměstnání na částečný úvazek se v desetiletém srovnání zvýšilo i u mužů (1,6 procentního bodu), ale s 10,7 % (2020) je stále poměrně málo významné, a nevykazuje oproti předchozímu roku žádnou změnu. Práce na částečný úvazek tak zůstává rozšířen mezi ženami; V roce 2020 bylo přibližně 80 % zaměstnanců na částečný úvazek ženy.¹⁴⁷

U 38,5 % žen byla důvodem zaměstnání na částečný úvazek péče o děti nebo dospělé, kteří potřebují péči (u mužů: 5,8 %); ve věkové skupině od 30 do 44 let dokonce 67,6 % žen (13,4 % mužů) označilo za nejdůležitější důvod pečovatelské povinnosti. Naopak u mužů byla hlavním zaměřením škola nebo odborná příprava či další vzdělávání u 22,4 % (ženy: 7,4 %) nebo žádná chuť pracovat na plný úvazek u 24,4 % (ženy: 22,1 %). Ženy byly také mnohem častěji než muži v atypickém zaměstnání. V roce 2020 mělo přibližně 52 % žen a 15 % mužů hlavní zaměstnání v atypickém zaměstnání (částečný úvazek, smlouva na volné noze, dočasné zaměstnání, okrajové zaměstnání na méně než 12 hodin týdně, smlouva na dobu určitou), a to s vysokým podílem částečných úvazků. V evropském srovnání patří Rakousko k zemím s vysokou mírou zaměstnanosti žen a vysokým podílem pracovníků na částečný úvazek. Pokud jde o míru zaměstnanosti žen ve věku 15 až 64 let, Rakousko bylo v roce 2020 na devátém místě s 68,3 %, a tedy nad průměrem EU 62,4 %. Míra částečných úvazků u žen byla s 47,3 % třetí nejvyšší, hned za Německem (49,2 %). Zdaleka nejvyšší podíl žen pracujících na částečný úvazek byl v Nizozemsku (75,8 %). Průměrný podíl žen na částečný úvazek v EU v roce 2020 činil 30,4 %.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Statistik Austria. *Erwerbstätigkeit* [online]. Dostupné z: https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25).

¹⁴⁸ Statistik Austria. *Erwerbstätigkeit* [online]. Dostupné z: https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25).

Vzdělávání. Podle posledních statistických údajů činily veřejné výdaje na vzdělávání v Rakousku v roce 2018 zhruba 20,1 miliardy eur a poprvé překročily tak hranici 20 miliard. Jejich poměr k ekonomickému výkonu však již delší dobu klesá a činil pouze 5,2 procenta HDP. Při analýze jednotlivé vzdělávací instituce, nejvíce peněz jde na všeobecné povinné školy (APS) s přibližně 6,3 miliardami EUR, následované univerzitami s přibližně 4,7 miliardami EUR.¹⁴⁹

Vzdělanostní úroveň obyvatelstva se měří podle nejvyššího dosaženého vzdělání. V Rakousku se v posledních letech zvyšuje podíl akademických titulů (univerzitní, vyšší školy), zatímco čistě odborné tituly nebo jen tituly povinné školní docházky ubývají. Existují však jasné rozdíly v závislosti na faktorech, jako je federální stát, věk a migrační původ. V poslední době navíc opět vzrostl podíl předčasně ukončujících školní docházku, který by měl být v dobrém vzdělávacím systému co nejnižší. Prvním stupněm vzdělávacího systému je předškolní nebo základní areál se zařízeními péče o děti. Celkem bylo v Rakousku v roce 2019/2020 kolem 9 410 školek, středisek školní družiny a věkově smíšených zařízení, ve kterých bylo pečováno o asi 372 000 dětí.

Statistika: žáci v Rakousku. Povinná školní docházka se skládá z devíti ročníků, a zahrnují několik typů škol. Poté lze navštěvovat vyšší všeobecné nebo odborné školy. Celkem v roce 2019-2020 veřejných a soukromých škol bylo 5 960, což je nejméně od doby bezprostředně po druhé světové válce. Jedno místo však může zahrnovat několik typů škol; zdaleka nejběžnějším typem škol jsou všeobecné povinné školy - přibližně 4 450 institucí. Na rozdíl od klesajícího počtu škol se počet žáků již několik let opět zvyšuje a naposledy se pohyboval kolem 1,14 milionu. Vyučuje je téměř 129 000 učitelů. Školní vzdělávání je podle typu školy ukončeno maturitou nebo diplomovou zkouškou, kterých v roce 2019 úspěšně složilo více než 42 000.¹⁵⁰

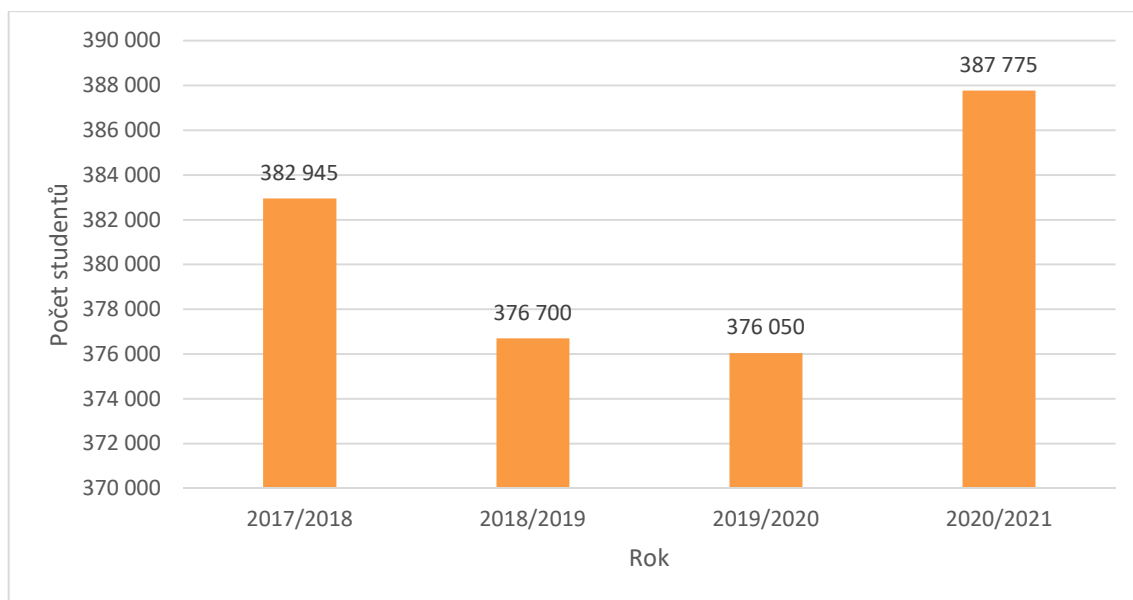
Dochází k určitému překrývání mezi školským systémem a sektorem výuky, protože v Rakousku je běžný duální systém paralelního vzdělávání v učňovském podniku (praxe) a odborné škole. V roce 2020 bylo kolem 108 000 učňů; jejich počet je v poslední době po dlouhé fázi výrazného poklesu poměrně stabilní. Kvóta učňovského školství, tedy podíl učňů v prvním roce učňovského vzdělávání mezi všemi 15letými, však klesla na minimum 37%,

¹⁴⁹ Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

¹⁵⁰ Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

což ukazuje, že učňovská příprava je pro mladé lidi stále méně atraktivní. Podobným směrem ukazuje i míra výpadků učňovského školství, která dosáhla hodnoty 19,7 %.¹⁵¹

Graf 18 Počet studentů v AT v letech 2017-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Statista](#) (2022)

Na trhu odborné přípravy přebytek lidí, kteří hledají učňovské pozice, i když se mezera mezi volnými místy v poslední době na pozadí pandemie koronaviru prohloubila. V Rakousku je přístup na univerzitu možný prostřednictvím všeobecné přijímací kvalifikace pro vysokoškolské vzdělávání (Matura), která se skládá na všeobecných a odborných školách, přijímací kvalifikační zkoušky na univerzitu nebo zkoušky profesní dospělosti. Nejvýznamnějšími typy vysokoškolského vzdělávání jsou veřejné vysoké školy s přibližně 282 000 studenty, následované více prakticky orientovanými vysokými školami aplikovaných věd s přibližně 61 300 studenty. Existují také pedagogické školy pro přípravu učitelů, soukromé univerzity a teologické školy. Zdaleka největší univerzitou je Vídeňská univerzita s téměř 84 800 řádnými studenty.¹⁵²

Migrace. Migrace do Rakouska zesílila po rozpadu Sovětského svazu a Jugoslávie. Během 90. let větší počet lidí se rozhodl přestěhovat a žít v Rakousku, to bylo způsobeno

¹⁵¹ Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

¹⁵² Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

tím, že lidé preferovali život v zemi se stabilnější ekonomikou a politickou stabilitou. To vedlo k tomu, že se Rakousko stalo více mezinárodním a multikulturním než dříve. Zároveň se však zmenšují rozdíly mezi počtem migrantů do Rakouska a těch, kteří z něho odcházejí. Podle rakouského statistického úřadu žilo v roce 2012 v Rakousku přibližně 970 000 cizinců (11,5% populace). V roce 2015 bylo celkem 1,49 milionu imigrantů, což je o 16,96 % více než v roce 2010.¹⁵³

V roce 2018 to bylo 146 856 imigrantů a 111 555 emigrantů, což představuje saldo přistěhovalců 35 301. Mezi přední země původu přistěhovalců v roce 2018 patřily Rumunsko (s nárůstem o 8 648 osob oproti roku 2017), Německo (nárůst z 6 052), Maďarsko (+ 4 614), Chorvatsko (+ 2 816) a Bulharsko (+ 2 181). Z hlediska věku je v průměru 46 % migrantů přicházejících do Rakouska ve věku 15 až 29 let, 29 % mezi 30 a 44 lety, 11 % do 15 let, dalších 11 % mezi 45 a 59 a konečně 4 % nad 60 let. Údaje ukazují, že migrujícími jsou především studenti a dospělí hledající práci.¹⁵⁴

V roce 2020 bilance 136 343 imigrantů a 96 279 emigrantů se projevila v přírůstku 40 064 obyvatel. Zatímco počet zahraničních migrací byl nižší než v předchozím roce, čistý migrační přírůstek zůstal na stejné úrovni (2019: +40 613 osob se 150 419 přistěhovalými a 96 279 vystěhovalými). Mezi rakouskými občany byla čistá migrace výrazně nižší než v roce 2019 (2020: -1 837; 2019: -4 343). Jednu čtvrtinu čistého migračního přírůstku tvořili státní příslušníci třetích zemí (+10 100), jejichž čistá migrace se od roku 2019 snížila o 12 % (2019: 11 459). Největší migrační zisk představovali němečtí občané (+9 008), dále občané Rumunska (+6 318), Chorvatska (+4 770), Sýrie (3 286) a Maďarska (+2 824). Na regionální úrovni zůstala Vídeň hlavním cílem mezinárodního přistěhovalectví. V roce 2020 získalo rakouské hlavní město 30,6 % přírůstku z migrace (+12 272).¹⁵⁵

4.2.3 Analýza vývoje nezaměstnanosti v Rakouské republice

Hospodářská stabilita Rakouska se také projevuje vysokou úrovní zaměstnanosti. Nejen v rámci EU – také v celosvětovém měřítku – zaujímá Rakousko s nízkou mírou nezaměstnanosti jedno z předních míst. Navzdory nízké míře nezaměstnanosti 4,8% má

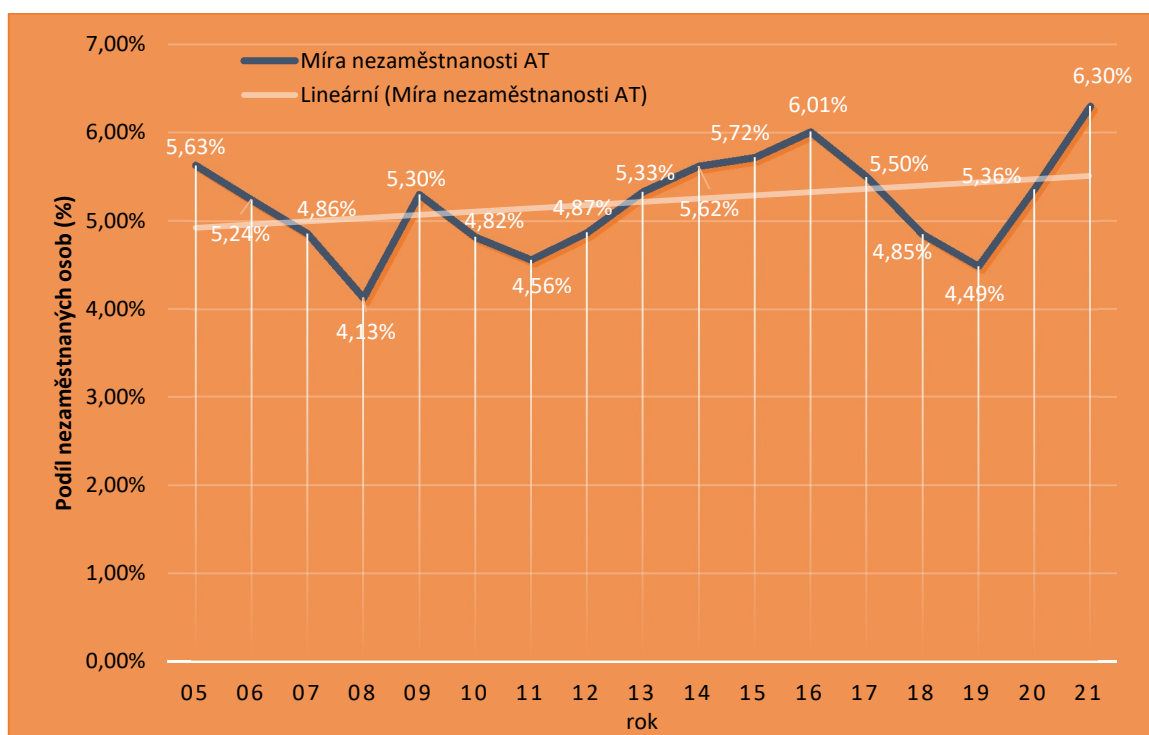
¹⁵³ Český rozhlas. *Rakušané: liberální, či konzervativní?* [online]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/rakusane-liberalni-ci-konzervativni-6632850>

¹⁵⁴ Migrants refugees. *Austria* [online]. Dostupné z: <https://migrants-refugees.va/country-profile/austria/>

¹⁵⁵ Statistik Austria. *International migration* [online]. Dostupné z: https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/population/migration/international_migration/index.html

Rakousko velkou volnou kapacitu odborných pracovních sil. Podstatnou silou rakouské ekonomiky jsou kvalifikované a vysoce motivované pracovní síly. Vysoká loajalita rakouských pracujících a jejich identifikace s podnikovými cíli jsou podstatným faktorem vysoké úrovně produktivity a kvality. V mezinárodním srovnání patří Rakousku pátá příčka na světě za Dánskem, Norskem, Irskem a Švýcarskem.¹⁵⁶

Graf 19 Podíl nezaměstnaných osob (%) v AT v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Statistik.at](https://www.statistik.at) (2022)

Podle ukazatele registrované nezaměstnanosti, graf č. 19, byla nejnižší míra nezaměstnanosti v Rakousku v roce 2001 a 2008 a činila 4,0% a 4,13%. Nejvyšší míra nezaměstnanosti pak byla dosažena v letech 2004 a 2016, činila 5,83% a 6,01%. Skoro stejně vysoké míry nezaměstnanosti byly zaznamenány v letech 1996 až 1998 (7,0 až 7,2 %). V průběhu kovidové pandemie v roce 2020 míra nezaměstnanosti byla 4,4%.¹⁵⁷

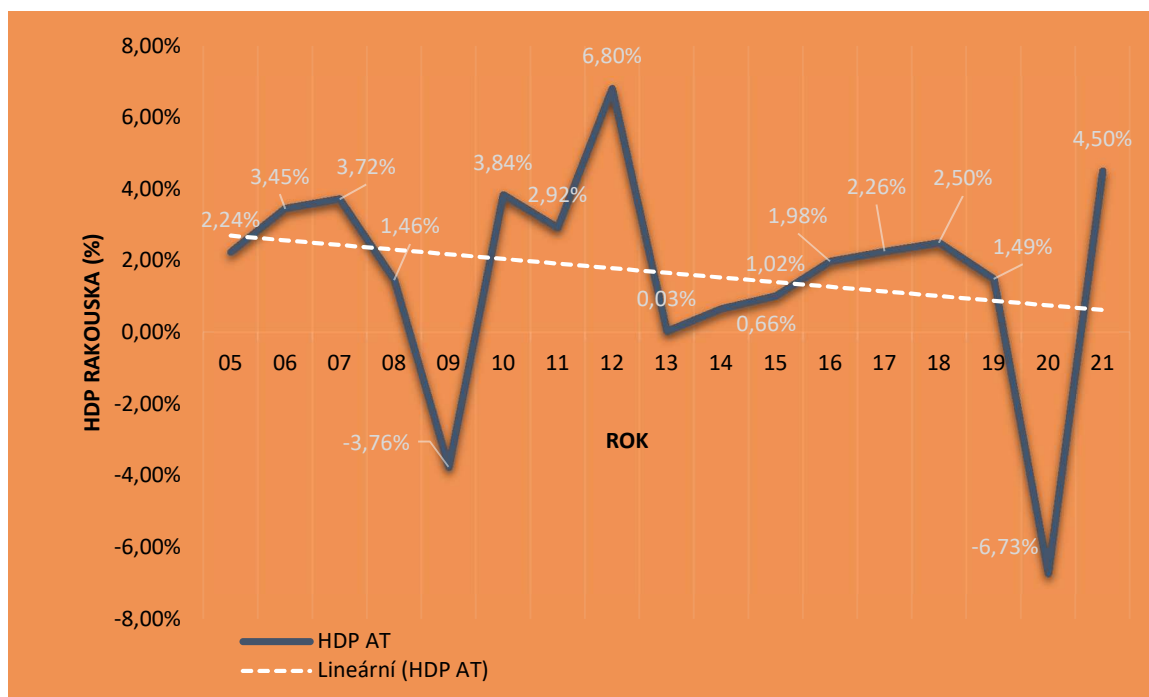
V roce 2020 bylo zaměstnáno celkem 4 296 900 lidí, z toho 2 277 500 mužů a 2 019 400 žen. Míra zaměstnanosti osob ve věku 15 až 64 let, tedy podíl zaměstnaných osob na

¹⁵⁶ Austria. *Pracovní trh*. [online]. Dostupné z: <https://www.advantageaustria.org/cz/zentral/business-guide/investieren-in-oesterreich/arbeit-und-beruf/arbeitsmarkt/arbeitsmarkt.cs.html>

¹⁵⁷ Statista. *Austria: Unemployment rate from 1999 to 2020*. [online]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262695/unemployment-rate-in-austria/>

všech osobách této věkové skupiny, byla v roce 2020 v průměru 72,4 %. Míra zaměstnanosti na částečný úvazek (podíl osob pracujících do 36 let hodin týdně podle jimi poskytnutých informací) činil 27,9 %. Na částečný úvazek však bylo zaměstnáno 47,3 % žen a pouze 10,7 % mužů. Průměrný počet nezaměstnaných v roce 2020 činil 409 639 lidí.¹⁵⁸

Graf 20 HDP AT (%) v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Světová banka](#) (2022)

Hrubý domácí produkt Rakouska vzrostl v roce 2005 o 2,2 % ve srovnání s rokem 2004. Hodnota HDP v roce 2005 činila 316 267 milionů USD, Rakousko je na 23. místě v žebříčku HDP.¹⁵⁹

V roce 2007 HDP Rakouska vzrostl ve srovnání s rokem 2006 o 3,7 %. V roce 2008 o 1,5 % ve srovnání s 2007 rokem. Rakousko je na 25. místě v žebříčku HDP.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Migration.gv.at. *Labour market facts and figures* [online]. Dostupné z: <https://www.migration.gv.at/en/living-and-working-in-austria/austria-at-a-glance/labour-market-facts-and-figures/>

¹⁵⁹ Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2005>

¹⁶⁰ Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2008>

Vzhledem k tomu, že v roce 2008 se odehrála hospodářská krize, její výsledek se promítnul do ukazatelů, roku 2009. HDP Rakouska klesl v roce 2009 ve srovnání s 2008 rokem o -3,8 %. Tato sazba je nižší než v předchozím roce, kdy se změnila o 1,5 %.¹⁶¹

V roce 2011 HDP Rakouska výrazně rostl, je zřejmé, že ekonomika vykazovala rostoucí trend již tři roky po krizi. HDP Rakouska vzrostl v roce 2011 oproti 2010 roku o 2,9 %. Pak v roce 2013 došlo k poklesu HDP a dosáhl úrovně 0,026 %. V období 2013-2018 lze pozorovat postupný nárůst HDP.

HDP Rakouska vzrostlo v roce 2019 o 1,5 % ve srovnání s rokem 2018. Hodnota HDP v roce 2019 činila 445 125 milionů \$, Rakousko je na 29. místě v žebříčku HDP. V roce 2020 ve srovnání s minulým rokem se HDP snížilo o -6,7 %. Hodnota HDP v roce 2020 byla 433 259 milionů dolarů, Rakousko je na 27. místě v žebříčku HDP.¹⁶²

Dále stručně popíšeme strukturu HDP země. HDP Rakouska tvoří podniky následujících odvětví: chemický průmysl, farmaceutický průmysl, elektronika a informační technologie. Asi 25 % celkového HDP Rakouska tvoří průmysl. V zemi působí více než 7 tisíc podniků. Automobilový průmysl je soustředěn na výrobu převodovek, téměř veškeré zboží jde na export. V oblasti elektronické techniky se vyrábí především různé mikroobvody a čipy, které jsou určeny i na export. Naprostá většina továren působí ve výrobě moderních průmyslových zařízení. Druhý největší podíl na hrubé přidané hodnotě má v Rakousku velkoobchod a maloobchod a opravy motorových vozidel a motocyklů.

V Rakousku se aktivně zabývají těžbou uhlí (hnědého), železné rudy, dolomitu, grafitu, wolframu, zinku, olova, magnezitu, vápence a mramoru. Vzhledem k tomu, že velikost produkce surovin neustále klesá a závislost na dovážených produktech se neustále zvyšuje, dochází proto k útlumu ekonomiky v těžebním průmyslu. Zároveň se občas zvyšuje význam odvětví, která vyrábějí hotové výrobky, včetně inovativních zařízení a návrhů moderních technologií.

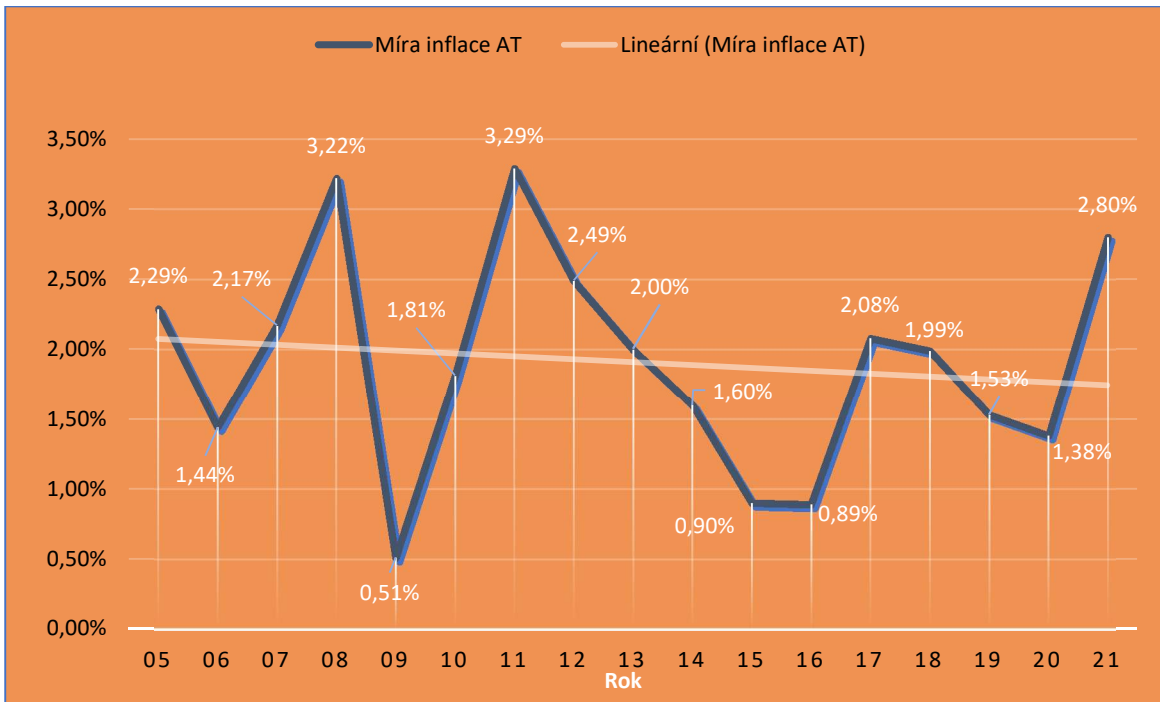
4.2.4 Inflace v Rakouské republice

Dále zkoumáme míru inflaci v Rakousku, které se odrážejí v grafu č. 21.

¹⁶¹ Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Dostupné z: [Austria GDP - Gross Domestic Product 2022 | countryeconomy.com](https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2022)

¹⁶² Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2020>

Graf 21 Míra inflace v AT v letech 2005-2021

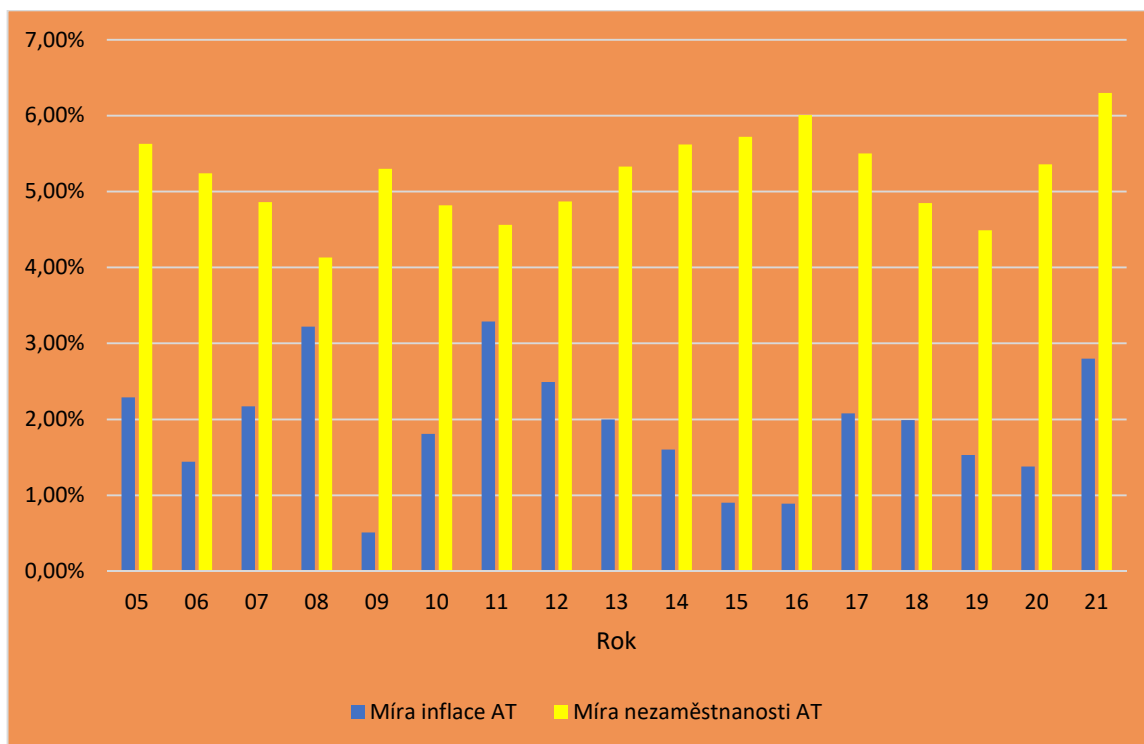
Zdroj: vlastní zpracování, [Světová banka](#) (2022)

V roce 2011 se inflace zvyšovala o 3,29 %, ve zbývající části roku inflace postupně klesala. V tomto období byly nejvíce patrné dopady finanční a hospodářské krize, které vedly nejen ke zvyšování inflace, ale i snížení hospodářského růstu. Nejvýraznější pokles inflace byl v roce 2009, kdy byla míra inflace 0,51 %. K této úrovni se míra inflace blížila i v letech 2015 = 0,9 % a 2016 = 0,89 %. V roce 2016 míra inflace začala stoupat. V roce 2017 byla inflace 2,08 %, zatím vykazovala pokles.¹⁶³ Inflaci v roce 2020 ovlivnila koronavirová krize podle dat z rakouského statistického úřadu celková roční inflace v Rakousku klesla. Průměrná míra inflace za celý rok 2020 činila 1,38 %. Pandemie koronaviru totiž snížila potřeby spotřebitelů i trh práce jen dočasně, a navíc v omezené míře.

Ve vývoji domácích – s celkovým poptávkovým prostředím úzce spojených – inflačních tlaků hraje významnou roli trh práce.

¹⁶³ The world bank. *Inflation, consumer prices (annual %) – Austria*. [online]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2020&locations=AT&start=2005>

Graf 22 Inverzní vztah mezi inflací a mírou nezaměstnanosti v AT v letech 2005-2021

Zdroj: vlastní zpracování, [Světová banka](#) a [Statistik.at](#) (2022)

Na grafu č. 22 je analyzován inverzní vztah mezi rostoucí nezaměstnaností a klesající inflací. Tak v roce 2008 a 2011 byla nejvyšší míra inflace 3,22% a 3,29%, tato situace se vyvinula v důsledku světové krize.

Nejnižší míra inflace byla v letech 2009 a 2015 (0,51 % a 0,9 %), přičemž v těchto letech byla nejvyšší míra nezaměstnanosti (5,30 % a 5,72 %). Tato situace se objevila v důsledku malého počtu volných míst. Podle Phillipsove křivky s růstem míry nezaměstnanosti klesá inflace, tohle vede k nové přirozené míře nezaměstnanosti a zvýšení mezd (Příloha D). Takže v roce 2005 průměrná mzda v AT je 85 647 Kč, v roce 2015 průměrná mzda je 90 676 Kč, v roce 2020 je 91 444 Kč, v roce 2021 průměrná mzda činí 96 319 Kč (Příloha H). Nejnižší mzdy v Rakousku byli v roce 2001, kdy mzda činila 84 161 Kč a nejvyšší v roce 2021.¹⁶⁴

Také v letech 2019-2020 proběhla koronavirová pandemie. Díky aktivní politiky zaměstnanosti v Rakousku míra nezaměstnanosti byla udržována na nízké úrovni.

¹⁶⁴ Statista. *Average annual wages in Austria from 2000 to 2020 (in euros)*. [online]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/416192/average-annual-wages-austria-y-on-y-euros/>

4.2.5 Politika zaměstnanosti v Rakouské republice

Pracovní právo v Rakousku podobně jako v mnoha jiných průmyslových zemích v Evropě neřídí jediný zákon, upravující všechny aspekty individuálního a kolektivního pracovního práva v Rakousku. Naopak, nejdůležitější oblasti rakouského pracovního práva je zakotveno v množství různorodých zákonů a předpisů. Cílem těchto ustanovení je přirozeně zajistit určitou úroveň ochrany práv zaměstnanců. Rakouské pracovní právo je tvořeno následujícími složkami:

- legislativa,
- kolektivní smlouvy,
- obchodní smlouvy a
- individuální pracovní smlouvy.¹⁶⁵

V Rakousku je mzdová politika úzce orientována na makroekonomické parametry a může být pochopena pouze tehdy, vezme-li se v úvahu její pevně zavedené postavení v systému shody mezi sociálními partnery (viz níže). Jak se ukázalo, vysoká agregovaná flexibilita reálných mezd v Rakousku je hlavním důvodem příznivých výsledků na trhu práce. Rakouská mzdová a příjmová politika vede k úzké vazbě mezi růstem mezd a dlouhodobými trendy produktivity s tím efektem, že reálné mzdy se vyvíjejí stejně jako produktivita práce. Vysoký stupeň de facto centralizace a koordinace spolu s téměř univerzálním pokrytím kolektivních smluv je důležitým rysem procesu vyjednávání v Rakousku. Odborové svazy mají silnou motivaci k tomu, aby při formulování svých mzdových požadavků podporovaly cíle makroekonomické politiky, jako je vysoký růst a zaměstnanost. Dvoustupňová struktura systému navíc poskytuje prostor pro diferenciaci mezd v souladu s odvětvovými a podnikovými specifickými rozdíly v produktivitě a podmínkami poptávky. Dále je diskutováno institucionální nastavení mzdového vyjednávání

V Rakousku se mzdy běžně vyjednávají na průmyslové úrovni mezi odbory jménem zaměstnanců a obchodními a průmyslovými komorami na straně zaměstnavatelů. Vyjednávání probíhá v ročních intervalech, dvě mzdová kola jsou na podzim a na jaře. Mzdové vyjednávání je organizováno jak na centralizované úrovni, tak na úrovni podniku. Jednotlivé odbory si vyjednávají vlastní vyrovnání, nicméně ÖGB formulovaly mzdové směrnice ještě před velkými mzdovými vyrovnáními. Kromě toho ÖGB kontroluje finanční prostředky jednotlivých odborů a určuje načasování mzdových vyjednávání. Tradičně

¹⁶⁵ ZFZ. *GUIDE TO EMPLOYMENT LAW IN AUSTRIA* [online]. Dostupné z: <https://www.zeilerfloyd.com/wp-content/uploads/2020/08/ZFZ-Austrian-Employment-Law-Guide.pdf>

nejdůležitějšími standardy pro vypořádání mezd byl růst úhrnné produktivity práce a úhrnné inflace, s určitým přihlédnutím k podmínkám na trhu práce, platební bilanci a mezinárodní konkurenceschopnosti. Navzdory velkému počtu mzdových smluv je mzdové vyjednávání v Rakousku dosti koordinované. Zhruba paralelní pohyb smluvních mezd a platů lze přičíst především neformálním způsobům koordinace mzdového vyjednávání na špičce a mzdovému vedení především odborů kovodělníků. Tři z největších jednání se týkají zhruba poloviny závislé pracovní síly a 98 % zaměstnavatelů je pokryto kolektivními smlouvami. Vláda do toho přímo nezasahuje a v Rakousku neexistují žádné zákonem stanovené minimální mzdy. Kolektivně sjednané mzdy jsou však právně závazné pro všechny zaměstnavatele a zahrnují členy odborů i nečleny odborů. Sjednané mzdy a platy (Kollektivvertragslöhne nebo Tariflöhne) jsou minimální sazby, které stanoví spodní hranici pro skutečně vyplácené mzdy a platy (efektivní mzdy a platy).¹⁶⁶

Minimální mzdy (mzdy v kolektivním vyjednávání) i roční nárůsty mezd pro ty pracovníky, jejichž mzdy jsou vyšší než minimální mzdy v kolektivním vyjednávání (klauzule o skutečné mzdě), jsou stanoveny v kolektivních smlouvách. Zatímco minimální mzdy jsou stanoveny i v kolektivních smlouvách některých jiných zemí, skutečná mzdová doložka je zvláštností rakouského systému. To zajišťuje odborům silný vliv na vývoj všech mezd. Ve většině případů je nárůst minimálních mezd sjednaný v kolektivním vyjednávání o něco vyšší než nárůst skutečných mezd.

Druhé kolo vyjednávání probíhá na podnikové úrovni mezi vedením a pracovní radou. Vzhledem k tomu, že tyto odbory jsou pevně zakořeněny v odborech, je zajištěna určitá koordinace mzdové politiky i na úrovni firem. Obecně mohou jednání konkrétní firmy pouze zlepšit výsledek kolektivní smlouvy. V některých výjimečných případech však kolektivní smlouva obsahovala „zahajovací klauzuli“ umožňující snížení mezd na úrovni firmy výměnou za záruky pracovních míst. Tato možnost byla v minulosti využívána velmi zřídka. Kromě velmi zvláštních případů nevedly dohody o mzdách nikdy ke snížení nominálních mezd.¹⁶⁷

V Rakousku se od roku 2008 uplatňuje aktivní politika zaměstnanosti mladých lidí, zejména prostřednictvím finančních pobídek pro firmy. Mladé lidi v takových firmách

¹⁶⁶ ZFZ. *GUIDE TO EMPLOYMENT LAW IN AUSTRIA* [online]. Dostupné z: <https://www.zeilerfloyd.com/wp-content/uploads/2020/08/ZFZ-Austrian-Employment-Law-Guide.pdf>

¹⁶⁷ ZFZ. *GUIDE TO EMPLOYMENT LAW IN AUSTRIA* [online]. Dostupné z: <https://www.zeilerfloyd.com/wp-content/uploads/2020/08/ZFZ-Austrian-Employment-Law-Guide.pdf>

procházejí praktickým školením, čímž zlepšují své pracovní dovednosti a potažmo se zvyšuje úroveň zaměstnanosti mladých lidí.

Pracovní vztahy jsou sjednány v kolektivních smlouvách. Zaměstnavatelé a vyškolení mladí odborníci tak dostávají podporu, což způsobuje pokles nezaměstnanosti mladých lidí. V roce 2008 byl představen reformní balíček, který poskytoval dotace vybraným firmám na podporu vzdělávání mladých zaměstnanců. Rakouská hospodářská komora (WKO) je financována Insolvenčním rezervním fondem (IEF), Během krize tento program zastavil svou činnost kvůli nedostatku financí, ale po roce 2010 obnovil svou činnost.¹⁶⁸

Rakousko také poskytuje pomoc při zaměstnávání mladým migrantům. Jsou podporováni formou poradenství a nácviku dovedností. Je nabízena celá řada školicích a finančních programů, které pomohou posunout a posílit pozici mládích lidí na trhu práce. Školící programy také poskytují oficiálně uznávané osvědčení o školení. Do pracovních škol jsou zváni mladí lidé, kteří předčasně ukončili školní docházku, a také mladí lidé s poruchami učení, kteří vyžadují zvláštní podporu. V takových školách mohou skloubit práci a studium, průmyslové školy pomáhají mladým lidem připravit se na trh práce. Následující program zaměstnanosti a integrace na trhu práce je zaměřen na zaměstnávání žen, z řad uprchlíků, ty jsou vyučeny v řemeslech a strojírenství a mohou dostat příslušné školicí dokumenty akreditované pro Rakousko.¹⁶⁹

Výše popsaný program se nazývá Program řízení diverzity, který zahájila AMS pro mládež, jeho cílem je vytvořit lepší základ pro zlepšování dovedností a snižování nezaměstnanosti mládeže.

Také v Rakousku, stejně jako v dalších demokratických zemích, se vyplácí dávky podpory v nezaměstnanosti. Od 1. července 2020 se pro výpočet základní částky podpory v nezaměstnanosti používá odměna za posledních dvanáct měsíčních příspěvků na sociální zabezpečení.¹⁷⁰

V Rakousku legislativa pro migrační otázky je založena na souboru cizineckých zákonů přijatých v roce 2005 a jejich dodatcích. V roce 2011 pak byly přijaty nové regulace, Azylový zákon a Zákon o usazování a pobytu, které kromě jiného zakotvují bezplatnou právní pomoc v procesu získávání azylu a novou úpravu imigrace kvalifikovaných

¹⁶⁸ CHRISTENE, H., *Youth and work in Austria*. 2011. s. 60-61

¹⁶⁹ CHRISTENE, H., *Youth and work in Austria*. 2011. s. 66

¹⁷⁰ European Commission. *Employment, Social Affairs & Inclusion. Austria - Unemployment benefit*. [online]. Dostupné z:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1101&langId=en&intPageId=4410#:~:text=The%20basic%20amount%20of%20the,of%20entitlement%20to%20family%20supplements>

pracovníků s názvem Red-White-Red Card. V roce 2011 také došlo k schválení Národního akčního plánu pro integraci, který se zaměřuje především na pomoc při osvojování si znalostí němčiny s cílem umožnit občanům třetích zemí participaci na společenském, ekonomickém a kulturním životě v Rakousku. Stále častěji dochází k přenosu integrační odpovědnosti na lokální úroveň. Rakousko se proto snaží vyvíjet koncepce a návody ke komunální integrační politice, budovat struktury v jednotlivých obcích a podporovat iniciativy a projekty na této úrovni.¹⁷¹

Je důležité popsat kroky Rakouské vlády během pandemie COVID-19. V tomto období došlo k mírnému nárůstu mezd, což zčásti kompenzovalo inflaci. V několika odvětvích byla dohodnuta jednorázová platba (například ve zdravotnictví a sociální péči) nebo doporučená taková platba (například v maloobchodě), která kompenzuje pracovníkům zvýšené riziko nakažení COVID-19. Poplatek měl formu fixního a nezdanitelného příspěvku a byl zaveden pro všechny skupiny zaměstnanců, na které se vztahují příslušné kolektivní smlouvy. Nejpozoruhodnějším rysem, který přinesla pandemie COVID-19, bylo zvýšené využívání práce na dálku nebo práce z domova. Zejména během první jarní karantény, kdy vláda vydala doporučení práce z domova, kde to jen bylo možné, toto bylo široce používáno to se stalo asi v 40 % hospodářství. Vzhledem k chybějící právní úpravě fungování home office, vytvořily odbory smlouvy, které popisují rámec pro pracovníky i zaměstnavatele a ten je považován za udržitelný, protože očekává se, že práce na dálku bude po pandemii více využívána.¹⁷²

¹⁷¹ Migraceo.cz. Rakousko. [online]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/zeme/austria>

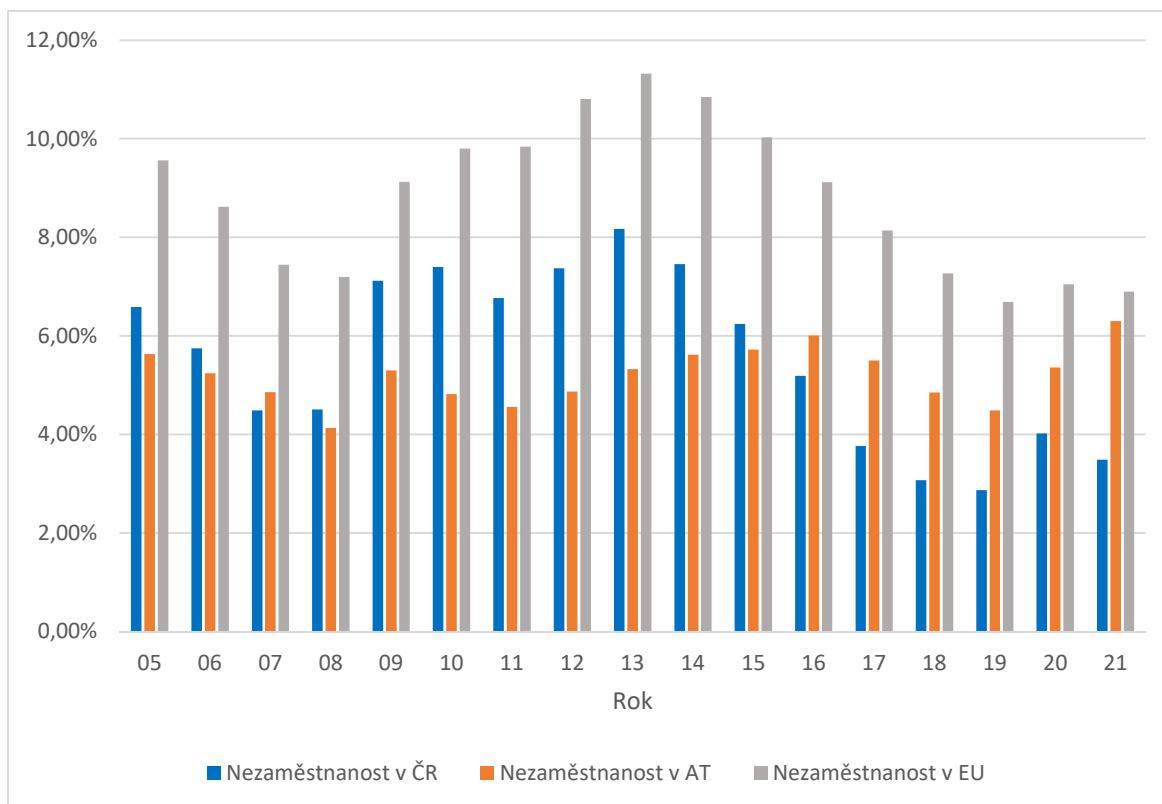
¹⁷² EUROFOUND. Industrial relations and social dialogue Austria: Working life in the COVID-19 pandemic 2020. © European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions [wpef21006.pdf](#)

5 Výsledky a diskuse

Tato práce si kladla za cíl prostudovat fenomén a vývoj nezaměstnanosti na příkladu dvou sousedních zemí Evropské unie – České republiky a Rakouské republiky. Po celé sledované období se jejich míry nezaměstnanosti nacházejí na nižší úrovni průměru EU, Graf č. 28.

V letech 2005–2008 obě země téměř stejným tempem vykazovaly společný trend snižování nezaměstnanosti. Po vstupu ČR do EU začala ekonomika země vykazovat prudké tempo růstu. V období 2005–2008 se vyznačovalo stabilním ekonomickým růstem podpořeným vysokým tempem růstu průmyslové a stavební produkce, stejně jako postupným zlepšováním zahraničně-obchodních vztahů. V roce 2006 tempo růstu HDP dosáhlo 7 %, došlo k výraznému posílení české koruny a stabilní či dokonce mírně klesající míře nezaměstnanosti. V roce 2007 míra nezaměstnanosti byla zaznamenána na poměrně nízké úrovni 4,49 %. V období let 2005–2006 hlavním faktorem meziročního růstu ekonomiky se stal zahraniční obchod, ve výši šestiprocentního růstu HDP, česká koruna nadále posilovala, vládě se podařilo stabilizovat státní dluh a snížit míru nezaměstnanosti.

Graf 23 Vývoj míry nezaměstnanosti: ČR, AT a EU v letech 2005–2021

Zdroj: vlastní zpracování, [ČSÚ](#), [Statistik.at](#), [EUROSTAT](#) a [Světová banka](#) (2022)

Rakousko zažilo v letech 2005-2007 období rychlého hospodářského růstu. Dosáhlo v letech 2006 a 2007 tempu růstu HDP 3,5 % ročně, potom bylo pozorováno zvýšení reálných mezd. Nezaměstnanost, stejně jako v Česku, byla na začátku sledovaného období na relativně nízké úrovni – v roce 2006 = 5,24 % a 2007 = 4,86 %.

V období od r. 2009 až do r. 2013 byly obě země poznamenány globální ekonomickou krizí a snažily se eliminovat její dopady a důsledky. To se projevilo snížením průmyslové a stavební výroby, investice byly výrazně sníženy a vývoz i dovoz klesly. Česká a rakouská ekonomiky si dokázaly udržet kladnou obchodní bilanci i přes klesající objem a směnný kurz zboží a služeb se zahraničím. Z grafu 23 je vidět skok o 2 % nahoru míry nezaměstnanosti v EU v r. 2009, krize se začala projevovat na trhu práce obou zemí stejným způsobem. Avšak už od 2010 roku se situace začala vyvíjet zcela jinými cestami. Během pádu souhrnné výkonnosti české ekonomiky v zemi došlo ke dvěma významným – podle měřítek této země – nárůstům nezaměstnanosti, zatímco v Rakousku začala nezaměstnanost růst stejným způsobem, ale mnohem nižším tempem než v Česku. Tak v důsledku prvního nárůstu míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2009 se rovnala 7,12 %, v Rakousku se rovnala 5,3 %, stalo se to kvůli prudkému snížení počtu pracovních míst. Druhý výrazný nárůst nastal v roce 2013, nezaměstnanost dosáhla svého nejvyššího bodu – v době krize pro ČR se rovnala 8,17 %, v Rakousku - 5,33 %.

V České republice začala míra nezaměstnanosti od roku 2014 na rozdíl od Rakouska prudce klesat. V Rakousku byla míra nezaměstnanosti během krize účinněji kontrolována díky aktivitám odborů.

Poté spolu s odchodem české a rakouské ekonomiky z fáze recese začala míra nezaměstnanosti dlouhodobě klesat a v porovnání s průměrem EU dokonce rychlejším tempem. Výsledkem tohoto poklesu bylo nejprve dosažení v r. 2017 v ČR = 3,7 % a AT = 5,5 %. Pokles míry nezaměstnanosti trval až do roku 2019. Pak došlo ke zvýšení počtu pracovních míst, nabídka volných pracovních míst byla tak vysoká, že převýšila počet samotných nezaměstnaných a také tlačila na růst mezd.

Rovněž byla v práci provedena podrobnější analýza struktury nezaměstnanosti. Studie ukázala, že hlavním problémem v oblasti zaměstnanosti v Česku je dlouhodobá nezaměstnanost a nezaměstnanost mladých lidí. Každá ze zemí vyšla z globální krize s jinými ukazateli. Tak v roce 2009 krize vyvolala to, že v Česku velký počet lidí ztratil zaměstnání na rozdíl od Rakouska. Rakousko přestalo světovou krizi s poměrně nízkou nezaměstnaností. Díky tomu, že v Rakousku mají odbory velký vliv na zaměstnanost, byly

navíc realizovány různé programy pro zaměstnávání mládeže a migrantů, v době krize byly sice některé programy pozastaveny, ale po krizi se opět rozběhly.

Je důležité poznamenat, že jak v České republice, tak v Rakousku existují různé programy pro zaměstnávání mládeže. Ale v Rakousku jsou tyto programy na rozdíl od Česka jsou úspěšnější díky přesnějším plánům a transparentnímu systému.

Česká aktivní politika zaměstnanosti stejně jako Rakouska disponuje velkým počtem různých nástrojů, jakými jsou veřejně prospěšné práce, rekvalifikace, investiční pobídky, víceúčelové příspěvky, společensky účelná pracovní místa atd.

Co se týká poměru nezaměstnanosti mužů a žen v ČR a Rakousku, zjistilo se, že v Rakousku obě pohlaví jsou na tom téměř stejně, ale v Česku je to odlišně. Na trhu práce v ČR velký počet žen je zaměstnán na částečný úvazek. Vysokou nezaměstnanost žen v ČR lze vysvětlit nedostatkem infrastruktury pro péči o děti. Ale s problémem nedostatečné infrastruktury pro děti se potýkají také v Rakousku, ale pouze v hlavním městě Vídeň, tento problém se však postupně řeší na státní i soukromé úrovni.

V České republice a Rakousku byla od samého počátku věnována velká pozornost sociálně zranitelným skupinám populace. Systém byl postaven hlavně na integraci těchto osob do trhu práce prostřednictvím odpovídající legislativy, nabídky pracovních míst a neustálého sociálního dialogu. Takže systém zahrnuje programy odborné přípravy a rekvalifikace a sociální ochranu. Velký důraz je kladen na zachování celoživotního vzdělávání.

Dle grafu 28 po celé sledované období se míra nezaměstnanosti ČR a Rakouska od roku 2006 do 2008 byla skoro na stejné úrovni, od roku 2009 do 2015 v Česku míra zaměstnanosti byla mnohem vyšší než v Rakousku, a od roku 2016 do roku 2020 se situace zcela změnila, míra nezaměstnanosti v Rakousku začala výrazně převyšovat míru nezaměstnanosti v ČR.

Závěrem lze říci, že v České republice se míra nezaměstnanosti za sledovaných 15 let prudce změnila z velmi vysoké úrovně 8,17 % (2013) na nízkou úroveň 2,80 % (2019). V Rakousku nedošlo ve sledovaném období k žádným prudkým výkyvům míry nezaměstnanosti, takže vysoká míra nezaměstnanosti byla 6,01 % (2016), nízká míra nezaměstnanosti 4,13 % (2008). Z toho vyplývá, že znakem aktivní politiky Rakouska je udržení stability na trhu práce.

S ohledem na výše uvedené problémy českého trhu práce a příklad Rakouské republiky by se česká vláda měla více zaměřit na několik důležitých bodů při provádění politiky zaměstnanosti:

- je důležité přilákat do aktivní politiky zaměstnání více investic a vyvinout účinnou strategii prostřednictvím zlepšení sociálního dialogu mezi odbory a zaměstnanci i uchazeči o zaměstnání. Důležité je také nastavit konzultační procesy s odbory. Pro tyto účely by se měla provést opatření ve vztahu ke zlepšení fungování a rozšíření kapacity odboru,

- dále je třeba sledovat vývoj produktivity práce, aby rostla stejně rychlým tempem jako mzdové náklady pro udržení konkurenceschopnosti,

- poskytování školení mladým zaměstnancům na pracovišti s následným získáním osvědčení o vzdělání. Aby se zabránilo trvalým následkům v pracovní kariéře mladých lidí, je zásadně důležité zajistit bezproblémové přechody ze školy do zaměstnání a v rámci jednotlivých zaměstnání a zároveň usnadnit mladým lidem získání zaměstnání, včetně zkrácení období nezaměstnanosti. První práce by měla vytvořit předpoklady pro kariéru přinášející uspokojení, jež podněcuje vzestupnou sociální mobilitu,

- motivovat zaměstnavatele využívat práce dlouhodobě nezaměstnaných.

V roce 2020 došlo ke globální epidemii koronaviru COVID-19. Vlády zemí byly nuceny přijmout vhodná opatření, aby zabránily šíření viru. Uložená omezení a uzavření státních hranic vedlo k útlumu ekonomiky a ke zvýšení nezaměstnanosti. Proexportní povaha české ekonomiky a rakouské ekonomiky je navázána na technologickou výrobu, proto během pandemie státy poskytovaly finanční podporu výrobám a podnikům, aby pracovníci dostávali mzdy a firmy nezkrachovaly.

6 Závěr

Cílem dané diplomové práce bylo analyzovat vývoj nezaměstnanosti, její vztah k hlavním ekonomickým ukazatelům a politiku zaměstnanosti v České a Rakouské republice. Na začátku sledovaného období byla míra nezaměstnanosti těchto dvou zemí přibližně na stejné úrovni. V průběhu sledovaného období se křivka míry nezaměstnanosti v Česku prudce měnila v krátkém období. V Rakousku se nezaměstnanost držela na stabilní úrovni bez výrazných poklesu a nárůstu.

Tato práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části byly studovány a definovány takové pojmy a koncepty jako trh práce a jeho fungování, nezaměstnanost, její druhy a způsoby jejího měření, dopady nezaměstnanosti a cesty řešení.

Toto bylo nezbytné pro lepší pochopení teoretických základů nezaměstnanosti a vzájemných vztahů se základními makroekonomickými ukazateli jako HDP a inflace. Pomohlo to také pochopit, na co je třeba dát pozor při praktickém výzkumu, aby byla co nejpřesněji popsána skutečná situace v obou státech. Praktická část spočívá především v analýze vztahu mezi ekonomickou situací a mírou nezaměstnanosti každé země ve sledovaném období 2005–2021. Dané období bylo vybráno z důvodu zachycení širšího rozpětí času, který zahrnuje dobu stabilního ekonomického růstu v obou zemích, pak období ekonomické krize a po krizové období, které ukazuje vliv jejich důsledků na ekonomiku a nezaměstnanost. Rovněž byly popsány státní politiky zaměstnanosti a řada přijatých opatření boje proti nezaměstnanosti, pomocí kterých byla zjištěna určitá spojitost mezi přijatými rozhodnutími a vývojem nezaměstnanosti a stupeň jejich ovlivnění.

V procesu psaní této diplomové práce svět čelil globální pandemii koronaviru COVID-19, která také vážně ovlivnila ekonomiku a míru nezaměstnanosti v obou zemích. Díky úspěšné hospodářské politice a včas přijatým správným opatřením v České a Rakouské republice se této zemi podařilo i přes těžkou hospodářskou krizi dosáhnout trvale nízkých ukazatelů nezaměstnanosti.

Jedním z cílů práce bylo porovnání vývoje nezaměstnanosti mezi těmito dvěma státy, které bylo provedeno v kapitole „Výsledky a diskuse“. Na základě výzkumu byl vyvozen závěr, že základním předmětem vlivu na vývoj nezaměstnanosti se jeví celková ekonomická situace ve státě. Přijatá doporučení v rámci politiky zaměstnanosti pro Českou republiku na základě pozitivní zkušenosti v politiky zaměstnanosti v Rakousku. A tímto lze tvrdit, že stanovené cíle byly splněny.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 140 s. ISBN 978-80-86429-16-4.

BRČÁK, J., SEKERKA, B., STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z. *Nezaměstnanost 2., přepracované a aktualizované vydání*. Praha: Vydala Grada Publishing, a.s, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

DORNBUSCH, R., FISCHER, S. *Makroekonomie*. Praha: SPN a Nadace Economics, 1994. 602 s. ISBN 978-80-04-25556-6.

DYNTAROVÁ, V., POUŠEK, L. *Základy makroekonomie*. V Praze: České vysoké učení technické, 2008. ISBN 978-80-01-03992-2.

HOLMAN, R. *Ekonomie. 5.vydání*. Praha: C. H. Beck, 2011. 691 s. ISBN 978-80-7400-006-5.

HELÍSEK, M. *Makroekonomie Základní kurs. 2. vydání*. Praha: Melandrium, 2002. 326 s. ISBN 978-80-86175-25-1.

Ing. NĚMEC, Otakar, *Lidské zdroje na trhu práce*. Vydavatel: Vysoká škola ekonomická v Praze: Fakulta podnikohospodářská – Praha 2002. 151 s. ISBN 80-245-0350-6.

JUREČKA, V. *Makroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. s. 336. ISBN 978-80-271-0251-8.

KUCHAŘ, P. *Trh práce*. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.

KLÍMA, J. *Makroekonomie. 1. vydání.* Praha: Alfa Publishing, 2006. 141 s. ISBN 978-80-86575-29-2.

KRÁLOVÁ, I. *Makroekonomie a hospodářská politika státu pro střední a vyšší hotelové školy. 1. vydání.* Praha: Fortuna, 2010. 176 s. ISBN 978-80-7373-062-8.

MAREK, D. BAUN, M. *Česká republika a Evropská unie.* Vydavatel: Barrister & Principal, o. s., 2010. s. 215. ISBN 978-80-7485-032-5

MUSIL, P.; FUCHS, K.; FRANC, A.; GRIGARČÍKOVÁ, Š. *Ekonomie.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 412 s. ISBN 978-80-7380-126-7

ODBOR ANALÝZ A STATISTIK. *Vývoj vybraných ukazatelů životní úrovně v České republice v letech 1993 – 2013. 1. vyd.* Plzeň: Tiskárna Bílý slon, 2014, s. 95. ISBN 978-80-7421-078-5.

PAVELKA, T. *Makroekonomie. 2. vydání.* MELANDRIUM, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-52-2.

PAČESOVÁ, H.; PICHANIČOVÁ, L. *Ekonomika a podnikání. Makroekonomie. 1. vydání.* Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2006. 194 s. ISBN 978-80-86775-08-9.

SAMUELSON, P., NORDHAUS, A., WILLIAM, D. 2010. *Ekonomie. 18. vydání.* Praha: NS Svoboda, 2010, s. 800. ISBN 978-80-205-0590-3

SOUKUP, J. *Makroekonomie. 3. aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Management Press, 2018. 536 s. ISBN 978-80-7261-537-7.

SOJKA, M. *John Maynard Keynes a současná ekonomie.* Praha: Grada, 1999. ISBN 807169827x.

SOJKA, M. *Dějiny ekonomických teorií*. Praha: [s.n.], 2000. 298 s. ISBN 80-7184-991-X. S.

ŠIMEK, M. 2010. *Podpora zaměstnatelnosti znevýhodněných skupin obyvatel v České republice: Nové přístupy a jejich efekty*. Brno: Sokrates, 2010. s. 136. ISBN 978-80-86572-66-6.

USTYUKHINA, T. *Vývoj inflace v České republice*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 2018.

WAWROSZ, P., HEISLER, H., HELÍSEK, M., MACH, P. *Makroekonomie základní kurz*. Praha 6: Vysoká škola finanční a správní, 2012. 376 s. ISBN 978-80-7408-059-3.

Elektronické zdroje

ČSÚ. *Práce a mzdy - Metodika*, Český statistický úřad [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-05-24]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pracemzdy-metodika

ČSÚ. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - říjen 2021*, Český statistický úřad [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-rijen-2021>

ČSÚ. *Vývoj české ekonomiky* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-05-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ff0036b2ba>

ČSÚ. *Aktuální populační vývoj v kostce*, Český statistický úřad [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-08-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce#:~:text=od%20roku%202003%20a%C5%BE%20do,2020>

ČSÚ. *Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-08-24].. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021v>

ČSÚ. Aktuální populační vývoj v kostce [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-05-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce#:~:text=od%20roku%202003%20a%C5%BE%20do,2020>)

ČSÚ. Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021 [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-08-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021>

ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva - rok 2020* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2020>

ČSÚ, *Zaměstnanost v českém průmyslu je nejvyšší v celé EU* [online]. Praha, 2022 [cit. 2021-08-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-v-ceskem-prumyslu-je-nejvyssi-v-cele-eu>

ČSÚ. *Ženy a muži v datech – 2020*. Praha, 2022 [cit. 2021-09-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-a-muzi-v-datech-2020>

ČSÚ. *Ženy a muži v datech – 2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2021-09-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zeny-a-muzi-v-datech-2020>

ČSÚ. *Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích* [online]. Praha, 2022 [cit. 2021-09-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich

ČSÚ. *Aktuální populační vývoj v kostce, Český statistický úřad* [online]. Praha, 2022 [cit. 2021-09-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>

ČSÚ. *Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích, 2005-2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych

ČSÚ. *Trh práce v ČR - časové řady - 1993–2020*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-v-cr-casove-rady-1993-2020>

ČSÚ. *Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajic

ČSÚ. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

Úřad práce České republiky. *Realizace aktivní politiky zaměstnanosti* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Upozornění na změnu metodiky* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>

Finance.cz. *Monetární politika* [online]. Praha, 2021 [cit. 2022-01-19]. Dostupné z:

<https://www.finance.cz/makrodata-eu/menove-ukazatele/monetarni-politika/>

Zákony pro lidi. *35/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: [435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti \(zakonyprolidi.cz\)](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/35-2004)

MPSV. *Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: [Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti \(mpsv.cz\)](https://www.mpsv.cz/evidence-uchazechu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti)

Ministerstvo životního prostředí. *Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z:

https://www.mzp.cz/cz/organizace_pro_ekonomickou_spolupraci#:~:text=%C5%99%C3%ADjna%201960%2C%20kdy%20v%20Pa%C5%99%C3%AD%C5%BEi,prosine%201995

Britannica. *People of the Czech Republic* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Czech-Republic/People>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Analýza vývoje ekonomiky ČR červen 2020* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z:

https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2020/7/Analiza-vyvoje-ekonomiky-CR_cerven-2020.pdf

Světová banka. *Obyvatelstvo celkem - Česká republika, Rakousko ČSÚ* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z:

<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2020&locations=CZ-AT&start=2005>

EURYDICE. *Population: demographic situation, languages and religions* [online]. Praha, 2021 [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_en

Evropský rámec kvalifikací. *Jakou máte úroveň EQF?* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.nuv.cz/eqf/jakou-mate-uroven-eqf-1>

MŠMT. *DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2015-2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

EURYDICE. *Population: demographic situation, languages and religions* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_en

EURYDICE. *Population: demographic situation, languages and religions* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_en

EURYDICE. *Population: demographic situation, languages and religions* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_en

MVCR. *Čtvrtletní zpráva o migraci za 2. čtvrtletí 2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-2-ctvrtleti-2020.aspx>

MVČR. *Čtvrtletní zpráva o migraci za 2. čtvrtletí 2021* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-2-ctvrtleti-2020.aspx>

MVČR. *ČTVRTLETNÍ ZPRÁVA O MIGRACI I. 2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-13]. [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: [Ctvrtletni zprava o migraci I-Q 2020 \(1\).pdf](#)

MPSV. *Uchazeči a volná místa*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: [Vizualizace \(mpsv.cz\)](#)

NKÚ. *Kontrolní závěr z kontrolní akce 18/28*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/K18028.pdf>

Rada Evropské unie. *Zaměstnanost mladých lidí*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/youth-employment/>

Rada Evropské unie. Brusel 29. dubna 2019 (OR. en) 8754/19. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8754-2019-INIT/cs/pdf>

Countryeconomy.com. *Czech Republic GDP* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/czech-republic>

EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard: March edition* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/wdn-20220317-1>

EUROSTAT. *European Statistical Recovery Dashboard: March edition* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/wdn-20220317-1>

Kurzycz. *Inflace - 2022, míra inflace a její vývoj v ČR* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/inflace/>

Health and Social Insider Monitor. *Nezaměstnanost v prosinci 2014* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.hasim.cz/content/nezamestnanost-v-prosinci-2014>

Epřehledy.cz. *Průměrná mzda a její vývoj v letech* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: https://www.epřehledy.cz/prumerna_mzda.php

Úřad práce ČR. *Aktivní politika v zaměstnanosti* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>

MPSV. *O MPS* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/o-mpsv>

MPSV. *O MPS* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/o-mpsv>

Úřad práce ČR. *Aktivní politika v zaměstnanosti* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>

MPSV. *Příspěvek na podporu zaměstnávání* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>

MPSV. *Příspěvek na podporu zaměstnávání OZP* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/prispevky-na-podporu-zamestnavani-ozp#:~:text=Maxim%C3%A1ln%C3%AD%20m%C4%9Bs%C3%AD%C4%8Dn%C3%AD%20%C4%8D%C3%A1stka%20%C4%8Din%C3%AD%2013,ka%C5%BEdou%20OZP%20v%20pracovn%C3%ADm%20pom%C4%9Bru.>

MPSV. *Národní akční plán zaměstnanosti 2004–2006* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/829814/100205b.pdf/3f7047f6-c2a8-bfdd-8430-76117ca739b1>

Příspěvky.cz. *Podpora (příspěvek) v nezaměstnanosti v roce 2020*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.prispevky.cz/nezamestnani/podpora-v-nezamestnanosti>

Ministerstvo financí České Republiky. *Kompenzační bonus pro podnikatele* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/koronavirus-covid-19/2020/kompenzacni-bonus-pro-podnikatele-39804>

Evropská komise. *Pracovní místa a ekonomika během pandemie koronaviru*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic_cs

Rokousko.cz. *Rakouské dějiny v kostce – rychlý přehled* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.rakousko.cz/cs/vse-o-rakousku/prakticke-rady/rakouske-dejiny-v-kostce-rychly-prehled>

Austria. *HOSPODÁŘSTVÍ OD R. 1950* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.advantageaustria.org/cz/zentral/business-guide/zahlen-und-fakten/wirtschaft/wirtschaft-seit-1950/wirtschaft-seit-1950.cs.html>

Rokousko.cz. *Rakouské dějiny v kostce – rychlý přehled* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.rakousko.cz/cs/vse-o-rakousku/prakticke-rady/rakouske-dejiny-v-kostce-rychly-prehled>

Rokousko.cz. *Rakouské dějiny v kostce – rychlý přehled* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.rakousko.cz/cs/vse-o-rakousku/prakticke-rady/rakouske-dejiny-v-kostce-rychly-prehled>

BussinesINFO.cz. *Rakousk. 01.07.2021 / CzechTrade* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rakousko-souhrnna-teritorialni-informace/2/>

Brittanica. *Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z <https://www.britannica.com/place/Austria/Languages>

The World Bank. *Population, total - Czech Republic, Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2020&locations=CZ-AT&start=2005>

EURYDICE. *Population: Demographic Situation, Languages and Religions Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-0_en

WorldData.info. *Population growth in Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/europe/austria/populationgrowth.php>

European commission. *EURYDICE, Population: Demographic Situation, Languages and Religions Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-0_en

Statistik Austria. *Bevölkerung* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/index.html

The World Bank. *Fertility rate, total* (births per woman) - Austria [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-17]. Dostupné z:

<https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2020&locations=CZ-AT&start=2005>

Statistics Austria. *Demographic indicators* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-18].

Dostupné z:

https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/population/demographic_indicators/index.html

Bevölkerung (Statistickz Úřad Rakouska). *Bevölkerung 2001-2022 nach*

Staatsangehörigkeit und Geburtsland [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z:

http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bevoelkerung/bevoelkerungsstruktur/bevoelkerung_nach_staatsangehoerigkeit_geburtsland/031396.html

WorldData.info. *Population growth in Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-19].

Dostupné z: <https://www.worlddata.info/europe/austria/populationgrowth.php>

Statistik Austria. *Deaths. Long-term trend and current final annual results* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z:

https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/population/deaths/index.html#:~:text=The%20lowest%20number%20of%20deaths,per%201%2C000%20of%20the%20population.

Trading Economics. *Austria - Death Rate, Crude* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-21].

Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/austria/death-rate-crude-per-1-000-people-wb-data.html>

WorldData.info. *Population growth in Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-21].

Dostupné z: <https://www.worlddata.info/europe/austria/populationgrowth.php>

Statista. *Austria: Age structure from 2010 to 2020* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-23].

Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/385829/age-structure-in-austria/>

CHRISTENE, H., *Youth and work in Austria*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-23].

Dostupné z: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_737648.pdf

Statista. *Altersstruktur in Österreich von 2012 bis 2022* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z:

<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/217431/umfrage/altersstruktur-in-oesterreich/#:~:text=Altersstruktur%20in%20%C3%96sterreich%20bis%202022&text=Anfang%202022%20waren%2019%2C3,und%20auf%20einen%20erneuten%20H%C3%B6chststand.>

Statistik Austria. *Erwerbstätigkeit* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z:

[https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25\).](https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25).)

Statistik Austria. *Erwerbstätigkeit* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z:

[https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25\).](https://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/soziales/gender-statistik/erwerbstaetigkeit/index.html#:~:text=Die%20Erwerbst%C3%A4tigenquote%20der%2015%2D%20bis,2020%3A%2076%2C5%25).)

Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-27].

Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-27].

Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

Statista. *Statistiken zur Bildung in Österreich* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-27].

Dostupné z: <https://de.statista.com/themen/8145/bildung-in-oesterreich/#dossierKeyfigures>

Migrants refugees. *Austria* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z:

<https://migrants-refugees.va/country-profile/austria/>

Statistik Austria. *International migration* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z:

https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/population/migration/international_migration/index.html

Austria. *Pracovní trh*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z:

<https://www.advantageaustria.org/cz/zentral/business-guide/investieren-in-oesterreich/arbeit-und-beruf/arbeitsmarkt/arbeitsmarkt.cs.html>

Statista. *Austria: Unemployment rate from 1999 to 2020*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/262695/unemployment-rate-in-austria/>

Migration.gv.at. *Labour market facts and figures* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-29].

Dostupné z: <https://www.migration.gv.at/en/living-and-working-in-austria/austria-at-a-glance/labour-market-facts-and-figures/>

Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2005>

Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2008>

Countryeconomy.com. *Austria GDP - Gross Domestic Product* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/gdp/austria?year=2020>

The world bank. *Inflation, consumer prices (annual %) – Austria*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z:

<https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?end=2020&locations=AT&start=2005>

Statista. *Average annual wages in Austria from 2000 to 2020 (in euros)*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/416192/average-annual-wages-austria-y-on-y-euros/>

ZFZ. *GUIDE TO EMPLOYMENT LAW IN AUSTRIA* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.zeilerfloydzad.com/wp-content/uploads/2020/08/ZFZ-Austrian-Employment-Law-Guide.pdf>

European Commission. *Employment, Social Affairs & Inclusion. Austria - Unemployment benefit*. [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1101&langId=en&intPageId=4410#:~:text=The%20basic%20amount%20of%20the,of%20entitlement%20to%20family%20supplements>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Přírůstek/úbytek počtu obyvatel v letech 2005-2021	41
Tabulka 2 Státní příslušnosti pro legální migrace v letech 2020 a 2021	43
Tabulka 3 Věková struktura populace v ČR v letech 2005-2021	45
Tabulka 4 Počty zaměstnanců a podnikatelů v ČR podle pohlaví v letech 2010 a 2019 (údaje v tis. osob).....	47
Tabulka 5 Úroveň kvalifikace podle Evropského rámce kvalifikací (EQF)	102
Tabulka 6 Počet obyvatel v ČR i AT v letech 2005-2021	103
Tabulka 7 Míra inflace a nezaměstnanosti v ČR, 2005-2021	104
Tabulka 8 Míra inflace a nezaměstnanosti v Rakousku, 2005-2021	105
Tabulka 9 Nezaměstnanost v ČR, AT, EU, 2005-2021	106
Tabulka 10 HDP České republiky v letech 2005-2021	107
Tabulka 11 HDP Rakouské republiky v letech 2005-2021	108
Tabulka 12 Průměrný mzdy v České republice a Rakouské republice, 2005-2021	109

8.2 Seznam grafů

Graf 1 Poptávka po práci	16
Graf 2 Křivka nabídky práce	17
Graf 3 Tržní rovnováha na trhu práce.....	20
Graf 4 Phillipsova křivka.....	30
Graf 5 Růst inflace	32
Graf 6 Počet obyvatel v České republice v letech 2005-2021	39
Graf 7 Přírůstek/úbytek počtu obyvatel v České republice v letech 2002–2021	40
Graf 8 Počet cizinců pobývajících na území ČR v letech 1993–2021.....	43
Graf 9 Struktura obyvatelstva podle pohlaví v ČR v letech 2000–2019	46
Graf 10 Podíl nezaměstnaných osob (%) v ČR v letech 2005-2021	48
Graf 11 HDP České republiky (%) v letech 2005-2021	50
Graf 12 Trh práce ČR v období 2018-2021 v dobu pandemie Covid-19.....	51
Graf 13 Míra inflace v ČR v letech 2005-2021	53
Graf 14 Inverzní vztah mezi inflací a mírou nezaměstnanosti v ČR v letech 2005-2021 ...	54
Graf 15 Počet obyvatel v Rakouské republice v letech 2005-2021	62
Graf 16 Plodnost v Rakousku celkem (narozených na ženu) v letech 2005-2021	63
Graf 17 Věková struktura v Rakousku v letech 2010-2021.....	65
Graf 18 Počet studentů v AT v letech 2017-2021	69
Graf 19 Podíl nezaměstnaných osob (%) v AT v letech 2005-2021	71
Graf 20 HDP AT (%) v letech 2005-2021	72
Graf 21 Míra inflace v AT v letech 2005-2021	74
Graf 22 Inverzní vztah mezi inflací a mírou nezaměstnanosti v AT v letech 2005-2021 ...	75
Graf 23 Vývoj míry nezaměstnanosti: ČR, AT a EU v letech 2005–2021.....	80

8.3 Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

AT – Rakouska republika

HDP – hrubý domácí produkt

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

ČSÚ – Český statistický úřad

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ÚPČR – Úřad práce České republiky

SÚIP – Státní úřad inspekce práce

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky

NKÚ – Nejvyšší kontrolní úřadu

OPZ – Opatření operačního programu

ZOZ – Zvláštní odborná způsobilost (vyhláška č. 512/2002 Sb.)

Přílohy

Příloha A.....	102
Příloha B Podklady pro grafy: č. 6, 15	103
Příloha C Podklady pro grafy: č. 10, 13, 14	104
Příloha D Podklady pro grafy: č. 19, 21, 22	105
Příloha E Podklady pro graf č. 23	106
Příloha F Podklady pro graf č. 11	107
Příloha G Podklady pro graf č. 20	108
Příloha H.....	109

Tabulka 5 Úroveň kvalifikace podle Evropského rámce kvalifikací (EQF)

Úroveň EQF	Dosažené vzdělání
8	vysokoškolské – doktorský studijní program
7	vysokoškolské – magisterský studijní program
6	vysokoškolské – bakalářský studijní program, vyšší odborné vzdělání (vč. konzervatoří)
5	programy krátkého cyklu (v ČR se teprve budou vytvářet)
4	střední vzdělání s maturitní zkouškou (všeobecné, s odborným výcvikem, odborné)
3	střední vzdělání s výučním listem (délka studia 3 roky)
2	základní vzdělání, střední vzdělání bez výučního listu, střední vzdělání s výučním listem (délka studia 2 roky)
1	základy vzdělání (základní škola speciální)

Zdroj: Europass European Union

Tabulka 6 Počet obyvatel v ČR i AT v letech 2005-2021

Rok	Počet obyvatel v ČR	Počet obyvatel v AT
2021	10 500 850	8 956 279
2020	10 700 155	8 916 964
2019	10 669 324	8 879 920
2018	10 626 430	8 840 521
2017	10 589 526	8 797 566
2016	10 565 284	8 736 668
2015	10 542 942	8 642 699
2014	10 524 783	8 546 356
2013	10 510 719	8 479 823
2012	10 509 286	8 429 991
2011	10 496 672	8 391 643
2010	10 517 247	8 363 404
2009	10 491 492	8 343 323
2008	10 429 692	8 321 496
2007	10 322 689	8 295 487
2006	10 266 646	8 268 641
2005	10 234 092	8 227 829

Zdroj: ČSÚ, Statistik.at, EUROSTAT

Tabulka 7 Míra inflace a nezaměstnanosti v ČR, 2005-2021

Rok	Míra inflace ČR	Míra nezaměstnanosti ČR
2021	3,8%	3,49%
2020	3,2%	4,02%
2019	2,8%	2,87%
2018	2,1%	3,07%
2017	2,5%	3,77%
2016	0,7%	5,19%
2015	0,3%	6,24%
2014	0,4%	7,46%
2013	1,4%	8,17%
2012	3,3%	7,37%
2011	1,9%	6,77%
2010	1,5%	7,40%
2009	1,0%	7,12%
2008	6,3%	4,51%
2007	2,8%	4,49%
2006	2,0%	5,75%
2005	1,9%	6,59%

Zdroj: ČSÚ, Světová banka

Tabulka 8 Míra inflace a nezaměstnanosti v Rakousku, 2005-2021

Rok	Míra inflace AT	Míra nezaměstnanosti AT
2021	2,80%	6,30%
2020	1,38%	5,77%
2019	1,53%	4,49%
2018	1,99%	4,85%
2017	2,08%	5,50%
2016	0,89%	6,01%
2015	0,90%	5,72%
2014	1,60%	5,62%
2013	2,00%	5,33%
2012	2,49%	4,87%
2011	3,29%	4,56%
2010	1,81%	4,82%
2009	0,51%	5,30%
2008	3,22%	4,13%
2007	2,17%	4,86%
2006	1,44%	5,24%
2005	2,29%	5,63%

Zdroj: Statistik.at, Světova banka

Tabulka 9 Nezaměstnanost v ČR, AT, EU, 2005-2021

Rok	Nezaměstnanost v ČR	Nezaměstnanost v AT	Nezaměstnanost v EU
2021	3,49%	6,30%	6,90%
2020	4,02%	5,77%	7,05%
2019	2,87%	4,49%	6,69%
2018	3,07%	4,85%	7,27%
2017	3,77%	5,50%	8,14%
2016	5,19%	6,01%	9,12%
2015	6,24%	5,72%	10,03%
2014	7,46%	5,62%	10,85%
2013	8,17%	5,33%	11,32%
2012	7,37%	4,87%	10,81%
2011	6,77%	4,56%	9,84%
2010	7,40%	4,82%	9,80%
2009	7,12%	5,30%	9,13%
2008	4,51%	4,13%	7,20%
2007	4,49%	4,86%	7,45%
2006	5,75%	5,24%	8,62%
2005	6,59%	5,63%	9,56%

Zdroj: ČSÚ, Statistik.at, EUROSTAT, Světova banka

Tabulka 10 HDP České republiky v letech 2005-2021

Rok	Roční HDP ČR	Růst HDP v ČR (%)
2021	\$281,778 M	3,5%
2020	\$245,975 M	-5,5%
2019	\$252,548 M	3,0%
2018	\$249,001 M	3,2%
2017	\$218,629M	5,2%
2016	\$196,272 M	2,5%
2015	\$188,033 M	5,4%
2014	\$209,359 M	2,3%
2013	\$211,686 M	0%
2012	\$208,858 M	-0,8%
2011	\$229,563 M	1,8%
2010	\$209,070 M	2,4%
2009	\$207,558 M	-4,7%
2008	\$237,131 M	2,7%
2007	\$189,988 M	5,6%
2006	\$156,264 M	6,8%
2005	\$137,143 M	6,6%

Zdroj: Contryeconomy.com, Světova banka

Tabulka 11 HDP Rakouské republiky v letech 2005-2021

Rok	Roční HDP AT	Růst HDP v AT (%)
2021	\$477,084 M	4,6%
2020	\$432,912 M	-6,5%
2019	\$445,061 M	1,5%
2018	\$455,374 M	2,4%
2017	\$417,114M	2,3%
2016	\$395,728 M	2,0%
2015	\$382,010 M	1,0%
2014	\$442,699 M	0,7%
2013	\$430,197 M	0%
2012	\$409,661 M	0,7%
2011	\$431,609 M	2,9%
2010	\$392,595 M	1,8%
2009	\$401,323 M	-3,8%
2008	\$432,005 M	1,5%
2007	\$389,231 M	3,7%
2006	\$336,298 M	3,5%
2005	\$316,267 M	2,2%

Zdroj: Contryeconomy.com, Světova banka

Příloha H

Tabulka 12 Průměrný mzdy v České republice a Rakouské republice, 2005-2021

Rok měna	Průměrná mzda CZ		Průměrná mzda AT	
	Kč/měsíc	EUR/měsíc	Kč/měsíc	EUR/měsíc
2021	36 803,00 Kč	1 502,16 €	96 319,70 Kč	3 931,42 €
2020	34 077,00 Kč	1 390,90 €	91 444,21 Kč	3 732,42 €
2019	34 111,00 Kč	1 392,29 €	92 403,79 Kč	3 771,58 €
2018	32 051,00 Kč	1 308,20 €	91 777,00 Kč	3 746,00 €
2017	29 638,00 Kč	1 209,71 €	91 452,38 Kč	3 732,75 €
2016	27 764,00 Kč	1 133,22 €	91 509,54 Kč	3 735,08 €
2015	26 591,00 Kč	1 085,35 €	90 676,54 Kč	3 701,08 €
2014	25 768,00 Kč	1 051,76 €	90 029,33 Kč	3 674,67 €
2013	25 035,00 Kč	1 021,84 €	89 716,96 Kč	3 661,92 €
2012	25 067,00 Kč	1 023,14 €	89 616,92 Kč	3 657,83 €
2011	24 455,00 Kč	998,16 €	89 073,83 Kč	3 635,67 €
2010	23 864,00 Kč	974,04 €	90 070,17 Kč	3 676,33 €
2009	23 344,00 Kč	952,82 €	90 490,75 Kč	3 693,50 €
2008	22 592,00 Kč	922,12 €	88 941,13 Kč	3 630,25 €
2007	20 957,00 Kč	855,39 €	87 454,79 Kč	3 569,58 €
2006	19 546,00 Kč	797,80 €	86 956,63 Kč	3 549,25 €
2005	18 344,00 Kč	748,73 €	85 647,92 Kč	3 495,83 €

Průměrný směnný kurz 1

EUR =24,50 Kč

Zdroj: Statistik.at, Statista, ČSÚ